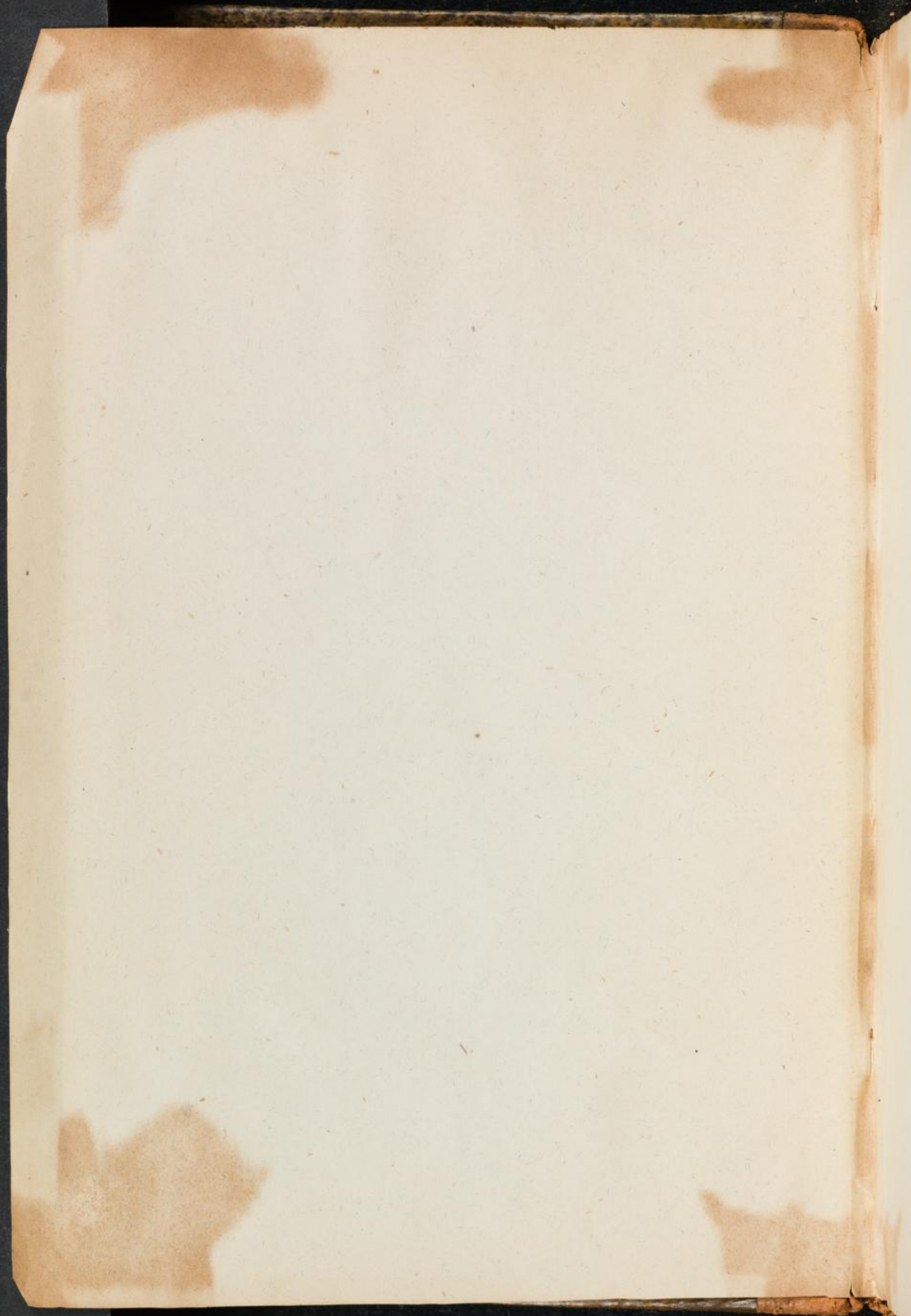

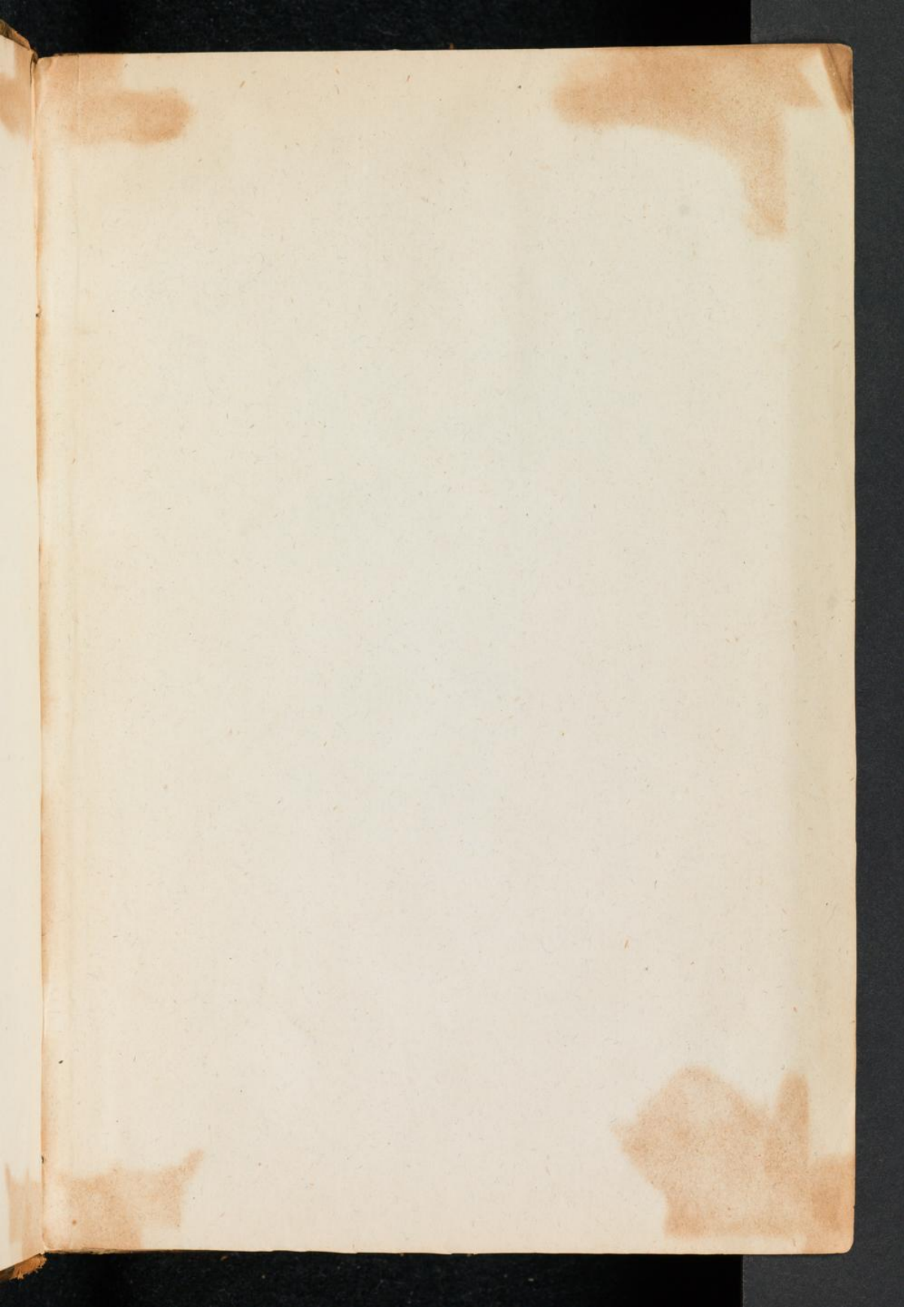

B 164

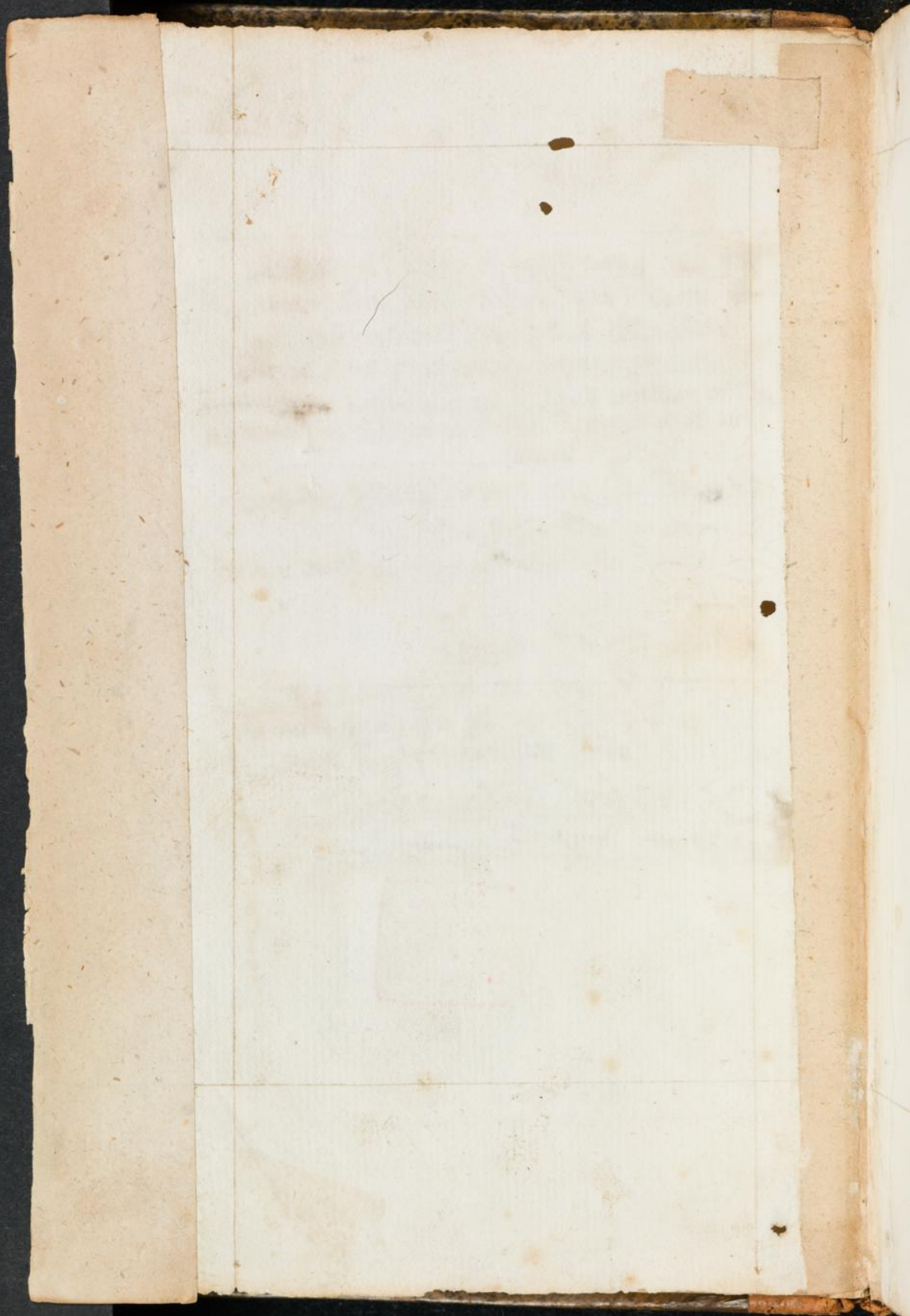
B 164

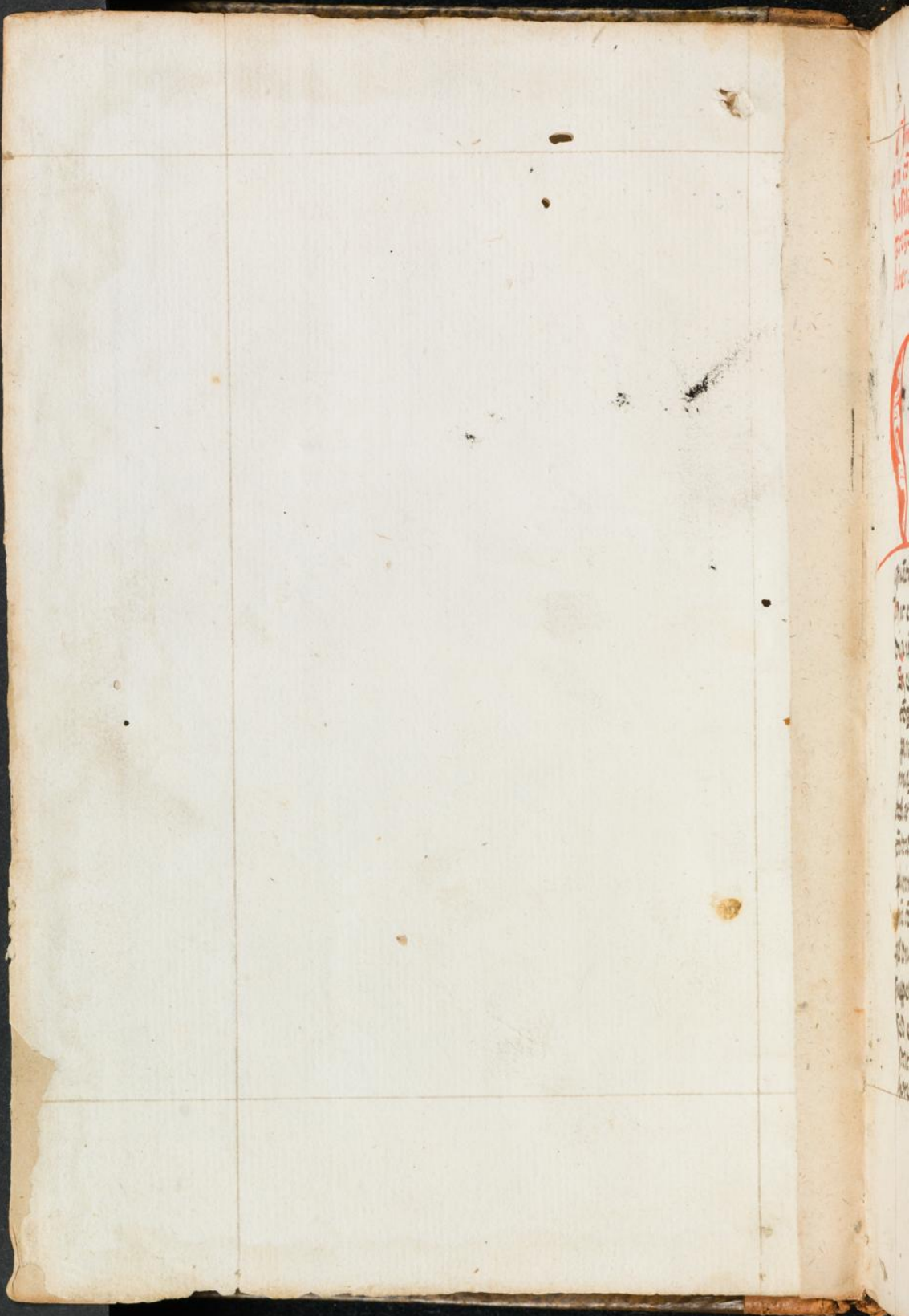

II

az

1 (12)
Incipit Liber dialogorum S^{an}c^ti Joh^{an}n^{is} crisosto-
mi cōstantinopolitani episcopi. Et S^{an}c^ti
basilij cesariensis episcopi college beati
gregorii nazāreni. De dignitate sacerdotij
liber primus. ¶ Johannes: . . . . .

Iam qdē mlti fuerūt amici
certi et amicitiae iura scien-
tes solidosq; seruantes. Vno
autē h ex hinc plurimis amice
quē ī nos habebat illis oib;
antecellēs. tāto eos spacio
cōtendit post tergū illiq;
quātū illi ceteros q; nobis leui noticiā agebat.
hic ergo dñe michi tpe adherebat. p̄a et stu-
dia ip̄a cōtigim⁹: et isdē p̄ceptorib; vsi sum⁹.
S; et sedulitas et studiū ī eadē līrū opera
cōgruebāt: cupiditasq; silis de isdē negocijs
pariebat. Nec tūc solū cū adhuc frequētabam⁹
magistros: verū et qñ ab hinc recedētes. opor-
tebat eligē qd iter vite nobis īgredi cōmēdaret:
cōtorātes ī hinc etiā videbamur. Erāt quoq; alia
plurima q;bus custodiebat: solida et rūpi nesciēs
nrā cōsensio. Res autē ī splendore patre erat
qd diuersū velle posset alter⁹ aut michi opulēcia
suppetēte ille vitā ducebat ī extrema pauperie:
sed et sub p̄tate nrē equacio p̄positi nrī equalē
statū videbat imitata. Sen⁹ quoq; nobis silr
honoratū: ita ut oīa diligētū sentēcia cōuenirēt.

LAIDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

Verū q̄ oportebat beatū vitā monachoy sequi
 phiam. q̄ verā: i hoc nobis truciā volūtātū
 apparebat iequalis: q̄ illū q̄dā pars subleuata
 pendeat: ego autē adhuc soli q̄ cupisctis ipe
 dit̄ dep̄mebā p̄tē meā: et i iſeiorib⁹ p̄mane
 cogebā iuuenilib⁹ illā spectaculis ſep̄ iūmergēs.
Inter iſta ergo amicitia q̄dē ſicut et prius i
 cōcuſſa durabat: illa v̄o cōuerſatiōis diurne
 cōiūctio ſoluebat. **N**ec ad diſſimilia p̄peratōz:
 vnā cōhabitatiōez poteram⁹ tenere. **E**t poſtq̄m
 ego quoq̄ de gurgite ſū paululū vite p̄ntis
 erept⁹: p̄tin⁹ me ille manu ut d̄r v̄taz ſuſce
 pit: perip̄tante ne fūc q̄dē v̄nitatē priſtinam
 potuim⁹ obtinere. **I**lle em̄ q̄ multo me p̄ueniat
 tpe mltaz vehemētia p̄cedebat: nobis v̄taz
 ſup̄ior ferebat: nimis i alta ſubuect⁹. **B**erign⁹
 tñ cū cēt mltaz m̄z honoraret amicitiam
 a cūctis ſe alijs abdiſces: nobiſcū pene i temp⁹
 oē morabat. **Q**uod q̄dē et deſiderauerat: ſed ſicut
 d̄ri n̄ra p̄hibebat: ignavia. **N**ec em̄ ſinebat
 res iudiciū tribunalia frequentē et cene volup
 tati⁹ ebefcente. illi crebro aſſiſtē: q̄ aſſir⁹ libris
 nec forū aliſq̄ dignabat: iurare. **O**b hec igit̄
 qui erat aīe diſcret⁹. q̄ tandē nos i e⁹ vite
 ordinē quā ip̄e agebat aſperit: cōfeſtū deſi
 derū qd' olī p̄turiebat effudit: et ne erigūā
 q̄dē deinceps dici p̄tē nos relūmere ſuſtinebat.
Permanebat etiā dep̄tās ut domū p̄p̄riā v̄taz
 noſtrū deſerēs: cōe facerem⁹ habitaculum.

Quod si uasit res q̄ habebat̄ ī māib⁹: sed pro-
 hibuerūt cōtinuē icantatiōēs matris mee hāc
 p̄stare amico gratiā: p̄mo hoc ab illo mun⁹
 accipe. **S**ūcū sensisset nos talia cogitātos:
 cōprehēdit me dextera dūrit⁹ ī cubiculū. **E**t
 assidens iuxta me ī eo lecto quo nos p̄turicāt:
 laxatis fontib⁹ lacrimarū addebat uerba
 cū gemtu q̄ magis essent miserāda q̄ lacrimae.
Ego iqt̄ fili p̄c̄ tuo diu potiri p̄missa nō sū-
 ita quippe deo placuit: doloresq; exort⁹ tui
 mors ill⁹ cōsecuta: tibi quidē orbitatē michi
 aut̄ viduitatē itulit imaturā: alia q̄q; uidui-
 tatis mala hīs solis bene nota a quib⁹ etiā
 p̄ferūtur. **N**ull⁹ q̄ quippe sermo cōphendere
 p̄t̄ tēpestatē illā atq; estū quē adolescentula susti-
 net̄: q̄ domo. patria. nup̄ egredies. negoti-
 orū ignara cūctorū. subito et luctu īportabili
 vulnerat̄. molestiasq; cogit̄ sustinē etatis et
 sex⁹ f̄cā destitutiōē maiore. cui iminet uel
 ignauias emēdare seruoꝝ. uel caule nescias.
 repellē etiā cōsilia p̄p̄m quoz̄ eoz̄ quoz̄ q̄ sunt
 ī reip̄b̄ publica sup̄biā: et iūte tributis p̄e-
 sidenciū predationē s̄ferre paacenter. **M**ichi
 aut̄ p̄ tuo aliud q̄q; p̄ign⁹ id ē sorore tuam
 reliq̄rat: cui⁹ educatio p̄stabat qdē sollicitu-
 dīnē matri. sed ī ul̄ exp̄sarū liberā ul̄ timo-
 ris. **F**ili⁹ uēo īplet condie mille timorib⁹ ma-
 trē: et sollicitudib⁹ mltis plurib⁹. **P**retereo
 autē sup̄tūū magnitudinē quā pati cogitur

destinata

que illū libéralit' educare desiderat; verūptm mich
 illi horū me cōpuler secūdis cōciliari impetis. aut
 ī domū patris tui alterū iducere vrrū. sed ī
 salo et cōturbatiōe pmanēs. formate viduitatē
 ferreā nō defugī; supioris gracie adinnata so
 lacio. Conferebat^{peris} michi nō modicā cōsolacionē
 ī erūptis meis tuā iugiter faciē cōtueri. ī qua
 viues m̄ p̄magō custodiebat' defūcti. certissima
 vultū illū īpressiōe signata. P̄pter qd cū adhuc
 eēs p̄uulg' necdū docty ī verbis conari; cum
 marie filij oblectet parētēs; magnā tñ michi
 cōsolacionē h̄ p̄bebas. Huc accedit qd ne illud
 qdē causari potes; qd viduitatē quidē foriter
 tulim9. sub stāciā v̄o p̄ris tui expēsīs īmi
 nuim9; qd noui mltos sub orbitatis īfelicitate
 p̄pessēs. Patrimoniu. puppe itegritū īseruauī.
 et nichil m̄im9 p̄stiti de h̄is q̄ scdm natales tuos
 possis placē. q̄ tñ de facultate mea quā domū
 veniens attulerā sepe exhibui. Verū ne me
 hec imputatē referre arbitreris; sed q̄ pro h̄is
 oib9 h̄ac v̄nā petā graciā. ne me secūda vidui
 tate circū v̄o; et velut soporatū luctū rursus
 exates. S; sustine finē vite mee; q̄ p̄modicū
 fortasse tēp9 eueniet. Iuuenib9 spes est eundi
 ī lōgissimā senectute; senib9 v̄o nichil aliud licet
 exptare qm̄ mortē. Cū ergo terre me dederis.
 ossib9q; patris tui misaueris; ito q̄ lōge voles.
 nauigā quo libuerit mare; nō erit tūc q̄ possit
 obistere. P̄tū vero q̄ diu spiram9 patere nostrā

p̄pessēs

¶

des

no h̄

cohabitatioēz ne offendas deū: si nullus ex tan-
 tibz causis iſeras me malis plurimis. cū te
 nichil leſerū. Aut si me p^ot hoc argue potes
 q^o te i sollicitudis traho vite p^ontis. rebzq^o meis
 fesse cōpello. neq^o legis nature. nec educatiois
 reuerentiā. nec osuetudis viculū. neq^o aliud
 q^oz reuerere: sed quasi iimicos tuos et hostes
 effugato. Si v^o oīa ago ut tibi r^oses plurima
 cōparet i vite h^o itinere si nil aliud: vel ista
 apud nos te vicula cōtineāt. Pā q^o vis tibi
 copia suppetat amicorū. nulla tñ de h^o agere
 tāta libertate poteris: qā neq^o incit^o vllus
 cui eque ut michi cura tue existimatiois imi-
 neat. Nec ergo et h^o s^o plura mat^o p^oſenerabat
 i terē: q^o ego ad illū amicū fortissimū r^opor-
 tibā. Qui tñ nō solū nō accēſcebat eiusmodi
 sermōibz: verū idies vehemētius eadē a nobis
 q^o et primito repositabat. Cū i hoc ergo dispo-
 sitionū essem⁹ statu. illoq^o ingiter h^o adhortāte.
 me vero nō abnuente: qdā repēte i cides vtrūq^o
 nostrū fama turbavit. Inſonueāt aut. p^o af-
 ſumēdi cēm⁹ ad sacerdotū dignitatē. Ego
 ergo ut primo sermo iste ad aures meas ē allato:
 eiusmodi timore sū sil et stupore repleto. Timore
 q^o dē. ne forte caperer iuito: stupore vero. qm̄
 res rebā vnde illis vris her cogitatio de nobis
 potuisset icidere. Inſpiciēs quippe memetipm̄:
 nichil me habere illo officio dignū videbam.
 Hic aut amico expcātissim⁹ accedēs ad me

cū nullus eēt arbiter ī sinu at michi illū rumo-
 re āsi que nichil arbitraretur audisse. Verebatur
 tñ ne quis nos de eiusmodi rebus ul' agētes ali-
 quid. ul' cōsilium capientes aspiceret: et demum pro-
 deremur. Apparebat autē michi eū facile ac
 acq̄saturū. sicut p̄cedēs sp̄debat amicitia.
 illud sp̄ iter meū ul' īgredi eū ul' si oportuisset
 effugē. Quā vidēs ī eo benignissimā volūtate.
 itelligēs q̄ totius ecclesie grāde se dispēdū: si-
 tā bono viro et ad r̄gēdas alios oportuno pri-
 uaretur grege xpi. mee infirmitatis obtentu non
 aperui illi sup̄ hac re cōsilium qd' habebat. eadē
 q' nūq̄ id tale facere potuisset videlz ut aliqd' illū
 latēt mearū volūtati lateret. Respōdi ergo
 deliberatione sup̄ hīs rebus ī tēpore aliud dif-
 ferēdā: qm̄ nichil tale quale putabat īcūberet
 p̄suasiō ofesti ne curis talibus sollicitaretur: mei
 quoq̄ fiduciā r̄p̄misi quasi qui illū deserturū
 nō esse: si unquā pati tale aliquid cōtingeret.
 Tpe igit̄ p̄terente nō nilto cū iā venisset q' nos
 erat ordinaturū sacerdos. ceterq̄ ī occulto nichil
 sciens āsi p̄pter alterā causā meq̄ ille amicos
 adducat: suscipiatq̄ officij iugū: sperās ex
 hīs q' me noncat fuisse pollicitū me quoq̄
 nō auersaturū: imo magis arbitriū q' iā
 p̄cedētes nos ille seiret. Quidā enī de hīs
 qui aderāt cū illū vidisset ad suscepcionem
 misterij trepidatē et resistētē: īcōgruū mi-
 mis eē clamabāt q' p̄terius ab oībus creditur

idē me tū magna māfuetudīe patrū acq̄
 euiffe iudicio: illū vero q̄ habitū fuiffet mltō
 prudētiōr fup̄bire atq̄ appetē vanā gl̄az re
 fultatē. exiliente et cōtradiētē. Quibz tū fu
 peratū fuiffet audies deiceps q̄ fugiffe: iſſo
 ē ad me tū filēcio qd̄ meior feterat: fedēs q̄ apt
 volebat qdē dicē aliquid. fed nimio īpediebat
 angore cuiq̄ tū magnitudinē nō poteat f̄mōe
 explicare. Nā ut labia cepiffet adiūgē sermo
 nē icidebat āgustia. Vidēs ergo eū lacrimatē
 p̄ turbatiōisq̄ plenū. cauſāq̄ sciens: cepi p̄
 nimia voluptate videre: cōprehēdēz e9 dex
 terā deofculari ānitebar glouificās deū q̄ m
 artis mee qua illū capi voluerā. finē bonū.
 et quale orauerā p̄ſtitiffet. Ille v̄s tū me letū
 hplareq̄ vidiffet. itelligēs se fuiffe deceptū:
 amplius mordebat. et āplius āgebat. Perū
 tū paululū aīe e9 cōdefcēt egritudo. **Vasilius.**
Et ſi id qd̄ erga nos erat deſpicēdū iquit
 eſſe dixiſti: nec racionē nr̄i habedā pu
 taſti ſicut agnoſco: tandē tū ul' op̄inionis tuo
 debuiffi habere curā. cōtra quā nūc om̄ ora
 referaſti. Cūcti quippe cupiditate gl̄e hoc mi
 ſterū te reſpuiſſe cōfirmāt: et qui te de actu
 ſaciōe eruat nō eſt. an̄thi enī nec iſeri cōuē
 titulis liberū ē: tanti ſūt aggredietes arguetes. q̄
 cotidie. Nā ī quocūq̄ me ciuitatis loco vi
 derit apparētē: abducentes ſiguli q̄ nobis ali
 qua familiaritate iūgunt: maiori me parti

accusatiois apponunt. Cū scires inquit q̄ silū est.
 neq̄ em̄ poterat aliquid eorū q̄ sūt illū te latere:
 oportuit nō celare sed cōitare nobiscū. neq̄ em̄
 nos defecissent talis istrumental venatq̄. Ego
 aut̄ qm̄ te cogitāte p̄nus ista nō nouerā cōfidor.
 et nimis erubescō quitq̄ illoq̄ referre sermōibz
 ne forte falsā nostrā fuisse hactenq̄ arbitretur
 amicitia: quā quidē d̄yret nō fuisse certā. qd̄
 nec tu negare potes. hīs cōuictis que ī nos nup̄
 egisti. S; tamē eos q̄ nobis mediocrit̄ noti sūt
 vtile arbitror mala m̄a celare: atq̄ ideo piget me
 rerū exponē veritatē. Ad ultimū igit̄ tunc cōpel
 lor. trāq̄ dimiss̄ diuersis oculis ītueri: et obuios
 quosq̄ reuereri atq̄ diffugē. Nā etsi euasero porē
 eorū r̄dargutionē: incipiet me adiudicare mendacio.
 Neq̄ em̄ adducēt̄ ut credat̄ qm̄ et basilū iter
 reliquos numerauero: quos q̄ silū tuū oportuisse
 estimas ignorare. Verū de hīs mihi multū
 sermo eē nō debet: cū id dulce estimauero. S;
 ī reliquū quō tātū pudore ferens: cū aliq̄ nobis
 vane gl̄e vicū. aliq̄ elationis ascribūt. Qui v̄s
 sūt cōquirētū rigidiores vtrūq̄ nobis pariter
 īpigūt: addentes etiā cōtumeliā quā dicunt
 fuisse p̄essos eos a quibz fueram̄ electi. Ad
 etiā iuste accidisse illis clamāt: et si plus deho
 norari potuissent quippe q̄ tātos et tales r̄li. que
 tes. viros adolescētulos heri adhuc et nudius ter
 tius ī cura vite reprehensioē dignissimos: quo
 eriguo tpe sup̄cilia collegerūt. palliola pulla

dixit

etia

susceperūt tristitiā sōpni se suscepturos poterūt
 suspicari. Et alii qdē a prima etate usq; ad
 ultimā senectutē ppositū extendētes abstinentie
 iter eos adhuc pmanēt qui regūt. Presunt
 vō illi filij eorū: et hī qui necdū rēgulas qdē
 audierūt qbus administrari talis debeat prin
 cipatū. Ista ergo et plura hīs aliaq; nobis ite
 rat frequēter exurgūt: q̄ qualit̄ ego diluam
 nō habeo: a te autē id posse fieri reor. Nec
 em̄ credibile ē frustra te t̄ hanc fugā coactū
 et sine causa talium viroꝝ timicitias elegisse
 suspicer: sed t̄ aliqua vray prudētia et delibe
 racōe t̄ hoc fuisse pductū. Propter qd̄ et ad
 manū puto tibi esse rationes: q̄b; factū de
 beas recusare. Dic ergo: dic t̄ qm̄: si iuste aliqd
 apud illos possumꝝ allegare. Eorū em̄ t̄ quibꝝ
 ego a te lesus probor nullā causā reqiro: nec
 q̄ seduxisti nec q̄ didisti. nec q̄ t̄tē eo famili
 aritatis oblitꝝ. cū nos animā quoq; nostrā
 ut ita dictū sit t̄ tuis manibꝝ posuerimꝝ:
 at tu e regione ea adūsū nos calliditate vsus
 sis. quasi immineret tibi ab aliquibꝝ hospitibꝝ custo
 dari: cū oportuēit si hoc vtile videbas eē cōsilū
 nec te lucrū tale defugē. Si em̄ vero rē sciebas
 eē nociturā: nos quoq; quos honorabiliores tibi
 ab aliis eē dicebas hoc liberāe dispēdio. Tu
 vero cōtrario ut caperemur egisti: dolis et
 simulacriōibꝝ agens cū eo qui oīa tecū secure
 et simplicit̄ ut loqui ita agere cōsueuisset.

Verū ut dixi nichil ob hec arguo nec expro
 cā sollicitudinē ī qua nos reliquisti: illā con
 uictioēz nrē cōuersatiois abscedēs: ex qua io
 cūditatē et utilitatē nō quālibz collegeram⁹
 assidue. Verū hec oīa reliquā: ferāy tacitus
 et quiet⁹ nō quo tu ī nos mediocriter cōmiseris:
 sed qm̄ hac me lege cōstrūxi ex illo die quo tuas
 amicitias adamauī pro vniuersis qbus me
 forte cōristare voluisses: ne unquā tibi necessi
 tatē satisfactiois idicerē. Quā vō m̄ nō medi
 ocre dāpnū ituleris. etiā tūpē nosti: si tamen
 meministi verborū et que ab extraneis et que a
 nobis mutuo habē sēper de nobismetipis sole
 bam⁹. hec autē erat qm̄ grāde emolimētū
 de nrā vnanimitate caperem⁹. et q̄ mutua mu
 niremur amicitia plurimis etiā videbatur:
 qm̄ nō solū nobis. sed etiā plurib⁹ nō modicā
 utilitatē nrā eēt collatura cōcordia. Ego autē
 cōmodū quidē nullū ut arbitrabar de me qbus
 cūq̄ posse cōferri dicebā: sane q̄ hoc maxie de
 amicitia lucraremur: qā nō facile eē⁹ ab
 ullis si qui forte voluisset capiendi. Nec ergo
 te cōmonēs nūc̄ quicūq̄: tēpus īquēs malū
 ē īsidiantes plurimi germanitas caritatis
 iterit: ītrodūta ē vero īuidia dispēs: ī me
 dio laq̄orū ingredimur. et ī muroz merginib⁹
 ābulam⁹: pati sūt q̄ īsistant merorib⁹. si ali
 quid forte pueniat: plurimi ex oī pte circūstāt:
 qui vō collaboret null⁹ ē: aut q̄ valde facile

possunt pro paucitate numerari. **V**ide ne disre-
 pantis unq̄ cōflemur i risū: atq; irrisione dāp-
 na potiora. **I**nter q̄ adiuuat a fr̄e. sicut ciuitas
 fortis: et sicut regnū diligenter munitū. **N**e dissol-
 uas hāc germanitatē: ne rūpas eiusmodi mu-
 nicione. **H**ec et alia h̄is iugiter plūa dicebā: nichil
 quidē quale fecisti suspiciōs: sed q̄ multū te valē
 erga vr̄as amicitias arbitraret: et habūdātā tamē
 sano et iugenti affectu curā adhibendā putabā: nesciēs
 aut egressū aīo remēdia ut res idicat admouebā
 nec tñ aliquid hoc timore p̄feci: nec q̄qm̄ michi
 de hac sedulitate cōmoditatis adiūctū est. **C**ūta
 enī illa repētē respiciēs nec i animū prosequidūcās
 quasi exarmatā nauī i infinitū nos pelagus
 dimissisti: nichil de feris illis fluctibz cogitans q̄
 p̄ferri a nobis ē necesse. **N**āsi aliq̄m̄ coegit aut
 calūpnā aut vituperatiōez aut aliā quāq; iniuriā
 aut elacōez cuiuspiā i surge: qualia frequēter
 euenire solēt: ad quē cōfugiā. **S**ic quo participa-
 bor āgōres animi. **Q**uis nos adiuuāe dignitū:
 aut cōtristatibz obuiare. **Q**uis ulterius p̄hibebit
 affligē. **N**os v̄o quo q̄solabit: aut exhortatiōe
 p̄parabit: stultoz q̄tumelias et facta tolerare.
Nullo prois te p̄cul posito et nec clamore istius
 pugne audientē: nūc itelligis quid mali opato
 sis: uel nūc postq̄m̄ vulnēasti p̄spicis qm̄ letale
 vulnū i fluxeris. **V**erū p̄tereāt ista: neq; enī que
 fr̄a sūt. i facta aliq̄m̄ erūt. **Q**uid v̄o ad eos qui
 foris sūt dicē poterim: q̄bisq; causis nobis. apud

illos excusatio cōpat^{ti}. **¶ Johannes.**

Qonfide iqm cōfide. Neq; em̄ pro his so-
lis causis redde sū patq; sed etiā illoꝝ
de quibꝫ nos inocuos reliquisti tēptabo qualē
potero mōstrare rationē. Et si vis ab ip̄is satis-
factiois nre sumatur exordiu. Multū quippe et
i cōsiderata et iportuna fuēs. si externoꝝ offeſioꝝ
meditari volēs atq; satagēs qualiter ab arguēdi
studio cōquiescant? ei q̄ michi sit om̄i amiaſimū
tanta q̄ apud me reuerēcia vtatur. ut nec me
cū de his exposuēt de q̄bꝫ se lesū eē cōfirmat:
sed i nichilū ista dicitis pro alioꝝ i nos sit placa-
tioē sollicito. Sz si q̄ nichil i eū cōmiseri nequi-
uero cōpbare: tūc plane maior mea circa illū
cōmūctur ignamia. qm̄ illū circa me studiū atq;
benignitas. Quid ergo tibi nocuimꝫ? qm̄ hinc
primū placuit i fretū satisfactiois iurare. Offen-
di ne q̄ occultam tibi cōsilū meū. Sz ob inuā-
tā tuū q̄ seducebāis. q̄ illoꝝ quibꝫ te circūueni-
entibꝫ dicā: neq; em̄ fatari pudet p̄didimus.
Si em̄ p̄ oīa furtū malū est. neq; eo quisqm̄
i bona pte vti potest? pato sū cū volueris ani-
maduersioē subire: ymo tu nūq; a nobis ullā
expetes vitionē: nos v̄o statuēms i nos qualia
solet iudices i eos q̄ nocuisse alio docēt: cū eoꝝ
miserēt etiā accusatores. Si v̄o nō p̄ noxia res
est. sed eoꝝ qui abutūt p̄posito. mala viciosaq;
fit: reliquēs obiurgare q̄ seducto es. docet p̄
malū aliquod hāc a nobis arte fuisse susceptā:

quod si periculum abest. neminem carpe oportet aut excusationis require: sed accersere ipso oneri illum ipsum quem constat iductum. Tantum quippe lucrum habet oportuna seductio et non perversa mente composita: ut nonnumquam negligentes eam constat apparuisse culpabiles. Nam si volucis etiam in exercituum duces qui diuisis temporibus gloriam consecuti sunt diligenter inquirent multa eorum trophea opera esse astutus et fraudis aspiciendos: quibus laudabiliores sunt ab his qui manifestis vicere conflictibus. In quibus cum multa tam pecuniarum communi sumptibus quam corporum suscepta bella ea conficiunt: ut in nullo pene victi a victoribus distare videant: ita utrosque per eruptionem populant: cum et exercitum evanuat et milites absumunt. Huc accedit quod nec plenam quam super fuerit victorie gloriam consequuntur apud eos qui fusi sunt non parva eius parte remanere: qui utique victis corporibus. animorum tamen intentione vicunt. Sic quippe cedere non decreverunt ut nec periculi commiserent: ita in cursu. quo minus in periculi alacritate morarentur. At ille qui potuerit fraude superare: non solum in exercitum sed etiam in derisum contudit hostes. Nec tamen ut ibi laus fortitudinis utrisque communis est. ita etiam in arte prudentie: sed integrum bravium apud eos remanet qui vicunt. Quod si hinc maius est civitati sue plenam victorie conferunt voluptate. Neque enim talis est animorum prudentia qualis vel pecuniarum operum lenia vel corporum multitudo: quae illa cum in bellorum profuerunt usus: nata est erogari atque consumi: eosque hinc a quibus fuerant possessa privari. Hec vero

quātomagis exercitata fuerit colligit incrementa.
 Nō autē solū ī prelijs sed etiā ī pace: q̄i nō oīs fraus
 de qua loq̄mur īuenitur. Nec solū ī negotijs ciuitatis
 sed etiā domi. et vroni apud maritū. et marito ap̄
 vxorē. et patri ad filiū et aīco ad amicu. et filijs
 apud patrē vti eā arte p̄fueit. Nā ut aliquid p̄oris
 recordemur exēpli: filia saul de p̄is sui māibz
 virū suū nō potuisset eruerē: nisi patrē suū curā
 uenisset. Et etiā fuit vidē dauid qui p̄ illā fuit
 liberat. p̄ditatē saluare volens: eadē demū arma
 q̄ p̄ius mulier bone fraudis arripuit. **basiliq.**

Sed nichil īquit istorū ad me. Neq̄ em̄ ī mi
 cus tuus ego aut hostis: neq̄ eorū q̄ aperit
 tibi nocere p̄ticipō: sed e regione cōsilio tuo mea
 cuncta p̄mittens. ea faciebā q̄ īperire voluisses.

Tdeo īqm̄ o admirāde et **Johannes**
 benignissie et ego p̄ueniēs duri nō solū ī bellis neq̄
 iter īmicōs: verū etiā ī pace et iter carissōs vti eū
 amniculo aliquoties cōuenire. Pono ut nouēis
 q̄ nō solū hōs q̄ seducūtur. verū etiā illis qui se
 ducūt assidue cōducit. accedens ad aliquē medi
 corū percūtare qualr̄ egros de īfirmitatibz soleāt
 exp̄dierē: et tūc audies qm̄ nō seper ad hoc suf
 ficiat medicina: sed eueniat ut ubi doleat mittat
 auxiliū. ac tale adiutorū miscentes ut īfirmos
 restituāt sanitati. Nā cū grauior morbo difficilio
 q̄ p̄ medicorū nequit arte curari: tūc demū necē
 est p̄sonā fraudis iducere: ut scdm̄ scēne more
 eorū q̄ fuit veritas occultetur. Si autē vis enarro

tibi doli equidē unū de plūib⁹. quē cōperi a me
 fuisse dicit cōpositū. Incidit aliqñ cupiā febris subita
 cū mltā vehemētia: cui⁹ ingitē flāma crescebat.
Infirm⁹ autē auersabat ea quib⁹ poterat ardor extingui.
Desiderabat vō. et ab oīb⁹ ad se itroētib⁹ vinū totis
 p̄tib⁹ postulabat: cupiens noxiū vitij exple desiderū.
Erat autē talis infirmitas ut nō solū febris vino pos
 set accēdi si id ab aliquo ipetare potuisset: verū et
 alia idē picula nascerēt. **I**nter hec ergo nesciente
 quid faceret medicina nullo prosq; ei⁹ remanētē
 subsidio. sed dūfariā supato: itromissa subita cir
 cūuicio tantā asseruit potenciā suā. quā nūc
 me referētē cōdiscebat. **M**edici quippe prudēs vas
 fictile qd de fornace nup exierat accipies tūit in
 vino: et attollens ut fuerat idē vacuū. aqua illud
 impleuit: cubiculū q; i quo eger iacebat obumbrari
 velis p̄cepit. ne fraude lux cōuiceret. desideratq;
 dedit quasi vino plennū: qui anteqm i manus suas
 sumeret pueniente ad nares odore. decept⁹ statū
 qd offerebat inasit. **D**et patiens p̄ desiderio qd
 acceperat p̄scurari cōfestū et odore et tenebris
 circūuict⁹: magnitudie quoq; desiderij cōcitatus
 epotauit ōne qd datū ē. **E**xplet⁹ q; liberat⁹ ē ab
 angustia: et piculū qd iminebat effugit. **E**cce
 quātū ē seductiois lucrū. **E**t si oēs velit aliquis
 fraudes numerare medicorū: i infinitā sermo
 longitudiez ducetur. **N**ō solū autē eos q; corpib⁹
 sed etiā q; aīarū egritudinib⁹ medēt inueniet assq;
 perspicax hoc uti crebro medicamine. **S**ic em

multa milia iudeoꝝ admonuit fidei beatissimo
 paulo. hoc proposito thymoteū circūcidit q̄ galathis
 minabatur qm̄ xp̄s nichil eis p̄deset qui se cir-
 cūcidē voluissent. Propt̄ hoc sub lege fr̄s est.
 qui dāpnū arbitrabat̄ post eā fidē q̄ i xp̄o est
 iusticiā ex lege veniente. Multa it̄ fraudis vti-
 litas: tantū amoneat̄ de malignitate p̄positi.
 Unde nec fraude hoc aut seductionē oportet vo-
 vocari: sed dispensaciōis quādam et sapienciā et artē
 q̄ sit potens multa remedioꝝ gr̄a idesperans
 negotiis t̄uenire atq; aīe delicta corrigē. Neq;
 em̄ finem illū hominādā ego dixerū qui vno vulnē
 cōfodit duo corpora: sicut nec helyā p̄ cētū qui
 quaginta militib; cū duab; suis iteritū: et p̄
 illū tonētē sāguis quē de iterfectis demonioꝝ sacer-
 dotib; fecit effluere. Nā si ita cōtesserim; ip̄asq;
 res agenciū p̄posito dispolūtes sc̄m ip̄as q̄p
 discussim;: et abrahā parricidij qui volēt arguet
 et nepotē eꝝ atq; p̄nepotē malicie reū doliq; de-
 cernet. Vnq; em̄ p̄mogenita fr̄s inuasit: alter
 vero egiptioꝝ diuitias ad israhelitarū cōuertit
 exieratū. Verū nō sūt ista ita nō sūt. Absit
 talis audacia. Neq; em̄ solū istos culpa libe-
 ram;: sed etiā p̄ter hec. ip̄a miramur: qm̄q; de
 et de eos p̄t̄ ista laudauit. Ille ergo seductor
 iure et circūlector nūcupabit̄: qui tali arte ne-
 quiter vitur. Oportet aut̄ frequēter t̄ponere
 atq; hac arte p̄desse. Nā q̄ t̄portune stolidiq;
 cōgredit̄: multa t̄eos mala quos nō seduxerit

operatur.
secundus.

Expliat lib' p'mo. **I**ncipit liber
Johannes.

Dosse quidē laudabiliter usurpari eā
fraudē de qua loq'mur. p'mo q' nec frans
est dicēda sit sed dispensatio quedā
mirabilis: pluribz adhuc verbis facile

ē probari. Et qm ad manifestatiōez rei ea q' acta
sūt sufficiūt: onerosū et molestū reoz lōgiorē sup
hoc facē disputatiōez. Tuū ē igit' nūc ostēde: utrū
nō lucro tuo p'ficiat ista seductio. **V**asiliius.

Et quod emolumentū de hac dispensatiōe uel
sapientia ut vis eā vocare nobis additū est.
ut putem' nos ate nō fuisse deceptos. **J**ohannes.

Primo quod unq'm lucrū manus eueniet:
qm p' ea cōspiciunt' agentes q' argumēta

ā se caritatis plenissimē ip'e xps eē p'nūciat. Ad ver-
titē quippe ap'bz loquēs: petre iquit amas me.
Quod professo eo: addidit. Si diligis me: pasce
oues meas. Interficiat discipulū magist' si ab eo
diligat'. nō ut ip'e illud ip'e cognoscat q' ī p'fūditate
hūani cordis īgredit': sed ut et nos doceat qm
sit ei de gubernatiōe gregis sui cura. hoc autē
cū p'spiciū sit: illud quoq' sine dubio eit māifestū
qm mlta et īexplicabilis merces sit illis reposita
qui strenue ī h'nc laborauerit. que p'ciosa sibi xps
eē testatur. Si em' cū videm' quecūpiā aut seruiat'
nrīs aut pecunijs adhibētē diligētiā. quasi signū
hoc e' que ī nos habz amoris aspiciunt'. q' certe
oīa pecunia cōpata sūt. xps q' nō pecunia neq'

aliquo filii sed morte propria emittit sibi oues priuq;
 gregis sanguine suu fecit: quanta putas pasto-
 res et largitate remunereret? Ob hoc em rudente
 discipulo tu scis dñe qd amo te: et i testimoniu
 caritatis ipso qui amabat adducto. nō tamen
 hesit satisfactio saluatoris. sed qd eet signum
 caritatis ostendit. **De** em tñc qñtū eū petrus
 diligit cupiebat asserere. id em ex multis alijs no-
 bis posset ondi: sed quātū ipse ecclesiā suā di-
 ligeret et petru. et nos volebat addiscere: ut
 hec videntes magnū ad tale officiu et ppositū
 afferrem⁹ et iudiciū. **Nā** ipse quid f deo filio
 suo unico nō pperit sed illū que solū habebat
 tradidit: nisi ut ei recōciliaretur inimici.
 faceretq; sibi populū substantiuū. **P**pter qd
 et sanguine fudit: nisi ut eas possideret oues
 quas petro deinceps ceterisq; commisit. **Q**uōse
 quēter ergo dicebat. **Q**uis putas ē fidelis suus
 et prudēs que constituit dñs sup familiā suā.
Vide verba mirantis et quasi qui nō inueniat
 que requirat: cū ille vnq; nō rerū ignar⁹
 hec dicet. **S**icut petru i terrogat vtrū ab eo
 diligit nō idigens dilectioez agnosce quam
 sciebat: sed ut illi magnitudiez ppe i nos
 caritatis ostendet. **I**ta et nūc dicens quis putas
 ē fidelis suus et prudēs nō em ignorās loqr:
 sed qui vult itelligi qm rarū sit tale vtrū
 quale pncipat⁹ ecclie desiderat inueniri. **D**einde
 inde quid pmittit. **S**up oīa iquit bona sua

et

cōsuetudine est. Itō nūc atq; ābigito utrū de bene
 seductū debeas arbitrari. qui cōstituendus es
 sup oīa bona fua domini tui. et hec amnistrās
 ī que petrū cernis assūptū: qui cū ī hoc mi
 nisterio se legeret ceteris plato aplis est. Petro
 quippe ait. Amas me plus hnc. Et certe poterat
 ad eū dicē. Si diligis me arripe forte abstinē
 cia. humi sēp cubato. vigilas teneto cōtinuas.
 succurras hnc qui affligūt. sicut pupillis pat
 et pro vno matris eoz. Verū p̄mittens hec oīa.
 quid ait. Pascē oues meas. Illa em̄ q̄ p̄dri
 possūt. Et hnc facē plurimi qui regūt. nec solū
 vni sed etiā fēme.

Capitulu secundū.

Quoniam vero quīdā qui ecclie p̄ponatur et cui
 gubernatio tantarū credat̄ anarū. totū
 primū muliebus sexus redat necesse ē magni
 tudini. Quid officij. viroz quoq; pars maxima
 reliquat. Adducat̄ aut̄ ī mediū qui multa
 mēsurā assint ceteris. tantūq; spūs v̄tute
 reliquis appareat altiores. quātū ab oī p̄plo
 hebreoz saulic̄ emmuerat longitudo: p̄mo apli.
 Nō em̄ sola hic illa mēsurā q̄rat̄ q̄ ab humeris
 usq; ad verticē sūmū est: verū quātū irratio
 naliū et ratioe utentiū differētia ē. tantū iter esse
 debet iter rectorē ecclie et ceteros q̄ regūt. ut iterū
 āplius nō dicam. De maioribus quippe et pluribus
 piculū est. Nā q̄ p̄dit istas cōmunes oues. aut
 lo lupis rapientibus. aut morbo aliquo v̄l q̄cūq;
 alio casu accidente vtetur forte apud dñm ḡgis

excusatione. Quod etsi yllioni subiacē cogatur pecuniarū potest eē dispendiū. Cui r' vco credit' hoies. grex xpi ronalis: primū quidē nō pecunie sed aīe p'na dāpna perpetit: pro talū omiū p'di-
 ctione. Deinde multo maiore et diuioe q' hū pastores habet labore: q' nec pugna ei cū lupis immet. nec fures verit: nec sollicito ē ut morbiū a gregib' expellat: sed cū quib' ei pugna. cū quib' certame sit. audi aplm dicēte. Nō em̄ ē nobis colluctatio aduers' carne et sāguine: sed cōtra p'ntes cōtra mūdi rectores tenebrarū hui' scli. cōtra spūalia ne. scie ī celestib'. Vides oppugnatiū pessimā multitudine: et agmē ferū. nō munitū ferro. sed cui pro armis oib' natura sufficiat. Vis et alterū exercitū vidē ferū atq' crudelē icurrētē dūco gregi. Et hūc eodē ostendete cōspirites. Qui em̄ de aereis hostib' disputauit: hos etiā nobis ostēdit inimicos. Manifesta autē īquit sūt opa carnis: que sūt fornicatio. adulteriū. immūditia. īpudicia. ydoloz cultus. maleficiū. īmicitie. cōtēctiōnes. zelus. ire. puoratiōes. obtrectatiōes. susurratiōes. īflatiōes et hnc silia. Neq' em̄ cūcta colligit: sed existis etiā reliqua q' p'ermisit fecit īteligi. Et quidē grege īracionabilū cūctū qui cōnatū īvadere cū pastores viderit fugientes ab eoz īsectatiōe quiescūt: et ouilia dep'dant. Nō vco etsi vniuersis grex ab hostib' īvadatur: nec sic q' dēs a pastorī īsectatiōe desistūt: sed tanto magis īmnet plusq' audacie colligūt. nec prius q'escūt qm̄

aut vitant ipi: aut capiunt p̄sidente. Huc
 accedit qm̄ om̄iū istarū irrationabilū morbi in
 apto sūt: siue Topia siue fuerit egritudo. seu vulnus
 seu q̄cūq; aliud efficiens q̄q; maxio ē adiuncto
 ad eorū ifirmitatū medicinā. quib; p̄ca laborat.
 Et aut̄ et aliud eo qd' dixim; manū qd' egritudoē
 illā celeriter soluit facit. Quid hoc ē aut̄? Cū tū
 multa p̄tate cogūt pastores greges suos remedia
 suscipe. Nā cū id vitro nō appetit ul' ligat̄ facile. ul'
 vrūt̄ ul' etiā secant̄. Quā oportuerit p̄ mltū t̄p̄s
 tenet̄ idlusi nec pabula nec potula nisi q̄ credunt
 custodes p̄desse contingūt: et ad r̄pendiū oīa que
 vtilia pastor viderit admonet remittente nullo. No
 minū v̄o egritudoē primū qd' facile nō itelligit
 homo: neq; em̄ scit quispiā q̄ sūt hoīs. nisi spiritu
 hoīs. q̄ t̄ eo est. **Capitūlū tertiū**

Quorū v̄o modo potest ifirmitati adhibē īmediū?
 Quis aut̄ modū nescit aut̄ specie? Accidit aut̄
 frequēter ut et cū oīa secreta nudant̄ et morbus
 cepit apparē: tūc ei maiore difficultate curatio
 sue p̄beat. Neq; em̄ licet cū tanta hoīs necessitate
 curari: cū quanta oīb; q̄ oīb; suis pastor medet̄
 cui adest ut dixim; et colligare. et a pastus remo
 uere: et vel vrere ul' secare. S; ī hoc officio sacerdotū.
 nō ē curatioē p̄tā penes eū qui tota medet̄: sed
 ī illo qui sub pondē ifirmitatis laborat. Hoc em̄
 ille admirabilis v̄r sciens dicebat corinthis. Non
 dñamur fidei v̄rē: sed adiutores sum; gaudiū v̄r.
 Hoc aut̄ cū ī aliis. tamē maxie iter xp̄ianos nō

licet aliqua violenter p̄ta corrigē. Nam h̄i qui
 foris sūt iudices malignos quosq; cū subdiderit
 legib;: ondūt ī eis plurimā p̄tātē. et iuitos eos
 a p̄noꝝ moꝝ p̄auitate cōpescit. In cāsa v̄cō nō
 coactū sed acquiescente oportet ad meliora cōverti:
 q̄ā nobis a legib; data est talis p̄tās: ut auctoritate
 sententię cōhibeam; hoīes a delictis. Nec si data
 eēt habēam; vbi exerceam; eiusmōi potētiā: cū
 deo n̄r nō n̄citate sūmotos a p̄tō: sed p̄ se spēte
 abstinentes sit remuneratim;. Propt̄ hoc ergo mltē
 opus ē artib; auxiliō. ut p̄suadeat; hoīb; et se vltro
 cū egrotāt sacerdotū p̄beant medicinet; nec solum
 hoc: sed et gratificent; curātib;. Sine etiā aliquis
 resulret ligato. hab; quippe ī hoc liberā p̄tātē malū
 suū deterius faciet; sine ea verba q̄ vice ferri erāt
 p̄futura respuerit; aliud sibi de cōceptu vuln; adūgit
 fit; y curatiois occasio. morbi p̄uiciosius īstrumētū.
 Nō ē etiā q̄ cū curare possit iuitū. **Capl' quartū**
Quid iuit; fiet ī tāta difficultate rerū. Nam si
 mltiū; aliquid adhibeūis ei q̄ mltā idiget
 sectione. nec manū ut dicit; presseris cū sic illū pos
 cat ī firmitas; secabis q̄dē aliquid. nō nichil tamē
 vulnēis remanebit. In v̄cō cōstratio nō parrens
 eā. Dolore ferrū vehemēter impresseris; euenit nonnūq;
 ut ille act; ī desperationē dolore cūcta repēte pro
 icat et ligamina p̄ et medicinā: et eat p̄p̄s cō
 trito iugo. habemib; dirupis. Stupidē mltos in
 merare possū q̄ ī mala vltima deciderūt: cū odig
 nā afflictionē criminib; que fecerāt poscerētur.

micus

Neq[ue] em̄ uniformiter et secūdu[m] mēsurā delictor[um]
 irrepacionē q[ue] quor[um] oportet r[ati]ferri: sed diligēter
 inspice eor[um] q[ui] deliquerūt vires atq[ue] p[ro]positū. ne forte
 volēs rupta sentire. maiorē oportet dissassionē:
 et cupiēs erigē collapsa. casū r[ati]ferat graviorē.
 Infirmi quippe et velut r[ati]soluti maiorē q[ue] vite
 p[ar]te delictis affixi. generis q[ue] sui et potētie sue
 cōsideratiōe sup[er]bire soliti. cū sensim et p[ro] exigua
 reuocāt[ur] ab hinc ī quib[us] deliquit. possūt etsi nō
 p[ro]p[ter] v[er]ū ex p[ar]te aliqua erui a malis quib[us] tenentur.
 At hinc si quis subitā correctiōē admonerit:
 etiā mediocri eos emēdatiōe p[ri]uabit. Nā em̄
 ad erubescit si semel videit publicatū. et iduru[m]
 erit cōtra simulos pudoris. atq[ue] ī insolētiā
 quādā ceciderit. nec cōminatiōe ulterius flectet
 nec benignitate reuocabit[ur]: sed fit multo peior
 cūitate illa quā p[ro]ph[eta] denotās arguebāt. Faces
 meretricis facta ē tibi: impudēs facta es ad oca.
 Propter hoc ergo multo cōsilio op[er]e est prudētia q[ue]
 pastoris: et mille ut dicitur oculis ad speculādū
 vicij[us] ebriū et carū quas gubernat cōt[ra]rū.
 Nā sicut ī sup[er]biā et desperatiōē salutis sue
 nōnulli decidunt. ob id q[ue] neq[ue]ant austerū ferre
 medicamētū: ita sūt aliqui q[ui] de p[er]t[er]is suis.
 vlcione qm̄ nec exigua p[er]tulerūt ī negligētia
 p[er]manēt: multo q[ue] īde peiores fiūt et itat[ur]
 ad graviora p[er]t[er]a. Oportet ergo de hinc oib[us]
 nichil ī discussū r[ati]querē: sed oīa certissime
 p[er]secrutarī. atq[ue] alternis vicib[us] hec q[ue] dixim[us]

admonere: ut nō sit vanū studiū sacerdotis.
 Nec v̄o hoc solo erit ille cōtento: sed etiā illa que
 dirupta sūt ecclie mēbra colliget et iūget corpi:
 in quo ope ut ī ceteris grande negotiū est. Nam
 ut iterū ad pastoris reuertamur exēplū: peror
 magister habet sequētē se gregē suū quocūq; ierit.
 Quod etsi aliqua ovis de via deflexerit. bonasq;
 pascua deserēs. ieiuna loca et frupta sectabitur:
 sola p̄t ī clamātis pastoris voce reuocari. et
 ad eū a quo disillēta fuerat gregē reduci. Nō
 vero si a fide recta fuerit abductq;. mltū sacerdoti
 iminet exhortatiois industrie et patientie: q̄a
 nō potest errātē ad caulā vi reduci: sed p̄suade
 conabit̄ ut ad rectā fidē reuertatur. a qua pri
 mitus torruit. Fortissimē igit̄ aīe est neq̄qm̄ hec
 negotia fastidire nec desperare deceptorū salutē:
 sed illud iugiter cogere atq; docere. neqm̄ det illis
 deus agnitioē veritatis. et emerant a dyaboli
 laqueis. P̄ter hoc et dñs discipulis suis dese
 rens ait. Quisputas ē fidelis seruus et prudēs.
 Qui em̄ virtutē ī se solo exercet. suā tam̄ curat
 utilitatē: pastorale v̄o de lucrū cōiter trāsīt ī
 populū. Et qui pecunias q̄dē distribuit ī digētib;
 ul alijs q̄ affligūt. auxiliū est: adiūuat q̄dem
 nō nichil etiā p̄rios: verū tanto min⁹ qm̄ sa
 cerdos qm̄ iter animā distat et corpus. Cōse
 quēter ergo certissimū argumētū caritatis.
 trista esse ostendit studiū qd' gregi ip̄i q̄hibet̄.

De basilis. Caplm̄ quītu

Basilis. Caplm̄ quītu

U ergo iquit xpm nō amas. **Johānes.**

Et amo iqm̄: nec unqm̄ amare cessabo. **De**
reor aut̄ ne michi cōtingat exasperare quem
diligo. **Basilius.**

Quid iquit potest hoc obscurius enigmatē
reperi: si et xpc̄ diligenti se impant ut
pascet oues eius. et tu te ob hoc dicas nolle ēē
pastorē. q̄a nimis illū q̄ hoc ipant diligas.

Non ē iqm̄ enigma sermo **Johannes**
iste: sed valde māifesta et simplex. Nā si
me ydoneū itelligerē ad administrādū sacerdotiū
sicut et xp̄us voluit: atq̄ defugē oportebat. te
id qd̄ ame dcm̄ ē itessere. Porro cū me iutilē
ad hoc ministeriū. aīe mee reddat ifirmitas: quis
hic questiois locus? Vereor ne gregē xp̄i nitētē
et optimū. p̄ ificiētiā meā, quadā quasi peste
cōtaminās: acūā cōtra me deū q̄ sic gregem
istū dilexit ut filiū suū pro eī salute traderet
et honore. **Basilius.**

Tuo ista dicas iquit. Nā si serio. nūqm̄ poteris
alios inuenire sermones quibz me ostendas do
lentē iure meritoq̄: qm̄ allocutionē istā. qua
p̄posueras p̄pulsare angores meos. Ego em̄ licet
primū scierī q̄a seduxisti me et prodidisti: nūc
tamē mltomagis cū id tu diluere aggressus es
itelligo certissimē. p̄ scēcio ī que me cōtruseris mali.
Nā si p̄pterea te subduxeras hinc ministerio. q̄
cōscius tibi esses aīaz meā tuā ponderi tanto
nō posse sufficere: me primū oportuit liberari.

et si multā circa hoc officiū habuisse cupiditate-
 Adde q̄ oēs de hīs curā deliberationi tue credidi.
 Nūc autē tu tibi p̄spiciens nec despiciendū pu-
 tasi: atq; utinā desperasses: hoc forte reputa-
 ret affectui. Tu vero e regione quēadmodū
 caperemur egisti. Neq; em̄ ad illa iā cōfugē
 valebis: q̄a multōy de nobis sis opinione deap-
 tus q̄ magna aliqua de nobis et admiranda
 coegerit suspirari: qm̄ nec de admirandis nec
 illustrib; aliquib; nos eram; **Ad** si fuisset:
 decebat vtilib; nullius multitudis opinione
 p̄ponere veritati. Si nūq; quippe tibi eximētib;
 nr̄e cōuersationis p̄buissem;: superēt tibi ali-
 quis excusationis color rationabilis: ut fame
 acquiescēs aliquod videreris de moib; nostris
 habuisse iudiciū. Nūc vō cū nemo ita ea q̄
 erga nos sūt ut tu nouerit i tantū ut magis
 tibi sūt ggnita q̄ ul' parentib; nr̄is ul' nutri-
 tib;: quē poteris inuenire sermonē quo per-
 suadeas audientib; qm̄ nō nos studio i picu-
 lū tale cōtruseris. Verū remoueant ista: neq;
 em̄ pro hīs necesse est te nūc moueri. Quod
 vō hīs qui nos sup̄bie crimināt possimus
 respondere. prosequere. **Capl' sextū. Iohānes.**
Sed nō prius ego inq̄m illo p̄deā q̄ ea
 q̄ erga te sūt a nobis bene acta mon-
 strauero: etsi miles tu nos culpa m̄coners
 absolueret. Dixisti ergo q̄ ignoratio posset m̄
 impetrare veniam. atq; ab accusatione libe-

tuū

ōi liberare. videlicet si nescientes meritū hęc
 hęc te cōpulsē cōpulsē i que gētulammur
 adductū. Verū qm nō nesciens sed diligēter
 tui gnar9 pōderi te: ōi nos iusta excusatiōe
 asseris destitutos. At ego ecōtrario sentio nec
 ei qui vult alterū ad officiū sacerdotale pro
 trahē sufficē iudicio testimoniū quod ex opini
 one colleget: sed cū favore bone illi9 opiniois
 etiā ipm cōmū e9 qui eligit nōsse diligēter.
 Quā et brūs paul9 cū dixisset oportz eū eū
 et testimoniū hęc bonū ab hīs qui fons sūt
 nō exclusit verā illā et exploratā cognitiōe:
 sed et i hac aliq9 ad pbariōes eoz quos rērebat
 cōstituit argumētū. Multa quippe iā antea
 differuerat post que qsi ultimū istud adiecit:
 ostendēs nō hoc solū ad eiusmodi cōditionem
 sufficē posse qd ultimū est: sed cū p̄cedentib9
 iudicis assimi quoq; istud debet. Accidit siquidem
 assidue falli multoz opinioē: a quo p̄culo li
 vera ē vera discussio. Propter hoc post alia i
 cognitiōis signa posuerat. istud itulit. Non
 em̄ solū dixit oportet eū testimoniū habē bonū:
 sed hoc quoq; eū habē debet ab hīs q fons sūt
 p̄nūtiar: volens illū talē pbari. malē bona
 fama p̄miserit. Vdeo ergo id factū ē qm ego p̄cty
 tuū nouerā magis qm illi a quib9 gētyes:
 sicut et tu ḡfiteris. **Vasilius**

Quare ergo abisti cū circūueniebat. e de nobis:
 aut nō meministi quod et a me frequēter

65

audisti et ipis opibus didicisti quanta sit infirmitas
 anime mee cuius tu quos pusillitate vituperare
 consueveras quam et leuibz sollicitudinibus vehementer
 conadere solebam. *Iohannes:*

Mimini ipsum her me a te frequenter audisse.
 nec hoc negabo. Verum ego cum te sugillabam
 ioco illud non serio faciebam. Porro super his nichil
 repugnabo. Sento autem a te michi parum prebendam
 bonam benignitatem: cum recordari cepero eorum quibus
 habundas bonorum. Nam si volucis reluctari nosse
 velud merentes argue non parcerem quin ipis
 appberem opibus humilitatis non veritatis studio
 infirmari te tuis laudibus: nec quidem aliunde arrestam
 probationem: sed tuis verbis atque actibus reuera bonis
 testibus utar ad omnium mee fide prebandam. Et quidem
 primum volo te expendere quanta sit potentia caritatis.
 Nam et christus signa omnia pretermittens que facienda
 erant per apostolos in hoc inquit agnosceret homines quia
 discipuli mei estis: si vos invicem diligatis. Paulus
 autem plenitudinem legis caritate et pronuntiat sine
 qua nichil utilitatis in gratia varietate constituit.
 Hoc ergo eminet bonum in quo discipulorum christi cog-
 nitio est. quod donis ceteris antecellit: vidi in tua
 foriter mente plantatum multumque fructibus in-
 ingrauescens. *Basilius:*

Quoniaque michi negotii huius cura sit vehementer
 propter hoc mandato maximum studium: con-
 fiteor etiam ego. Quod vero nec ex media ea ut dicitur
 parte explicaverim. et tu michi testis esse poteris:

si negligens ea q̄ dicūt ad gratiam p̄nūciare
que sūt v̄a detreneris. **Iohannes: .:**

Uo ergo iqm̄ veniam⁹ ad p̄bationem
verū idē a me fiat. qd̄ sū minatus ut
ostēda te hūiliter magis qm̄ veniater loqui.
Profero aut̄ factū recens. veterib⁹ p̄termissis.
ne quisq̄ suspicetur si aliqua narraverō. lōgita
dn̄e t̄p̄is veritatē me obumbrare conari. obliuione.
videlicet nō sinente ea cōiūci q̄ a me ad gratiā
p̄ferunt. Cū ergo qd̄a ex nr̄is necessariis ī distri
men iūrie et cōtumeliarū p̄ calūpniam adduct⁹
ultima p̄cula formidaret: ibi tu nō cuiusq̄m̄
īcrepationib⁹. nō ip̄s p̄chitatur ī p̄tib⁹ mot⁹
es. sed ip̄s te pro illo īseruisti discrimib⁹: et
hoc quidē fuit operū testimoniū. Porro ut etiā
de tuis sermōib⁹ cōiūctis cū illā tā officiosā
benignitatē tuā aliqui nō probaret: aliqui v̄o
et p̄baret et mirarent̄ dicebas. Quid faciā hnc̄
qui me arguūt. Aliter amare nō noui. q̄ ut
etiā aiās meā tradā: cū ita liberandi amici
ratio postularit. Verbis ergo aliis. affectu aut̄
eodē quo et xp̄is: rē exprimebas. Qui cū ad
discipulos loq̄ret̄. verā determinās caritatem
ait. Maiorē hac caritatē nemo habz: qm̄ ut q̄s
aiās suā ponat pro aiō suo. Si ergo nō ē hac
dilectioē inuenire maiorē: ad ip̄m et̄ finē vēsti.
et tā op̄ib⁹. q̄ etiā sermōib⁹ ī sumo et̄ vertice
cōstitisti. Ob hoc et nos te p̄didim⁹: ob hoc doli
illū cōtinuam⁹. Putas ergo iā p̄suasimus

tibi quoniam nec de malivolentia. nec ut in
periculam trudereris ista cogitaueris: sed quia
utile te videri. in studium tale peraxeris. *Basilio.*

i. Ita inquit hec. ita sit putas tamē ad priorum
emendationes. virtute sufficere cunctis. *Iohannes.*

Multifariam adē ad hoc opus: est manū
efficax caritas. Si autē vis et prudē
tie tue nos iudicia tua pferre: hanc quoque
partē ingredi nō pigebit ut tūc prudētia tua
magis caritate habundare videaris. *Basilio.*

Quod excedat et ingenuo rubore suffusus
Vea iterū nūc ait quod sūt in nra trāsito.
Deus enī ab inicio sermōis satisfactionem
pro hīs petito es. Si quā habes autē ad
eos quod fons sūt rationē: libentius audietū
quoniam ista quod loqueris. Propter quod hanc quā in
umbra secreti nri habemus litē deserēs: eade
qualiter nos illis excusemus. a quibus honorati
sumus: et illis qui pro hīs quasi a nobis per
tulere contumeliā cōuerit. *Capitulum vij. Iohannes.*

Et ego hūm ad ista iā spero ut
quoniam facti mei apud te michi portio ex
plicata est: facilius et ad istā partē satisfactionis
accedā. Que ē igitur istorum accusatio. et quas
criminatioes dicūt: videlicet sacerdotes deho
noratos ēē. quod honore quē nobis dare voluerūt
nō suscepimus. At ego censeo nec respectū ipse
habendū de honoris hūm: cū nullū offēde
deū cogimur. Deus enī illis ipse quod in huiusmodi

operibus conquirunt hoc quod egre ferunt sine
 periculo fore arbitror: sed magnam causam esse
 dispendii. Oportet quippe eos qui astant deo etiam
 ipsum semper intendunt cum tanta ei religione assiste
 ut non referant hoc ad contumeliam suam: et si
 frequenter in honorati esse videantur. **videtur** autem
 quod nec in cogitatione talis ausus ascenderit de
 hoc ipso potest esse perspicuum: si autem superbia aut
 vana gloria in quibus nos nonnulli insinulant ad
 hoc fuisse deducti: proberent calumpniantibus ma-
 teriam contumelie. **Gravis** enim esse conceptoribus
 delictis magnorum et admirandorum virorum: et quod
 est hinc amplius quam in nos fuissent benigni. **Quia**
 si hinc nocuisse qui nihil leserit contumeliam
 dignissimum est: quanto grauius est eos ledere
 qui etiam honorare voluerunt. **Neque** enim quia vel
 in ipso vel in magno aliquo beneficio misericordie
 affecti erant illam nobis vice repede temptauerunt
Uergo supplicium mererent referens mala pro
 bonis: **U**ita crudum nec cito quod aliquam contumeliam
 sed alio omnino proposito onus gravissimum declinavi:
 unde offensos in nos oportet ignoscere. **Quod** si in-
 cessare perseverant accusarent etiam quam et ipsorum
 ante hac misericordiam pepererunt cautione. **Ego** quippe
 tantum in sanctis viros contumax non fui: ut do-
 ceat in hoc opere meo magis illorum honorem fuisse.
Quod quod non te oportet mirari quasi nouum
 aliquid a me referat. **Adde** quippe et huius dicti
 absolutionem prebebo. **Quia** si accessissem illorum demer-

iudicio. et si nō oēs hī. tamē q̄b9 iocūdu est alioꝝ
 frā lacerare. mltā et suspicaret. et diceret tū de me
 qui ordiā9 fuerā qm̄ de illis q̄ me ad hoc mū9
 affauerant. idest illos qdē diuiciarū respū ul
 claritate gnōs. aut blanditijs nōis fuisse supatos.
 aut forte etiā pecunia. ad qdē affirmare nō audeo
 utrū sit qui hoc audeant suspicari. Tū diceret
 q̄a p̄satores xp̄us elegit et opifices ī hui9 officij
 p̄cipatū nō vō ip̄s sacerdotas eos qui cotidie
 de opib9 manū suarū viuūt despiciūt. Si quis
 vero cōtigerit seculares lrās. et ociosus diuicijs
 suis pascat. hūc suspiciūt hūc admirātur. vnde
 factū est ut alios qui pro utilitate ecclē sudores
 ī numeros p̄ulerūt p̄mitteret. et eū q̄ nichil
 de hac gustauerit idustria. sed oēs etiā suam
 ī seculare eloquēcie vano labore cōsumserit. itā
 assumeret subito dignitatē. Taha et hys filia dicē
 maliuoli quib9 poterāt si nos acq̄ssem9 ordi
 nātū volūtati. quoy oīm occasio nūc adēpta
 est et nec michi affectionē. nec illis v̄dibilitatē
 poterūt applicare. p̄ter eos qui forte aperte vo
 luerit īsanire. Quid em̄ fieret ei q̄ adulat9
 esset pecuniā9 largito ut aduiscet. honore et
 dimis illis. alijs locū datē ipsū summa itentidē
 defugē. Silē nāq̄ ē ut si quis mltū laboris ip̄e
 dens ut oliueta fructū curaret turuaret pu
 bertas. et vīno torcular redundaret. p̄ inume
 ros sudores et expensas plurimas tū videntie
 et districtiōis tps veniret alijs eā r̄liquend9.

erforce se p̄laborate tollēōnis efficit. Unde ergo
 quā multa essent. q̄ licz falso tñ cū a occasione
 ab emulis dicerēt? p̄suade cupientibz nō recto
 iudicio nos fuisse delectos. Quos oēs ne mutire
 q̄de aut ī hac rē labia aperire p̄missim9. Qui
 quidē hec q̄ dixim9 et hīs plurimāctare de sola
 ordinacōe potuerūt. Post susceptiōez vō istiq̄
 misterij: virente forte deficerēt ad necessitate
 executionis diuine. Equidē si oīa a nobis īcul
 pabiliter agerēt: adde q̄ freyter offende cogē
 remur et ī sciencia et etate. Nūc autē etiā ab
 hac eos vituperacōe liberauim9: qui multis
 habuerūt exprobatōibz subiacē. Quid em̄ nō
 dicerēt inimici: Insipientibz p̄ueris magna et
 reuerenda instituta cōmissa sūt: q̄ talē facerēt
 gregē dei. Iudicia et risu digna frā sūt negotia
 xp̄ianoz. Nūc vero sic iniquitas obserabit os
 suū. Nā etsi de te filia fonsitam dicit. celerit̄
 tñ eos docebis sātate opm tuoz. q̄ nō oporteat
 sapienciā etate metiri. nec maturitate ī ca
 nicie colloicare: et ideo nec oēs iuuenē arceri
 a misterio tali: sed est q̄ ab ap̄lo neophyt9 dicit:
 Tunc iter quos multa distanciac̄ est.

Explicit lib̄ sc̄da de dictate sacerdotij. Incipit tercia

Quam nos fecisse **De eadē**
 cōtumeliā hīs a quibz videamur
 honorari: nec cōfundendi illos studio
 hoc arripuisse suffugiū: sufficiēter
 p̄nto per ea q̄ a nobis sūt dicta monstrati.

Nunc autem ostendit aggredior: nec superbia inflatos vlla
 tale nos misterium respuisse. Si enim michi aut e
 regendi militis aut sumendi regni affuisset facult
 tas. atque id ego tali quali nunc studio respuisse:
 consequens arrogancia mea nonnulli crimi
 nareretur. primo tunc forte nullus in superbie vitium:
 stulticie vero grandis affigeret. Nunc autem saldo
 proposito quod spacio tanto ancellit imperium. quanto
 inter se anime natura et corpus differt: audebit
 aliquis nos pro despectu exarguere. Et quomodo non
 perpendit esse inconuenientissimum eos qui minora
 despiciunt stultos magis quam arrogantes pu
 tare. illos vero qui ea que sunt omnibus salis partibus
 sine aliqua copacione maiora vitauerunt: aut
 perierunt. aut superbie maculare criminibus.
 Sile quippe hoc est ut si quis contempnente curam
 boni atque arduarum officium dedignate non. quod
 superbie sed amencie arguat: alterum vero totius
 a orbis imperium et magistratum vniuersi exeratq
 refutante elatum superbie furore confirmet. Verum
 non ita ista non ita vniuersi sunt. sed magis quam nos
 qui talia suspicant accusant. Ceterum potuisse vel
 mente contempne quia est homini possibile sacerdotium
 velut vile despicere. indicio est: quod miseri ipsi
 qui nos arguant estimet illud officium cum id puta
 uerit etiam potuisse posse contempni. **Capitulum secundum.**

Nisi enim vulgaris negotiorum quorumque
 non grande momentum per sacerdotium quare
 esse crederent: nequaquam eos inuaderet ista suspi

cio. Cur enim de angelica sublimitate nichil tale
 ul' estimari potuit aliqu' ul' dici? inueniri. sci-
 licet aiaz humana p' supbia atq; despectu ad
 nature illius consortiu ire nolente. Ingentia
 enim quedam de illis virtutibus cogitamus q' nichil
 a nobis credi tale p'mittit: id e' quicquid hominu
 plus aliquid votis. illo concipe honore. Unde
 ipsi magis superbe conuicuntur obnoxii: q' nos
 ob ea accusare temptauerunt. Quia qm' p'prie
 illud misteriu a nobis despici putauisset nisi
 eorum ante auid uilisset. *Capitulum tertium.*

Quod si amore gl'ie id a nobis arbitratur
 effectum: ostendunt sibi esse contrarium secun-
 d' p'prie uirgare. Na opinio eorum qua potest
 ratione defendi: cu hoc potissimum facti mei
 iudicio clareat cupiditate me gl'ie no esse comotum.
 Cuius si vnus fuisse appetens: suscepisse illum
 ordinem et no carissem. Que gra' qm' multa
 nobis gloria conferat. Na id etatis homine
 et nup a curis scilicet desinentem. subito tam p'abile
 et honorandu uideri: multis p'ferri q' ome t'pore
 suu i hinc studio consp'erat admirabilia q'da
 atq; ingentia de nobis credi ab hoibus p'suadebat:
 illustres nos facies atq; conspicuos. Quicq; uero
 p'ter paucos uniuerse ecclie: noie q'de cogniti
 sumus. Unde nec suffragisse cunctis p'te re mani-
 festu: sed raris quibusq; quos quidem no puto
 re penitus cognouisse. Et hinc aut ipsi plurimi
 aut nunc nos placuisse aut discussioe aliqua

certiore forsitan displicentes: repulsos nos. ma-
gis q̄ cunctos putabūt. **Vasilius:**

Sed h̄m̄ iquit q̄ rē certo norūt: factū tuū
laudāt atq̄ suspiciūt. **Johannes**
Nonne ip̄m̄ ip̄os eē dicebas qui nos va-
ne gl̄e et dacionis arguerūt. Que igit̄
pars remansit a qua laudē sperem⁹? plu-
rū ne? Sed nesciūt plene cōsiliū meū: pau-
corū? Sed ip̄i sūt qui nos exasperato aīo
iudicāt. Neq̄ enī ob aliud ī secretū meū nūc
īgresses: q̄ ut audires. qualē ad illos satisfac-
tionē referres et quid esset ī sententię mee veri-
tate cognoscēs. Si etiā oēs oīo nossent id quod
a me factū est: ne tūc quidē de me arrogans
quib̄ debuit estimari. Patē enī ut hoc qd̄ dico
planū fiat: p̄ius nō pro ausu ist⁹ tantūmodo
suspicionis cuiusq̄ illi hōmīū que qdē inueniri
adhuc posse demiror: sed etiā ī reliquis causis
temere opinātib⁹ piculū grande contingit.

Sacerdotij autē de quo **Cypriū q̄rtū**
loq̄mur aspice dignitatē. Agit̄ qdem ī
terra: sed officiū ī celestib⁹ negotiis cōtinetur.
Equidē cōsequenter. Nō enī hō. nō angelo. nō
archangelo. nō alia aliqua creatura. nō virt⁹
sed ip̄e sp̄s sc̄o hoc mūn⁹ īstituit. Atq̄ adhuc
manentes ī carne: m̄sterio fungi p̄stitit age-
loꝝ. Propter qd̄ sciam⁹ oportet pontificē q̄s.
qui ī ip̄o cōsistat celo. illisq̄ virtutib⁹ miscuit:
ita vite splēdore radiatū haberi. Fuerūt quidē

terribilia et horribilia eadē ea q̄ i veteri testa-
 mento ante gratiā gerebant̄ in lege: ut puta
 tinnabula. malogramata. lapides i pectore
 ordinati. sup̄ humerale. mitracidaris. vestime-
 tū talare. lamina aurea. scā scōy. itusq̄
 s̄s̄tentiū silentiū et solitudo reuerenda. Verū
 si quis ea q̄ sūt i gratie ordinatiōe cōsideret.
 parua esse illa q̄ p̄cesserūt terribilia. iudicabit
 q̄d̄ de lege p̄nūciatū est. etiā p̄ hec verū pro-
 babit. q̄m̄ nō sit clarificatū id qd̄ clarificatiō
 fuerat. p̄pter excellentē claritatē. **Nā** cū imolati
 dñm̄ nr̄m. et cū icenso astantē vidēs sacerdote
 atq̄ ip̄ecantē. oēs q̄ p̄ter p̄ioso illo t̄bui saḡ
 uine adhuc te eē cū hoībq̄ arbitrarib̄ et nō
 cōtinuo aīo trāslatq̄ i celos. oēs q̄ de mēre sensū
 carnis excludens nuda aīa sensusq̄ mūdissimo
 ea q̄ sūt i celestibq̄ cōtinerē. **O** miraculū. o
 dei i nos beniuolencia. **Qui** sursū sedq̄ ad dex-
 terā p̄is. sacrificiū tantē t̄p̄e. hoīnū maībq̄
 cōtinet̄: tradit̄q̄ labere cupientibq̄ eū. et cū
 veneratiōe cōplēti fitq̄ hoc totū sub oculis hu- ^{cōspecti}
 manib̄. **Vident̄** ne tibi hec digna cōtēptū: aut
 talia ut possibile sit cuiq̄ sup̄ horū reuerēcia
 iflacionē mentis attolli. **Ut** aut̄ altitudine
 et excellenciā sc̄ificatiōis hui⁹ alio quoz̄q̄ ituenis
 exēplo. ymaginare sub cōspectū nr̄m adductū
 helpā: et innumerabile circūstanciū mltitudiez
 et hostiū i altari p̄positā. oēs q̄ qui assūt magna
 silentii expectatione. solū verū orantē p̄phetā et

repente flammā de celis ī hostiā decidentem.
 Admiranda nepe her et totius plena stuporis.
 Et trāsi ex illis ad ea q̄ nūc agūt? et nō solū
 admirāda ea: sed oēm stupore trāscendencia
 videlis. Sicut quippe sacerdos. nō ignē educās
 sed spm̄ sm̄ itūbens diu precī. nō ut illa
 desup̄ accensa lāpas cōsumat appesita: sed
 ut aduolans grā sp̄s s̄i sacrificio p̄ ipsū
 cultorū mentes accendat. et sp̄ edidiores red-
 dat argento p̄ ignē p̄bato. **Hoc igit̄ m̄st̄m̄**
 ita reuerendū? que despice audebit isania?
 An nescis qm̄ huāna natura nūq̄ ī ignē
 talis hostie sufficēt. sed tota vis funditis
 iteriret: nisi magnū gr̄e dei eēt auxiliū.
Am̄ si quis it̄rospectat. Q̄. Cap̄. quātū.
 quātū sit hōm̄e carni adhuc et sangm̄ col-
 ligatū. b̄t̄ uli et s̄plici nature fieri posse
 vicinū: tūc diligēter itelligat q̄ sacerdotes sp̄s
 s̄i grā q̄ honorare digna sit. Per nos quippe
 m̄st̄ia illa cōplēt? atq̄ alia nullo hōm̄i
 nora tū grandib9 ul ad rationē salutis nr̄e
 ul etiā dignitatis. **Qm̄ nāq̄ q̄ terrā incolūt**
 atq̄ ī ea conuersant. celestia dispensare me-
 ruerūt et p̄t̄tē acceperūt: quā neq̄ ā gelis
 neq̄ archāgelis dedit de9. **Rey em̄ ad illos**
 dictū est. q̄cūq̄ ligaueritis sup̄ terrā. erūt ligati
 et ī celis: et q̄cūq̄ solueritis erūt soluti. **Habet**
 qd̄e et mūdi p̄ncipes v̄tēdi aliquā p̄t̄tē:
 sed **solis corpib9 licet.** **Hoc aut̄ vniculū**
 cui m̄

qd sacerdotibus commissum est. ipsas contingit aiaz.
 trāsire q̄ celos: ut ea ā opati fuerit sacerdotes
 deorsū. etiā de9 cōfirmet ī celis. sententiāq̄
 f seruoꝝ dñs ipse corroboret. Quid ergo r̄liqui
 est. si oīs eis cōmissa ē p̄tās celoꝝ. Quoruñcūq̄
 em̄ dimiseritis p̄tā dimittent: et quoruñcūq̄
 tenueritis tenebūt. Que potest inueniri maior
 p̄tās. **De iudiciū dedit pat̄ filio.** Ad hoc video
 a filio totū sacerdotibus cōmissū: ut sicut iā
 translati ī celū et humanā excedentes naturā
 atq̄ a nr̄is ifirmitatibus liberati: ī tantum
 enecti sūt p̄ncipatū. Nā si impator alicui
 subditoꝝ honore īpariat̄ eiusmodi: ut quos
 voluerit ī vitula cōtrudat. lauret q̄ quos vo-
 luerit dign9 īuidia et cōspicius ab oīb9
 estimatur. **Hic** qui a deo accepit tanto ma-
 iore hñs q̄ dixim9 p̄tātē. q̄nto ē celū q̄ tra-
 p̄ciosus. et q̄nto p̄ciosior ē aīa q̄ corpus:
 ita ne modico affect9 honore credet̄ ut aliqui
 etiā suspicentur posse hāc artem ab illis q̄b9
 cōmissa fuerat cōtēpmi. **Procul** procul fiat
 talis if̄ isania. **Res** em̄ aliud q̄ furor vo-
 canda est cōtēpmē illud m̄stēiū: sine quo
 nobis nec salus nec ea bona q̄ sūt p̄missa
 reddentur. **Nemo** em̄ valebit īgredi ī regnū
 celoꝝ: nisi ex aqua et spū scō renatus.
Et qui nō manducat d̄ carnē dñi nec bibit
 eius sanguinē nō habebit vitam eternā. **Que**
 p̄ nullius alterius: q̄ scō efficiūt matib9

sacerdotū. Nec gehēne vtiq; vitare nec
 pmissorū remuneracione potiri: nisi p̄ illoꝝ
 valemꝝ officiū. Isti em̄ sūt q̄ nos sp̄ituali af-
 fertōe parturūt: et gr̄atiōe baptismatis
 crepuit: Per ip̄os xp̄m̄. Idūimur. p̄ ip̄os
 cōiungim̄ dei filio: p̄ ip̄os mēbra b̄ti illiꝝ
 capitis efficiimur. Quō ergo nobis, si nō
 solū reuerendi magis q̄ aut reges aut
 iudices: sed etiā nō magis erūt honorabiles
 qm̄ parētes. Illi quippe nos ex sāguinis
 et carnis voluptate genuerūt: h̄i v̄o nobis
 sūt diuine gr̄atiōis auctores. et sc̄e illius
 qua reformamur libertatis v̄e adopcionis q̄

Et quidē **Capitulum sextū.** **Filiorū.**
 sacerdotes ī veteri testamēto habe-
 bāt p̄tate curandi corp̄is leprā: p̄mo nō
 curandi sed oñdendi tantū eos quos cōsta-
 bat fuisse mūdatos. Et nosti q̄nto ibi imi-
 nebat labor. At h̄i nō corp̄is leprā sed imū-
 ditā mentū nō ex parte probandi. sed
 oñifariā mūdandi optinēt p̄tate. Propt̄
 qd̄ q̄ hos despiciūt magis michi rei qm̄
 dathan et abiron vident: digni q̄ maiore
 supplicio. Quā illi etsi īdebitū honorē vsq̄
 pare voluerūt: tū magnā habebāt m̄steri-
 ip̄i estimatiōez: cuiꝝ se velle fieri p̄ncipes
 ul̄ temēitate docuerūt. H̄i v̄o q̄nto huic
 officio mltā honoris accessit et ī gloriā pro-
 mouit āplissimā: tanto ex aduerso q̄ dathan

et abron atq; ausu maiore deliquit. **N**ec
 enī equale pccā ē īdebitū honore velle peruade
 et qd tā magnū ē audē despice. sed tanto gra
 uis ē istud illo: qm̄ distat iter abitu et desper
 titū. **E**ius igit̄ adeo īfely ut bona tāta cōtēp
 nat. **N**ō puto prosp̄ inueniri talē: nisi forte qui
 forte astucia dyaboli cōmonet. **S**ed reuertamur
 vnde discessimus. **N**ō ergo solū ī cōdēpnatiōib⁹
 sed ī beneficijs maior virtū sacerdotib⁹ a deo
 data est. qm̄ carnalib⁹ pntib⁹ n̄fis: tantūq;
 iter utrosq; differt. qm̄ tā iter p̄sentē vitam
 iterest et futurā. **A**lteri quippe ī hac: alteri v̄o
 ī illā generāt. **E**t illi quidē nec corpale possūt
 pulsare mortē. nec īcurrenti obsistere īfirmitati:
 hī v̄o laborāt animā. et iam rāq; periturā
 saluauerūt frequenter. **A**lios de graui cōdēp
 natione liberantes: alios vero nec ī leuē sinētes
 tridere. **N**ec v̄o hoc solū dicendo ac mouēdo
 faciūt: sed etiā opatiōib⁹ adiuuādo. **N**ec
 solū qm̄ nos regenerāt: sed etiā deiceps p̄tā
 habēt īdulgendi p̄tā. **I**nfirmat̄ aliquis īquit
 ex vobis adducāt p̄biteros ecclē. et orabūt
 pro eo. ungentes est oleo: et oīo fidei saluabit
 īfirmū. et suscitabit eū dñs. etsi ī p̄tā est:
 dimittent̄. **P**arentes etiā naturales si aliq̄s
 sc̄li p̄tāes sublimes offenderit: filij eorū nichil
 eis possūt prodesse. **S**acerdotes v̄o nō solū
 potentes et reges: sed etiā ipsū deū frequēter
 iratū. sua nobis īterfessione cōsilāt. **E**t post

comittit

hec audebit nos aliquis adiudicare superbe.
 Ego iterum ex his que dea sunt conicio tanta audie
 cui animas religione. complendas. ut in reliquum non
 eos qui fugiunt sed eos qui sponte appetunt abintus
 tale assequi dignitate. superbe atque audacie reos
 sentiant. Nam si hi quibus potestas et primatus civi
 tatis. si non prudentes et plurimum fuerint p
 spiritates. et se et urbes suas perdunt. cuius sponsa
 christi ornanda committit quanta putas opus esse
 virtute et studio proprii et gratie celestis ad non
 delinquendum. *Capitulum septimum.*

Nemo magis christum quam paulus dilexit. nemo
 studium erga illam feruentius indicavit. nec
 maiori gratia dignus est habitus. tamen post hec tanta
 adhuc veretur et metuit pro illo quem ita guber
 nauerat principatu et pro eorum quos regerat sa
 lute. Timeo enim inquit ne forte sicut serpens eum
 decepit. ita corumpantur sensus vestri a simplicitate
 que est in christo. Et iterum. In timore et tremore multo
 fui apud vos. Et iterum. Timeo ne alius predicans: ipse
 reprobus efficiat. homo unquam iam raptus in tertium
 celum. et ineffabilem verborum princeps factus. qui pericula
 tanta sustinuit. quibus dies postquam christo credidit
 vixit. homo. si nec ea potestate uti voluit quam
 accepit a christo. ne quis eorum. quos gubernabat
 offenderet. qui etiam dei precepta feruenti deuotione
 transcendit et nullum quod suum erat querebat. sed
 ubique quod ad illos quos gubernabat pertineret
 salutem. tanta tamen formidine sepe premebatur cum

et in magnitudine sui intendebat officium: quid
 nobis faciendum est qui frequenter quam nostra sunt
 quoniam quam mandata dei non solum nulla deuotione
 transcendimus. sed et frequenter peruicaciter
 contempnimus. **Quis infirmat** inquit et ego non
 infirmor. **Quis scandalizat** et ego non uobis.
Tale oportet esse sacerdotem. imo non solum tale. cri-
ptura sunt enim ista: et qui illis qui sunt illaturus
nequeant contempnari. Quid autem est. Optabam
inquit anathema fieri pro fratribus meis qui
sunt cognati mei secundum carnem. Si quis ergo
est qui hanc uocem possit emittit. si quis habet
animum qui hoc possit optare: arguatur iure si
fugerit. Qui uero periculum ab illa pauli uirtute
est. et tantum quantum nos: non cum fugerit sed cum
acquiescit odio dignus ostendit. Neque enim si pro-
sita esset militaris administratio dignitatis.
subitoque ante eris aut pellit aut siliu aliis
opifex trahetur in medium ab his quos tribuendi
honorem illum erat periculum eius committeret exercitus:
non laudare propterea si motus ille formidme
ul fugisset e manibus ul fecisset quodcumque posset.
du ab illis angoribus liberaret. Si enim tantum
pastorem appellari et qualitercumque negotio hunc
iteresse sui sufficeret nec quicquam discriminis imi-
neret: facile erat uane glorie appetentem uocari.
Quod si multa rerum indulgentia gratia dei donante
suscepta et cum hac morum puritate et uita in
omni si firmitate constantia maiore pene quam

humanā illius exp̄ta p̄sonā qui h̄ar suscipit.
 curā: ne me priuandū vena putes q̄ vo-
 luert sine causa p̄ire. Si enī onerariā nauū
 preciosis onustā merabz egeū pelagz ubēs
 me ad gubernacula sedente trāfire: nūquid
 nō ad primū exiisse p̄ceptū. At si quis
 interrogasset cur ita fuissē: responderē utiq̄
 ne meū nauis p̄ meā īficiētiā mergeret. Et
 nepe ibi pecuniarū dispendiū erat. et si securū
 eēt p̄iculū. nō t̄phz q̄ ad mortē corp̄is p̄uenire:
 et t̄n ne alio merabz gr̄auis cautū nemo
 iure reprehendēt. **Capitū octauū**

Nec autē naufragantibz nō ī istud pelagz
 sed ī pfundū eterni ē incendiū cornendū:
 et ī eam mortē q̄ nō corp̄ ab aīa diuidit: sed
 vtrūq̄ p̄ter ī sepiternā dāpnaciōez detrudit:
 qm̄ nō temere nos īp̄iculū et ī mala et tanta
 p̄icamz: n̄ et odiū hom̄ p̄meremur. Ne ita
 iudices q̄so atq̄ obsecro. Noni īfirmitatē se h̄z
 et p̄toris mei. noni aīe sp̄ssī pusillitatē.
 ītellico et illz m̄steri magnitudiez gr̄andz
 negotiū difficultatē. q̄ ī mltis peccare cogat
 qui ī mediū mediū adducat: nisi fortissimū fue-
 rit animi atq̄ diligentis. Noni quito maioribz
 fluctibz. q̄ qui ventoz flatibz excitant: iactet
 aīa sacerdotis. **Capitū nonū**

Et p̄ncipio qdē pessimū scopulū vane gl̄e
 q̄ nimis habz suauitatis occurrit: magis
 om̄ino noxiū q̄ illi scopuli q̄ monstruosi a-

fabularū iducūt auctoribꝫ quē quidē sine
 quassaciōe plurimi trāsierūt. Quo tñ nec
 ego adeo pmonear ut ul nūc cū nulle me occa-
 sioēs ī illū cogūt. ab eo me vtiqꝫ liberare ac
 vindicare nō possim. dū mō nō p̄ suscepiōne
 tanti ordīs quasi victis māibꝫ discerpēdꝫ illis
 bestis tradar. que scopulū de quo loqꝫ mur ī sedēt.
Que sūt autē iste bestie. Finor. pusillanimitas.
 invidia. cōtencioēs. vitupaciōēs. criminaciōēs.
 mendacia. simulaciōēs. cōsilia noxia. vota
 adūso eos qui nichil leserūt. volūtas ī cōmīstrocꝫ
 casibꝫ. merorꝫ ī eorꝫ p̄sentiabꝫ. laudis amor.
 honoris desiderū. que maxīe humanū cūmū
 p̄cipitare osuenerūt. Doctrina voluptati magis
 qm̄ utilitati seruiens. audiētū ī blandicie
 illecebarales. adulario de gr̄ie. cōteptꝫ pauperū.
 obsequia diuitū. irrationabilis honoracio. et
 gracie mltū nocentes equie p̄culose ul qbz ul
 a quibꝫ exhibēt. timiditas seruilis. et q̄ solos
 dectat pessimos ul nulla. cōstancie iteritus.
 hūilitatis spēs qdē pluriā. veritas vēs nulla.
 correptioēs et īreparatiōēs circa paupēs qdem
 etiā plures q̄ causa deposcit. circa potentes
 vero nec muciendi fiducia. **Hec ergo oēs bestie**
hincꝫ plures ī illo scopulo nutriūt. a quibus
 si semel quispiā captꝫ fuerit. ī tantū necē est
 eū p̄trahi seruitutē. ut studio etiā muliebꝫ
 placendi ea nōnūqm̄ faciat. q̄ referre turpesit.
Nā cū illas diuina lex exsortes mī steri facer

dotalis efferent: ille tñ se conant' isere. & qm
 p se age nichil pnt. p alios cuncta pficiunt. tñtñq
 sibi potencie vendicant ut et criminari et ex
 pelle quos libuerit audeat sacerdotes. si q per
 uerunt oia ut illud pñbu' uideam' ipleri. rec
 tores hñs q' regebant' subici. **¶** q' utinā ul' uiri
 id auderet solū nūc aut ille id faciūt quibz
 nec docendi facultas pmissa est. Quid dicā
 docendi: quas nec i ecclia loqui sen sinit bñs
 pauls. **¶** Sāo aut' audini de hñs referent' qdā
 qm tantū cōfidentie sibi vendicet. ut corrupit
 etiā eccl'as p'fidentes. et magis illis abutūt'
 qm dñi quibz mācipijs suis. **Capitulum X.**

Nolo ut me tñ q'sqm' p'p'et oēs gñaliter de
 hñs q' enumerauim' accusare: sūt enī
 multi qui euaserūt pestiferā captione. Unde
 nec sacerdotū quasi causā arguo tantorum
 maloz. **¶** Quāqm' p'ors' cons'q' desipiā. Quā nec
 ferrū homicidior' nec uinū ebrietatū reū uoca
 bo. nec uires uolencie auctores. nec fortitudiez
 causā irrationabilis audacie: sed illos q' hñs
 dei donis neq'iter abutūt'. **¶** Nobis ergo magis
 ipā sacerdotū ratio mēto uicēpare possit: q'
 nō eā recte cautes p'āimur. **¶** Neq' em' illa
 causa nobis maloz: sed nos qui nrā negligē
 tia mltā eā facim' pollutione sordescē: officin
 e' i explorans et quialibuscūq' credentes. qui
 nec suas scrutantes aīas. nec pond' negotij
 cōtuentes suscipiūt quidē alacres ordine: sed

cū ad agenda venerit. p̄ ignoraciōis sue tenebras.
 immensis implent in malos populos quos gu-
 bernāt. Hoc it̄quā est qd̄ etiā nobis enētū
 fuit: nisi cito nos de9 de p̄iculis eripuisset
 tam etiā sue q̄ nr̄e cōsulens saluti. Nam
 v̄m putas tamtas ī etiā excitari p̄ turbaciōes.
 Ego quidē nō aliūde reor̄ q̄ dilectiōis ab h̄is
 qui antisites sūt. sine aliqua cura et discre-
 tione p̄ proueniāt. Si caput. quippe ut decet
 firmū esset et sanū. etiā de īferiorib9 corpis
 p̄tib9 ascendentes humores malicias et d̄igni-
 tates ul̄ cōpescat ul̄ curaret. Qd̄ cū etiā per
 seipm̄ caput fuerit īfirmū. nec potuit alior9
 mēbro9 vititūdiēs repellē. et ipm̄ magis per
 dies fit dies imbecillissim9: et reliquū corpus
 secū ī discriminē adducit. Qd̄ neq̄ nūc ut d̄
 dixim9 accidēt: ī loco nos de9 nr̄ hūiliorē serua-
 uit: quē sortiti ab ip̄o fueram9 exordia. Multa
 sūt em̄ rarissime basili ultra alia qm̄ a d̄yming.
 quib9 habūdāc debz sacerdos bon9 que nobis
 v̄ri9 desūt: q̄ oporteat cupiditatē honoris pri-
 mat9 hatteng expellē a se quib9 scripue id cōsi-
 derare debz ne aliqua ip̄i9 officiū cupiditate teneat.
 Nā si ad honore illū accesserit cū passiōis desi-
 derio maiorē cupiditatis flāmā ipsa e9 adp̄tione
 succendet aq̄es om̄. videlz quib9 possi securam
 sibi honore illi9 facē possessionē. p̄ que mala
 patiet̄ īnumera. Siue em̄ adulandū fuerit
 siue ī dignū aliqd̄ sustinēdū pressa cernice paci //

etur. nec pecuniā etiā p̄fūdere dubitabit. Et
 homicidīs quippe impleuisse etiās et cōturbasse
 ordinē ciuitatū pro hoc honore litigantes: etiā
 apud nos plurimos nouimus ne forte incredibilia
 de externis dicē videam⁹. Ego autē cū tanta mo-
 destia ad ordinē hūc accedendū tenseso. ut et tu-
 mor ī ei⁹ administrationē caueat⁹: et si qm̄ aspiciā
 error obrepsit qui renūciare rogat officio non
 exp̄tatis aliorū sententijs sacerdotū. vltio illo p̄ri-
 cipatu esse cedendū: sic enī fiet ut misericordia
 quoq; dei cicius impetret⁹. Ad si ibi iā indignus
 audeat īmorari: oī se venia priuabit. accedens
 ī se mā dei secūdo delicto pei⁹ obnoxii. S; quid
 nos her. At nūsq; quisq; forte īueniet: qui
 tā magno aīo hoc. qd̄ dixim⁹ exequat⁹. Permi-
 ciosa est auuiditas illi⁹ honoris. Et qdē nō repug-
 nās b̄o paulo istud dico: sed etiā multū eius
 sermōib⁹ cōtino. Quid enī ille ait: **Am** Si q̄s
 ep̄atū desiderat: bonū opus desiderat. Ego vero
 nō opus desiderū: sed arrogantie atq; potētie
 noxiū esse deserui. **Capitū 11**

Hanc ergo cupiditatē oī labore oī cura
 oportet ab q̄ aīo segregare. et nec acceptū
 iā honorē cū amoris passiōe retinē: ut cū libertate
 sacerdos possit agere cōiā. Qui enī illā ptātē
 nō cupiunt adipisci: nec ereptionē vti⁹ ei⁹ veret⁹:
 atq; nō metuens. cūcta cū ea fiducia et libertate
 q̄ xp̄i. mo cōueniūt exēstunt. Nā q̄ metunt et
 ne deponāt⁹ tremūt. amara sustinēt seruitutē:

et que malis reddet innumeris. atq; tā deū qm̄
 hoīes frequēter cogitatur offendere. **O**portet ergo aīam
 nō talē sentire formidīnē: sed sicut ī plūis for-
 tissimi quib; milites et alacriter dimicant et for-
 titer currūt: ita et qui ī hanc dispensacōē as-
 sumitur tā fūgi sacerdotio qm̄ p̄inari ea mag-
 nanimitate deb; q̄ vris cōgruit xp̄m sequētib;
 scientē qm̄ bñ am̄strati officū coronā: nīlq̄m
 hec tollat iniuria. **E**t em̄ quis facies nichil ide-
 corū nec idignū quippiā tanta dignitate con-
 mittens pass; fuerit tale aliquid et ab iudican-
 tib; se cōdēpnacōis fit causa maioris: et ip̄e
 mercedē adipiscat largiorē. **B**eati iquit em̄ estis
 cū explauerit vos et p̄secuti vos fuerit et dixe-
 rit oē malū aduersū vos mēcientēs p̄t̄ me:
 gaudeat et exultate qm̄ merces v̄ra copiosa
 est ī celis. **E**t hec quidē dixerit: cū aut īmani-
 tate inuidorū: aut alioy grā: aut ob inimicitias
 ul' alio quocūq; modo nō recta quis ratione de-
 pellit. **I**ā v̄s cū ab hīs q̄ palā sūt cōtrarij hec
 cōtingerit sustinere: nec verbo explicari potest
 quāta lucrū de illoꝝ malignitate colligit. **Q**uo
 circa oportet v̄ndiq; diligenter īspicere et penitus
 p̄scrutari ne scintilla aliqua cupiditatis huius
 honoris ī aīo asseruatātelet. **U**tile ē ergo ante
 aīam a tali passioē mūdari: ut cū ad hūc orōmē
 venerit: malū hoc exercitio adim̄q; possit cauere.
Si vero quis et anteq; veniat fouerit apud se necq;
 h̄at et teterrimā bestia: dici nō potest ī quāta

formate assumpto honore trudat. Ego equidem admo-
 neo ne me humilitatis studio putes etiam velle
 metiri. Grande sepe molestia istius sui cupiditatis
 exptus: unde iter plurima hoc quoque nos vehe-
 menter exterruit et in suffugium istud coegit. Nam
 sicut amatores corporalis decoris quanto magis
 hiis quos diligunt appropianerit vehementiora cum
 tormenta patiuntur. cum vero periculum discesserit. illi
 quoque expellunt furore: ita et qui cupiditate honore
 istius promouetur cum ei appropianerit. importabile
 malum sentit. cum vero longius se abstraxerint
 et id fieri desperauerit. desiderium quoque cum expec-
 tatione respiciunt. hoc ergo una est nec quod lenis
 ratio. quae si sola esset. sufficeret ut ab illo nos
 remoueret officio: nunc vero alia consideratio est
 non inferior precedente. *Capitulum xii.*

Sapientissimum esse oportet et spiritum in omnibus
 sacerdote. nec mille urdiat ex omni parte
 oculos habentem: quippe qui non solum sibi. sed etiam
 populo viuat. Nos vero infirmi et stupidi sumus: et
 quae vix nostrae sufficiamus salutis. Ad quod etiam tu confiteri
 potes: quibus nimio amore mala nostra celare conaris.
 Ne ergo michi nunc aut ieiunia aut vigiliae
 afferas nec caementias nec reliqua corporis af-
 flictione videas ab hiis quoque ut periculum sumus non
 noueris quae etiam si a me acriter exercerent: nec sic
 tamen Terrae mee sufficeret ad sustinendum illud offi-
 cium. Hoc quippe secreto habitacionis incluso et nihil
 nisi de ipse curram: prodesse hoc plurimum poterit

Quia illi qui in multitudine discedit. et per singulorum
quos regit actibus sollicitat: quod per digni sola
adiumenta ista conferre: si non fuerit et vigilans
animus atque fortissimus. *Capitulum xiii*

possunt

Nec mireris quoniam super maximam abstinence
etiam exploratione altera resiro ab animo
sacerdotis. Cibos quippe et potus et stratum molle
contempne. nec labore esse plurimum crediderunt:
et hii potissimum quibus affuit corporis robur: maxime
quos vel durior vel licentior firmavit educatio.
Prebet enim ad hanc tolerantiam plurimum auxilium:
vel consuetudo vel natura membrorum. Contumeliam
vero atque despectum graueque sermone et iniu-
riosis proteris a nullis extantibus causis euenire
solent: offensionesque tam potentem quam etiam valorum.
non facile inuenias qui constantem valeat sustinere.
Unde frequenter videmus eos qui in illis laboriosis negotiis
exercitiis que retulimus fortissimi ante consistere.
In istis tantum labi. ut feris bestis amarus irri-
tentur. Hii ergo debent maxime a sacerdotali admi-
nistracione amoueri. Cibos quippe non refugere
molliores. nec nudis recedere pedibus: sacerdote certe
non nocebit. Furor vero ferus tam in subditos quam etiam in
re quales: graues operat ruinas. Et quidem illa que
circa ardua sunt abstinence: non facientibus nulla
est comminatio a deo constituta. Hinc vero que sine
causa nascuntur: gehene flamma premissa est. Sicut
ergo tale cupidus. cum cepit multitudinem preuide graue
fomite prebet ardori: ita et hic qui in sola solitudine

sue quiete. et ifamiliaribus verbis nra frenare
 no potuit sed uenit facile commoueri. cu guber
 nare plios cepit? no aliter q feru feru aial
 cui ab oi parte admouent stimuli? nec ipse
 degere poterit i quiete. et subditos sibi. inque
 perturbacioibz implebit innumeris. *Ciplm xiiii*

Nihil quippe ita puritate et aciem mentis
 obtundit ut iracundia i ordinata: q so
 fieri solet cōtactioe l uehementi. *Hec em perdit*
 ut dictu est enā prudentes. *Sicut in nocturno*
 quoda plio obscurato mentis oculo no pt socios
 ab hostibz discernē. nec ab honoratis ignobiles.
 sed oibz vno modo utitur. et qcuqz mala ppereda
 fuerit sine retractioe pventur. tantu ut volup
 tas expleat furoris. Voluptas em qda est. n
 idignitatis actensio. et q libidine uehementius
 pectori dicitur inuaso: oēs ei9 sanitatē atqz cōsa
 ciam ex oi pte cōturbans tā i supbia q ad iimi
 cicias irrationabiles. et odium iportunū assiduoz
 cas9 facile illud et sep ipellit. multaqz deforma
 tā dicit q agē cogit. atqz. cu penit9 passio talis
 ifigit: ita ut no inueniat ubi cōspēs i cursu
 tāto possit aobistere. *Vasili9.*

Sed no te ultra iquit p pronia dicentem
 talia sustinebo. Quis em ignorat quātu
 ab hac animi passioe pfugeris. *Johannes.*
Quid ergo i q o harissie vis me appropiare
 ad pna: et quiescentē bestia cōmouere.
 An ignoras. q no id pna virtute pficiant: sed

h secretū et q̄tē diligendo. Cū autē q̄ sit talis
 animi secū t̄mmodo p̄manēte et cū vno et alio
 aīto cōuersante possibile est illā īf̄f̄ationē canere:
 sino studeat ī pelago sollicitudinū cōuenire. Tūc
 quippe nō solū se sed etiā multos alios ad p̄cipuū
 perditionis abducet: et reddet circa studiū māne
 tudis pigriores. Sic quippe natura ip̄a cōpatū
 est ut regentiū mores vulgus imitetur: et ī
 ī ymagie. ita ī vita p̄sidentū itendens studeat
 illoꝝ qm̄ potest fieri similis. Quod cū ita sit.
 quō ītumens sacerdos cōprimat alienos timores.
Cū tūc autē facile p̄suadebit q̄ enemiū ferre p̄
 mediocriter: cū macidū videt p̄sidentē. Neq̄
 enī errores p̄t̄ficū abscondi p̄nt oculis: sed etiā
 erigua eoz̄ celeiter īnotescūt. Nā et athleta qm̄
 diu domi manet et cū nullo cōgredit̄. potest q̄ sit
 īfirmus latere: cū v̄o nuda ī agone cōstitit qual
 sit cōfesi p̄bat̄. Ita ergo. et q̄ h̄c p̄inata vitā
 et nō nullis occupatā negotiis agūt: habet ve
 lamē delictoz̄ suoz̄ ip̄sa solitudinē. Cū v̄o addu
 cūtur ī mediū et illo secreto sicut vestibz̄ eruūt̄.
 p̄ apparentes motus quasi nudas aīas suas
 sistit ante oculos ītuentiū. Horū ergo ut vir
 tutes. multos sepe ad simile studiū puocauerūt:
 ita etiā vitia ignauos alios circa sc̄itatis studiū
 reddiderūt. Propter qd̄ oportet om̄fariā resp̄le
 dere aīe eiꝝ decore: ut sil et letificare et illūiare
 possit sp̄s cōuocantū. Delicta quippe v̄itū p̄sonarū
 sicut ī tenebris acta: solos eos a quibz̄ sūt cōmissa

mortificant. **V**iri autē cōspicui et ī mltoꝝ noticiā
 positi peccatū cōiter oībz nocet: et eos qui fatigati
 fuerūt virtutū labore opimās et alios diligēciores
 sui ī supbiā puocans. **P**reter hec autē ignobilū
 delicta etiā si prodant: nemine graui vulnere
 sauciabūt. **Q**ui v̄o sūt ī vertice honoris positi
 primū quidē ī pl̄t versant' oculis: p̄t qd̄ et si no-
 dicis quibusq̄ pueniantur delictis aliis grandia
 videbūtur. **N**ō em̄ facti modo: sed dignitate faciens
 p̄tā metimur. **U**nde debet sacerdos quasi ada-
 mātinis circūdat' armis. tā studio q̄ etiā iugi
 cōuersatiōis nitore. ab oī sēp p̄t p̄spice: ne qd̄
 nudū ī eū locū neglectūq̄ reperiens letale
 vuln' īfigit. **O**ēs quippe qui circūstant ad vulne-
 randū atq̄ īterficiendū pati nō solū ī inimici atq̄
 hostes: sed etiā eorū plurimi q̄ amici affectant
 videri. **T**ales ergo ī sacerdotes aīe diligēde sūt:
 qualia illoꝝ p̄uoz̄ corpa oīdit dei grā ī fornace
 babilonia. **N**ā licet nō sit hic sarmenta nō p̄r
 nō stupa. nō ignis alimētū. nō flāma sensibilis:
 sed mlto h̄ic p̄uicioꝝ edax et anhela īuidie doloz̄
 flāma circūstat. vndiq̄ eos abicēs atq̄ cōuolūēs.
 et statū cōuersatiōis explorans. magis q̄ triū
 corpa p̄uoz̄ ignis ille babilonius. **C**ū ergo vesti-
 gū ut ita dicā aliquid stipule leuionis delicti ī
 sacerdote reperit. cōtinuo īuadit et īfirmā illā
 p̄tē totus ardor erurit: reliquā vero cōstructiōē
 et si radice solū splendidior fuerit fumo suo ob-
 scurat īuoluit et cōplet. **N**ā q̄ diu ex oī sibi

pte vita cōcinit sacerdotis. impenetrabilis fit
 consilio malignantium. Quod si ut homo ple-
 nit erroribus vite pñtis pelagus nauigās parua
 aliqua ~~negligēs~~ negligēt atq; desperēt nichil
 ei antea probitas suffragat. ut possit actu
 fatoy ora suffugē: sed obūbrat vniuersā eius
 cōuersationē delictū illud arguū: sicut oēs de factō
 iudicat sacerdotis. quasi nec carne circumdatus
 sit nec hominū infirmitate teneat. Et sicut fieri solē
 ī regib; et tirānis q; diu sūt ī pñte regni. dñes
 eis adulant. oēs verent. etiā si id sponte nō faciāt
 tamē ppe potentā. Cū veb; circa eos res vident
 inouari: simulatā diu honorificentiā reliquētes
 qui paulo ante fuerāt amici. ī hostes subito
 aduersariosq; vertūt. et ībecilla eoy que p rimā-
 tes icursant ac de illa eos pñte detrudūt. Ita et
 erga sacerdotes. Qui paulo ante pñdentē sacerdotē
 plurimis pscābant officiis cū ul' modicū quo ei
 noceat īuenerit: aggredunt acerrime. nō solū
 sicut tyrānū. sed multo eū acerbius opprimētes
 Et sicut ille rex tchinatis iā reb; stipatores suos
 veretur: sic et hic pñmos sibi. et cōmīstros maxie
 timet. Neq; enī alij ita locū istius cōcupiscūt
 aut magis illi q; isti qui que erga eū sunt
 cūcta nouerūt. cōuersantes cū eo familiarit' quippe
 si quid acciderit. priores sentiūt. et crimina
 cōtib; eoy fides faciliq; adhibetur ac de par-
 tibus magna facientes: cito eū pñt salūpnis
 irretire. Apostolicus quippe ille sermo iōstrariū

versus est: si quid patitur unū mebrū. gaudent
 oīa membra. In tantū ergo nos bellū ycomis. Aut
 certamini ut multiformi: pectus nostrū sufficere
 credidisti. Unde id didiceras et a quo. Nā si id
 velle dicit deū. ostende responsū. et arq̄ esto: si aut
 id nō habes desola homī opinione. velis decretū:
 desine aliq̄ sedua. Iustus quippe de me: michi
 de me: qm̄ primis credes. Que sūt quippe i hoīe:
 nemo nouit nisi spūs qui i eo est. Nā vero q̄et
 nos et ordinatores nr̄os exposuissē irrisū si
 suscepiissē illud officī atq̄ post multa distēdia
 vir nos potuissē ad eū i quo nūc sumus vite statū
 reuerti et si. nūc certe hinc te puto sermōibz
 admonisse. Neq̄ eū iudencia solū: sed multo ip̄o
 luore vehemētius cōcupiā admīstratiois huius
 plerosq̄ armare cōsuevit aduersū eū eos qui in
 illa dignitate caperit eminerē. Nā sicut auari
 adolescentes parētū suorū gramāt senectā: ita et
 hij cū p̄cedē i aliquā longitudinē tēp̄s viderit sacer
 dotū: qm̄ horret eos interficere quoz abūt locumz
 certe vel de ip̄o eos optant honore deducē: oēs
 ordinari pro illis cupientes et se singuli de oībz
 i semet trāfferēdū p̄cipatū putātes. **Capitū**
Unde aut ut aliā quoz tibi specie **quī tū derimū**
 Iustus litis oīdā. Et quidē plenā p̄culoz.
 Respice publicas festiuitates i quibz solēt electi
 ones fieri sacerdotū. videbis statū tantas i illū
 qui i ep̄atū assumit accusatioēs dirigi: quātū
 fuerit plūs subditoz. Cūti quippe penes nos

p̄fās est tendendi honoris. ī plurēs sciētiās diu
 dūt^r et neq; sibi iūcā neq; sacerdoti cōgregatiōez
 p̄sbiteroz cōsentiēre licet videri: sed īpugnāt
 a singulis. qui ul illū ul illū malūt. Nec ī illud
 vñ ītendūt oēs qd solū oportet aspici. id est
 ī virtutē animi et scētātē: sed alia sūt q̄ cōsiliāt
 hūc honorē. Verbi grā. hic gnē clarq; ē. eligat^r
 īquit: alter vō qā diues ē nec īdiget defacultatibz
 ecclē sustineri: at hic p̄ īmītos deserēs nobis
 se dedit: atq; aliq; cui familiaris est. alter vero
 cui affinitate iūgat^r. alter quo blandiore vtitur
 conat^r ceteris anteferre. In cū vō qd dignū sit
 atq; oportū. nemo respicit: nec cuiq; sit cō
 aut cōuersatiōis īquirit. Ego aut. p̄mānē arbi
 trer dignas esse eiusmodi causas ad sacerdotū
 electiōez hūc ītelige: ut neq; illū. qui multū ī se
 documentū religiōis dedit q̄ recte m̄xīe illi cōgruit
 m̄steriōz tamē ne īmūpsū īqm̄ ydoneū esse
 p̄nūcīe: nisi cū religiōe plurā habūdauēit quoz
 p̄ndencia. Noni quippe nō paucos ydoneos sūmet
 fuisse rectores: multūq; ī abstīnēcia et ī ieiūniis
 laborantes. Quibz quā diu libuit licuit cē p̄uatos
 et nichil aliud curare q̄ p̄ria: et deo placebant
 et ī dies nō modica p̄sīe talis ītrūnēta capiebāt.
 At vbi ī p̄lo prodierūt. et ī mltōū īmpetiās
 emēdare necesse fuit: aliqui nec īter exordia tānū
 potuerūt sustine p̄ndq; officiū. Qui vō tollerare
 conati sūt p̄dentes cōstānciā et vērītātē p̄iorē: et sibi
 ītulerūt magna dispendia et nichil aliq; p̄ficerūt.

Sed neq̄ ille michi cōtinuo eligēdus ē qui ōne
 tēp̄ vite sue ī minore gradu eccl̄iasticā cōspicit
 officii: veitq̄ usq̄ ad ultimā senectute. Quid em̄
 iuvat si et post longā etate: adhuc minus idoneus
 iuemat? Nec tñ nec ita dixerit quasi ī cōtumeliā
 civitatis. oēs ī ea cōversantes censeā repudiādos.
Sed neq̄ de cōgregatiōibz monachoz īmo
 uendos cūctos. hac dissuratiōe cōsueri. Euenit
 quippe ut etiā plurimi de illo grege ī hoc quoq̄
 splenderet misterio. Quid ergo ondē volui.
 Videlicet q̄ nec religio p̄ semetipsā solā. neq̄ ī
 lōgū tēp̄ procedēs senectz habūdarēt ad sacer
 dotii suscepciōe: quibz multī fidēdtes torpētī
 sese ocio dederūt. **M**eritoq̄ vero īp̄nores adhuc
 ratiōēs afferūt. Nā hic īquirit eligat̄ ne ad
 inimicos fortassis trāseat despectus: hic v̄o quia
 malignus est et exaspato p̄t nocere. Quo quid p̄t
 īquirit p̄petrari? qm̄ ut hoīes pestilentes p̄temz
 criminibz. ob ea honorēt. ob que debuerē dāpnari.
 atq̄ eoz īuitu assumāt̄ ī sacerdotii dignitatē.
 quozū merito nec ī eccl̄ie debuerūt limē itare.
Putas ergo iter hec nō esse metuēdā irā dei? cū
 videas res ipsas scās atq̄ reuerendas p̄ hoīes
 ul̄ malignos ul̄ nullius momenti cōdamnari
 atq̄ disperdi. Cū em̄ quidā ex nulla sibi p̄te
 cōueniens: quidā v̄o viribz suis maius fortūit
 officii: ī nullo faciūt eccl̄iā ab īstabilitate eripi
 et fluctuatiōe distare. Ergo v̄o etiā scli p̄ncipes
 solito iridē qm̄ administratiōēs reipublice non

virtutibus aiorum sed numero crederet ut aiorum
 cum audisset quia hoc perturbatio. etiam iudicia nostre
 religionis inuasit: cepi illos delicta profiteri leui-
 ora. **Q**uid enim admirandum si homines seculo seruitutes
 atque famulos popularis cupidos. et propter diuitias
 congregandas omnia agentes in talibus partem videamus
 cum tamen quos qui se abdicasse haec omnia profitebantur.
 nullo illis probent esse meliores. **S**ed certamine pro
 celestibus habentes quasi de terre istius aut sili
 aliquo deliberandum sit passim gregales homunculos
 assumentes: tamen inponere negotiis non verentur. **E**t
 quibus negotiis. **P**ropter a crimine claritatem
 sua atque homo fieri. et formam serui accipere. et co-
 spui et palmis cedit: et morte plenam obprobrium
 secundum carnem. dei misericordiam non refugit. **V**erum isti
 nec in hunc finem statuunt temeritatis: sed addunt
 alia negotia. **N**on enim solum indignos: sed etiam
 dignissimos et utiles pellunt. **A**c velut oporteat
 statum utrumque verari: aut quasi non sufficiat prius
 delictum ad accedendam dei indignationem: studio huius
 quoque addunt secundum. equum pessimum. **I**uxta enim
 periculosum reos pelle comodantes: et assumunt non
 merentes. **Q**ue quidem sunt omnia: ut nusquam conso-
 lationem gregis christi valeat invenire. **D**ecemine non
 digna verberibus ymo non plus aliquid quam gehennam
 merentur. **T**amen sustinet deus et profert ista magna-
 nimitate: quoniam non vult mortem morientis. nisi ut
 conuertatur et viuatur. **Q**uo enim digne admirabimur
 bonitatem eius: **Q**uo digne eius misericordiam stupe //

binq. eos qui sub noie sacerdoti uerit et pōit grege
 xpi magis q̄ igniātores atq̄ timici: exp̄ari a
 benignitate x̄dei. et ad p̄mā prouocari. **Gloria**
 tibi dñe glā tibi. **Quātū ē pietatis tue pdagis.**
 quāta paciētie tue copia: qui p̄t nōtē tūū et cō
 tēpabilibz et vltibz honorabiles facti sūt atq̄ cōspi
 cū. honore sibi dato abutūt̄ cōtra te. q̄ cū largitō
 es: audēt̄ talia qualia ausos illos esse miremur
 atq̄ afficiūt̄ cōtumelios s̄ā tua diligētes et deu
 tos quosq̄ arcentes et erigētes: ut ī multa soli
 tudie et securitate habeant facultatē pessimi cūcta
 turbandi: et tu magnanimiter ista perpeteris.
Quis quidē mali si uolueris causas īquire o amice:
 similes prioribz desphēdes. **Radix** quippe. et uita
 dictū sit mater. una tante pueritatis inuidia est:
 q̄ multis speciebz armatur. **Ille** enī īquit qm̄
 inuenis est eiciat̄: ille qm̄ nescit adulari: at hic
 q̄ nescio quē exasperauit potentē qui nō debet
 offendi: alter uero qm̄ benignus nimis est et mā
 sueta. **Hic** pono q̄a formidabilis delinquentibus:
 alter p̄pter quācūq̄ causā. h̄nc quas dixim⁹ simi
 lē. **Neq̄** enī deficiūt aut erubescūt occasiones
 huiusmodi rep̄re. **Nō** nūq̄ uel causant multitudie
 clericorū: et se habūdare dicūt talibz m̄stris. **Cū**
 uel nichil de h̄nc inuenit̄: illud quoz nō uerēt̄
 īferre. nō oportet ī ordmē illū assumi quicq̄ rep̄re.
 et si sit utilis & sed sēsū et īteriectiōe multi tyo:
 atq̄ diuersas quales eis libuit̄ excogitāt causas.
 libenter igit̄ a te audierū quid putes ī h̄nc spe

episcopo esse faciendū. cui nr̄e est cū tantis fla-
 tibz cōgredi. qualibz illū tot fluctibz obsistere posse
 arbitreris aut repellē tā ī numeras oppugnati-
 oēs. Nā si voluerit negotiū recta ratiōe disponē-
 timci tā ei quā illis q̄ eligūt^r fient vniuersi:
 atqz oēs cōsilio illis obmittūt. sedicioēs excitāt:
 et eos quos sacerdotes elegerit trimumantur
 donec voti compotes fiant: et aut illos repellāt
 aut eos iducant quibz fauerūt. et fit simile
 aliquid ut si quis gubernator habeat ī nauī scā
 nauigantes piratas. qui et ip̄s nautis et mer-
 cū vectoribz īsidentur cotidie. Quorū si volū-
 tate sue p̄ponat saluti assinnendo alios eque
 metuendos: deū pro illis habebit offensū. Quo
 quid p̄t ei durius enemre. Perit nec illoz est
 quos tali ḡne placauerit pace securus. Quid
 enī tutū erit. cū diuersi p̄positi hoīes eodem
 nauigio cōtinētur: et im̄ qui peiores sūt fiūt
 quondie forciores. Sicut enī tramibz ventis
 ex aduerso incidētibz paulo ante pelago quietū
 repente firit ac verticibz ītumescit et nautas
 miseros affligit atqz dissipat: ita et ecclesie
 tranquillitas cū receperit corruptissimōs hoīū.
 tēpestatibz et naufragiis implet^r innumeris.

Expende igit^r quietū **Capl. xvi.**
 esse oporteat illū qui ē tantis tēpestatibz
 opponendus: et a quo exptat^r ut ea q̄ sūt ī cōe
 vtilia disponat optime. Sit ergo et tēperans
 et nō sup̄bz: sit reuerēdus. sit negotijs oportunus

retentis quoque auctoritate et dignitate et ple-
 no sit: sit conciliabilis. sit etiam securus sit mitis.
 sit humilis. sit liber et vehemens. sit etiam ma-
 gnus: ut etiam iter illa quod diximus constans esse
 possit. atque enim quae dignum esse viderit. cum multa
 parte asciscat. etiam si vniuersi obstituerint. indeque
 dignum. etiam si multorum eum suffragia prosequantur
 cum eadem auctoritate respiciat: nichil aliud respi-
 ciens nisi edificationem ecclesie nisi quicquid odio
 faciens vel favore. Videmur ne igitur tibi mi-
 nisterium hoc non superuacue refugisse quibus non
 omnia quae res postulat exequi simus. Sunt enim aliqua
 quae dicantur: quorum admonere ne fatigaris au-
 ditu. Debet enim patientiam michi aurium quae adeo
 est amicus: ut alios quoque nobis placere festi-
 net. Haec autem quae dicuntur. non solum ad satisfac-
 tionem sufficere: sed etiam ad administrationem
 officii ipsius non leuiter adiunabunt. Et quippe
 necessarium ei quod tale ingreditur vite calle: sollicite
 haec omnia perscrutari. Quia si nichil aliud cum se
 certe aliquid euenerit non perturbari nouitate
 rerum quas ante edomuit meditationem ex multa
 parte quod conducit. Ut ergo ad opera eius iam incipiamus
 inuenire: respiciamus primum quae in gubernandis
 viduis aut uiribus regendis. vel in negotiis ter-
 minandis: aut sollicitudo aut necessitudo
 ei. aut difficultas imminet. Diuersa enim in
 singulis cura est: et timor maximus. Nam
 ut ex ea parte quae putatur esse leuior fuerit

exordium: gubernatio viduarum videtur quidem ut usque
 ad pecunie perorationes sollicitudines animo commoveret.
 At hoc non ita est: sed multa exploratio opus est.
 Primo cum eliguntur: nam hoc ipsum quod passim et sine
 delectu ecclesiasticis hominibus ascribitur: causa multorum
 malorum dedit. Et domos quippe corruerunt et dis-
 iuncterunt matrimonia et in furtis quae frequentat atque
 sacrilegis deprehense sunt. Talis autem aboleri de ecclesie
 facultate: et a deo supplicium et reprehensionem magnam
 ab hominibus meretur: multosque qui ad misericordiam Christi
 sunt compere compellit. Quis enim patienter ferat
 pecuniam quam offerre christo debet: consummum ab eis
 propter quas nomen illius blasphematur? Ab hoc ergo
 multa et certa debet fieri discussio: ut non solum
 tales quales diximus respiciantur: verum nec illi quibus
 sua propria suppetit facultas usurpare alimoniam
 simulantur egenorum. Post discretionem vero alia cura
 et non parva consequitur: ut homo qui eliguntur semper ali-
 moniam sicut ex fonte uberrimo habeat: nec aliquid
 deficiat. Inexplebile enim nescio quomodo malum est pro
 paupertatis non voluntarie et quod murmurat atque
 ingrata esse delectet. Nam sicut multa caecitas: ita
 etiam sollicitudine plurima: talium decet esse ora fre-
 nari: sicut videlicet a occasione conversationis ablata. Et
 multi quidem cum viderint pecuniarum contemptorem quicquam:
 statim etiam cum dispensationi huic congruere iudicant. Ego
 vero ne habeat ei magnitudines animi sufficere de seo:
 ne nisi cum ista virtute quam pro ceteris ei suppetere
 oportet: sine qua qua est pestifer qui propositus

ita ut ^{pro} pastore impo fiat etiam illis fuerit possessor al-
 terius: que causa est i hoibz bonoy om̄ idē pa-
 tencie: i qua velut i aliquo munitissimo hūano
 animo collocet. Viduarū quippe p̄sūpsio et atter
 paupertate et p̄ter etate. et p̄t ipm̄ serū: immoderata
 nōntūq̄ vsinpar cōfidenciā. Sic etiā dicit melius est.
 Vide et voriferat̄ i condite et nullis causis exatibz
 loquerit̄ et affligit̄ i hīs i quibz gaude debet:
 et ex eis causant̄ quibz fuerat amēdū. Que autē
 oportet rectore i illū fortiter sustinere et nec i por-
 tunis molestiis p̄moueri: nec irrationabilibz
 p̄tibus misereri. Quippe illas pro quibz arguit
 nō despicit nisi est. Nā inuere illarū calami-
 tatis et egestatis. dolores iniuria cumulare:
 immanitatis extreme est. Propter qd̄. quidā vir
 admirabilis cui desiderū ineri. et i dispiciēciā
 respiciēs nature. mortaliūq̄ conditione paupertatis
 amarā cōpendens. adeo ut etiā fortissimum
 animū possit atterē atq̄ cogere. ut pro assidua
 opis iploratiōe nō erubescat. ne ille q̄ petitur
 erub̄ irritetur. et i terpellatiōe frequentē cū
 auxiliari debueit despiciat et i p̄p̄ i p̄m̄net.
 preparat̄ eū ad largitate cū alacritate tribuēdā
 dicit. Inclina paup̄ sine tristitia aurē tuā: et
 loque ad eū i mansuetudine pacifica. Nō ergo
 exasperandū ē paup̄ sicut nec eger deprecans ab eo
 qui i firmitati illius auxilio p̄t esse: sed oportet
 multo ip̄i hplariate ac benignitate colloqui ac
 illū q̄ s̄ipem accipiat subleuari. Si qd̄ ergo

nichil quidē furet de sup̄bia viduarū. prellat
 aut̄ illas cōtumelias et aduersa eas exasperat
 nō solū paupertatis angustia dato suo nichil
 mitigabit: verū penus ī eis malū mirum
 ratiōis et maledictiois opat̄ est. Quāuis em̄
 petē denuo cogant̄ p̄t̄ corp̄s necessitate: tunc
 ip̄a violencia cruciant̄. Cū ergo et p̄t̄ famis
 timore supplicare cogit̄ et p̄t̄ supplicatiōis
 erubescit. et p̄t̄ impudenciā afficiunt̄ denuo
 cōtumelias: infelicitas earū multa op̄itur angustia.
 Oportet ergo eū qui pro hīs curā gerit ita
 esse magnanimū. ut nō solū eis nō multiplicz
 angores obmirgatiōibz: sed etiā eoz q̄ sūt
 maxima p̄t̄ exhortatiōe sua et cōsolatione
 cōpescat. Nā sicut ille qui passus iuriam. sc̄pis
 quā accepit adiumenta nō sentit p̄t̄ cōtumelie
 dolore: ita hic audies h̄monē benignū et cū
 adhortatiōe que sūt data suscipiens. plurimū
 adiunat̄ et gaudet: atq; ip̄a m̄ia utriusq; le
 titia duplicat̄. Et quidē ista nō de meo p̄t̄:
 sed de illis cuius sup̄ d̄cā memoravi. Fili inquit
 ne des ī bonis maculā. aut ī oī do d̄. ut tris
 ticiā sermone: nā sicut esū extinguit ros.
 ita melior ē sermo quā datū. Ecce em̄ h̄mo
 super datū bonū: et utraq; hec penes virū
 gl̄a pleni. Nō solū aut̄ māfuetū atq; paci
 entē qui hinc p̄t̄ op̄t̄: sed etiā disp̄satorē
 nō m̄nd̄ scientē oportet esse. adeo ut hoc quoq;
 abfuerit. facultates pauperū ī similia dāpna

reuocentur. Ecce enim puta aliquē cui credita
 est dispēsatio quasi studio diligenti curā plu-
 rimū cōgregare et ipm quidē nichil cōsumere.
 verū nec hnc q̄ egent nisi paucis quibusq̄ tena-
 citer inde cōferre. maximā v̄o partē sollicitis
 sine custodire. et sequēte p̄secutiōis tpe facul-
 tates a p̄secutoribz diripi: quātū hoc illis
 putas spectare delictū. *Alia* ergo op̄ ē mise-
 ricordia. multaq̄ prudentia ut nō effluat nō
 atterat̄ etiā facultas: sed oīa quidē q̄ redi-
 gūt̄ celeriter oportet diuidi hnc qui idigent.
 thesaurū v̄o etiā ī eoz qui credūt pectoribz
 collocare. *Iā* vero p̄grinorū suscepciones et
 ifirmorū curaciones. quātū expensarū pete-
 arbitrariz: et quāto op̄ ē eoz q̄ p̄ponūt̄
 fide atq̄ diligētia. *Ab* illa quippe dispēsatiōe
 quā supra dixim⁹. hec quoq̄ nullo minor do-
 cet̄: ymo aliquāto etiā difficilior. *Vñ* oportet
 eū qui p̄ponit̄ cū benignolentia et prudētia
 oīa p̄bere: ut illi a quibz nec offerūt̄. et
 sine suspiciōe ea. et magno eoz offerāt ho-
 nore. *Sauēdū* ē quippe ne pro pauperū
 sustentatiōe solliciti: sauciet̄ anās largitiōn-
 dogaminiō quoq̄ et studiū et diligēcie multē
 eē debet. *Implacabile* em̄ quiddā ē et ad-
 cito offendat̄ ifirm⁹. *Vñ* etsi modica fuit
 negligētia: multā egro confert calami-
 tatem. *¶ De gubernacione virginū*
¶ Capitulum xvij.

Virginū vero gubernatiōibz tāto maior
 est timor est: quāto et p̄ciosior ista possessio.
 et gr̄x magis regalis. Ecce enī etiā i hanc
 sc̄m q̄rextationē multa plene v̄cis irruerūt:
 ex quibz est etiā luctz acerbior. Nā sicut nō
 est equale cū puella nobilis et eū ancilla de
 linquit: ita etiā differt vidue error et virgibz.
 Illis quippe et desipere nōnūq̄ et cōtra semet
 iurgare maledictis et adulari et facē aliquid
 impudenter: et i locis crebro publicis apparē
 solēpne est. Virgo autē q̄ ab hys oibz liberata
 arripnerit philosophiā celestē. cōuersationēq̄
 angelorū representare i terris spondit. atq̄
 i hac carne i corporee nature aggressa ē implere
 virtutē. et neq̄ sup̄fluos egressz nec vanilo
 quia vsurpare p̄mittit. maliloquiū v̄do. et adu
 latiois etiā notā ignorare debz: sollicitior e
 v̄bz cura. et maiore idiget adiumento. Nam
 cū eis indies vehemencior sc̄tatis i s̄sistat
 timicis atq̄ i s̄diat p̄p̄t̄ deuorare. si aliqua
 ex hys forte conuerit: hoīes quoz qui i s̄diēt
 sūt plurimi et cū hys naturales stimuli
 pugnatibz duplicans ip̄a p̄fessio itus stimulas.
 foris p̄uocans: illi quibz talibz p̄esse sortitur
 tēdit. quidē magna formido. sed magis piculū
 et magnz dolor si quid i cōsideratū qd absit
 acciderit. Si enī adulte sine sollicitudo sopnū
 a patris oculis expellit ut ait sapiens. vbi
 certe aut sterilitas obp̄brū aut despectiois

timetur iuria. quid fiet cum de his quidem nichil
 verum multum grauiora metuentur. **N**ex enim vir
 spreus est aliquis. sed crista. neque usque ad expo-
 brationem sterilitatis; sed usque ad predicationem anime
 extenditur. **O**is enim iquit arbor non faciens fructu-
 tum bonum. excidetur et in ignem mittetur. **E**t cum qui
 odium meruerit sponsi. non sufficit accipere libellum
 repudii et abire. sed post odium eterna dampna-
 tione cruciabitur. **E**t quidem ille carnalis pater
 multa habet quibus ei fiat facilior custodia filie sue.
Mater et nutrix et ancillarum munitio
 et municio domus. ad munitio sunt ad custo-
 diendam virginem. sed neque in publicum exire per-
 mittitur. nec si egressa fuerit aliquam quorumdam
 his apparere compellitur. ac facit sicut noctis
 tenebris ita etiam domus sue parietibus opitur.
Etra hec quorum si sollicitudine liberata est. ut
 non sit ei necessitas sub viro venire conspectum.
 neque enim de his que sunt necessaria curat neque
 stimulat superbia violentorum. nec quicquam est
 aliud ad ei necessitate colloqui virilis idcirco.
 cum hec omnia pro persona procurat. nec alia apud
 eam est cura remanet. ne quid inconueniens pro-
 dei suo aut loquatur aut faciat. **A**pud nos
 vero multa sunt que spirituali pro faciunt diffi-
 cile. immo impossibile custodiam. quam sancta vir-
 ginitas in secreto suo nequaquam potest tenere. neque enim
 aut hostia aut tuta est talis habitatio. **M**ater
 et si nichil paciat ipse dispendium. sed in omnia

teneat sc̄itate: ne minore t̄m cogit̄ ratione
 reddē pro h̄is an̄ibz quas suspicioibz vul-
 nerarit. In ergo virgini cohabitāe nō possit
 sine dubio nec motus an̄e sue eius facile
 deprehendit ut que fuerit imoderata despicat
 et ī p̄fectū eā sēp attendat. Et neq̄ processioēs
 carū facile poterit explorare. Paupertas quippe
 et sollicitudo virgīs: nō eā patit̄ eximissim
 ī eū qui p̄posito carū cōtruit de core mētis
 īquirere. Nā cū ip̄a sibi que ad vitā necessa-
 ria sūt p̄vidē cogit̄: multas occasiones
 si luxuriari voluerit habebit egressū. Unde
 oportet eū qui eas domi voluerit cōtinē. Apu-
 tare uniuersas Ardas sufficientiā m̄strado:
 ne ille pro suis sollicitent̄ expensio. Debet
 etiā ab occasiōibz eas processioibz atq̄ a
 publicis vitulis abstinere. Mōit̄ enī no-
 mit̄ multiformis ille serpens etiā ī bonis
 actibz sūm̄ iterfide venenū. Oportet igitur
 virgine ex oī pte muniri et raro p̄ totū annū
 domū egredi: atq̄ idipm̄ tūc eū idissimū
 libibz necessitas coeterit. Qd̄ si ad her̄ aliq̄
 referat has oēs curas facile ab ep̄o aliq̄
 posse cōmitti: cōp̄tū oīo habeat eoy. ī sūt
 sūt quondie sollicitudines et causas ad sa-
 cerdotē redire. Unde tā lenius fuerit ipsū
 subire cūcta si etiā p̄ alioy necē est delicta
 culpāri: et cū ip̄emet a dispensatiōe sūmo
 nerit. tamē pro alioy timere causas. 36

namē qui p̄ semet agit oīa. certiq̄ quidē cūcta
dispensat. sed id ē facile si nulla eū existima-
tionis cura cōstrīgit. Cū v̄s ei n̄re est eā
malorū suspiciōibā obuiare p̄ que hoc fit
negotiū ipsū difficultus. v̄nū habz om̄no sub-
sidū si eos elingat qui eū iudicis fide sua
et benignitate cōsentiat. Verū nō facile ser-
mo cōprehendit curas eas quas de v̄rginū
sacerdos administratōe petitur. quarū ipsa
electio nō leuis negotiū est. *Gal. xviii*

Doro illa p̄s iudiciaria. innumeras ha-
bet molestias multāq̄ difficultatem.
v̄nō tantas difficultates quātas nec foris
iudices sustinet. Nā primo ipsā causē iudicare
iusticiā grande opus. iudicā v̄s nulli iūqui-
tate cōspere laboriosissimū est. In quo ḡnē
nō solū occupatio et difficultas. sed etiā grāde
periculū cōtinet. Nā pleriq̄ quibz ifirma mēs
fuit. incidentes i causas. qm̄ sūt auxiliis desti-
tuti. circa fidē naufragū p̄tulerūt. Multi
quippe eorū qui opprimūt nō min⁹ illos qui
auxiliū nō tulerūt q̄ illos q̄ v̄t tulerūt exēcrāt.
atq̄ i erupnis suis. nec tēporū iūquitatē nec
modū virtutis sacerdotalis. nec horū aliquid
p̄pendit. sed sūt seuerissimi iudices et ignoscē
nescientes quāq̄ v̄nā recipiāt satisfactōne si
ab hinc a quibz affligūt liberentur angoribz.
Ite ergo qui nequerit auxiliari. nūq̄ eorū offe-
sionē q̄m̄s orōne et longa et rationabili mi-

tīgabit. Verū qm̄ ī cōmemoratiōe huius p̄ris
 itidim⁹: cōsiderem⁹ etiā alteras vituperatiōes.
Si enī nō p̄ singulos dies magis qm̄ scriba
 aliquis domos om̄ ep̄is frequētauerit: offen-
 sioēs p̄tin⁹ nascent⁹ īnumere. Nec enī egri
 solū: sed etiā sani et valentes visitatiōe r̄sūt.
Nec hoc religiōis ituitu plurimi: sed honoris
 expectit. Si enī fuit nōtē dicitōy quēpiā et
 potentioy p̄pter aliquā causā ad eōe lucrū eccl̄ie
 frequētari. statī hūc assentatiōis crimē īp̄git.
Et quid dico vituperatiōes et offensiōes tantū
 criminatiōnū pond⁹ effiē. ut multi cogitatiōe
 ipsa fatigent⁹ et cōcidant⁹: a cū etiā de aspectu
 et nutib⁹ causas crebro paciant⁹. Nā et q̄ sim-
 pliciter sūt: plurimi vehemētē examinant⁹
 et ī vocis modo et ī habitu faciei. et ī q̄ntitate
 risus īquirūt. Alii īquit arrisit libenter. et vul-
 tu cū hilariorē cōspexit et clara voce allocutus
 est. me vero p̄frictorie: et quasi cū cui⁹ nō fa-
 cēt grāde monētū. Nā vō ī salutiōib⁹ nisi
 ad singulos circūtulcit oculos et cū quibus
 p̄fuit v̄ritim locutus: qui p̄penti fuerit con-
 sp̄it. Quis igit⁹ nisi valde fortis iter tot p̄t
 cōstare iudicia ut p̄ctus nō vituper⁹: aut
 se ab eiusmodi obiurgatiōib⁹ possit asserē. **O**port⁹
 quippe primo loco nō habē accusatiōē: si autē
 hoc īpossibile: a vel ea q̄ fuerit itentā diluere.
Si vō nec hoc satis p̄dest sed iuvat aliquos sus-
 tra et nō extātib⁹ causis: factōne frā dilatare

pleno mentis robore iter iudicia tñ puerfa con-
 sistat. **N**ā qui iure arguit: p̄t ferre f̄paciēter.
Qm̄ nō est aliquis cōsciētia amarior accusator.
 et ea nos ante cepit fatigare. exterriores quia
 miciores sūt. facili⁹ suscipiem⁹. qui v̄o null⁹
 ē culpe sibi cōsci⁹. cū causis nō extantib⁹
 t̄crepat: cito irascat⁹ et aīo facili⁹ fatigatur.
 si nō pri⁹ fuerit meditati⁹ iūspiciā multorum
 ferre f̄paciēter. **N**eq̄ em̄ facile iūenias eū
 qui cūlūpnias suscipiet nō mente turbari:
 et aduersū tantā iūspiciā rōmoueri. **Q**uid
 vero si quis iūspiciat etiā eā sollicitudinē q̄
 sacerdotē manet⁹ cū fuerit necē aliquē ab ecclē
 cōuenciōe separe. **A**q̄ utinā tenui cura res
 ista p̄cedet: nūc aut̄ nōnūq̄ ad p̄iculū usq̄
 p̄tendit. **o**ccidendi quippe ē ne forte supra p̄m
 oportet ille qui remouet⁹ afflict⁹: paciāt id
 qd̄ v̄s paul⁹ dicebat. **D**e habūdancioni tristitia
 absorbeat⁹ qui eiusmodi est. **P**lurima ergo
 ī hoc quoq̄ op̄ est moderatio: ne utilitatis iūstru-
 mento. dāpm fiat maioris occasio. **O**ib⁹ em̄ ī
 quib⁹ hoc curatiōis gr̄ie erratū est etiā medic⁹
 ille p̄cipat qui nō bene vuln⁹ exsecuit. **C**ūta
 igit⁹ deb⁹ timē supplicia is. cui nō solū pro erro-
 rib⁹ p̄p̄is necē est reddē rationē: sed etiā pro
 alienis delictis ad ultimū discrimē adduci. **N**ā
 si qui de p̄p̄is vicis tantū. causas reddituri su-
 mus tremim⁹: quid putam⁹ illi faciendū q̄ ratio-
 nē ut dixi pro tot reposcet⁹ aiāb⁹. **H**oc autem

ita eē audi apostolū dicitē: magis autē ipō
 xpm. Obedite p̄positis v̄ris et subiacere eis: qm̄
 ip̄i pugilat pro v̄ris quasi rationē reddi
 turi. Modico ergo tibi videt ista cōminationis
 timor qd' ait: Certe dici nō p̄t. Ego vero puto
 qā etiā durioribz et aciescē reuuentibz ista pos
 sūt q̄ diximz p̄suade ut neqz glā nos neqz su
 perbia putent fuisse cōmotos: sed hinc q̄ enume
 rationibz causis iure p̄territos atqz magnitudiez
 ip̄i cōsiderantes officii ad h̄ suffugiū cōuolasse.

**Explicit liber tercius de dignitate sacerdotum
 Incipit liber quartus. Capitulum primum.**

H Et basilus audiens. cū paululū
 reticūsser: sed tu inquit ad hoc p̄pe
 rasses officii: rationabilis forte
 tua formido & videtur. Nullus enī
 reliquit excusationis locus ī hinc q̄ postea erui
 uēt ei quise ad suscepiōez honoris ista et opor
 tumū spondet et cupidū. Ignorācie quippe se
 defensiōe qui accesserit sponte priuabit. nec
 posse p̄t ultra dicē qā inuito hoc aut illud v̄bi
 grā feci: aut inuito ī hoc deliqui. **R** Respondet
 et si qdē ei a iudice. Et cur cōsting tibi tā grādū
 ī sciencie. nec habens exercitātū ī sensū ad
 hāc artē sine offensiōe tractandā ausqz es
 accedi atqz p̄perasti. **O**fficium qd' v̄res tuas
 sup̄uēt: assume quis coegit: **O**mo fugientē
 violenter attraxit. **E**t quibz tu certe nichil tu
 unq̄m audies. **N**ec enī potest p̄ hac temer

cupiditate reprehendi quod quidem omnibus manifestum
 est. te videlicet nichil aut magnum aut par-
 vum pro hoc honore temptasse: sed aliorum fuisse
 iudicium ~~et~~ electiois tue. Hec ergo que
 cupidis auferunt excusationes: te gravare
 non poterunt. sed etiam multum inuabunt. **Johannes.**

Quam ego caput moues paululum sub-
 ridens admiratus sum simplicitate opini-
 onis tuas: atque ita exorsus sum. Cupere quidem
 hec ita esse ut dicis o omni benignissime: non
 ideo ut securus hoc misterium suscipere quod
 refugium. quoniam etsi nulla esset pena apponita impe-
 ritu et negligentia regis christi administrationi:
 michi autem omni esset damnatione deterius hoc
 ipsum malum me atque indignum illi qui tam mag-
 nam rem credidisset videri. Propter hoc appe-
 tibus ne tua opinio laberet: et tuto putares
 infelicibus et miserabilibus. Sic enim nuncupari
 debent qui non recte et sollicitate negotiorum
 optinent talibus interesse: officium istius summam
 posse committi ut crederes eos vehementer
 licet coactos pro his in quibus ignorantia per-
 cassent effugere ignem illum inextinguibilem et
 exteriores tenebras. et verum interminabilem
 et sa separacionem illam: ne cum hypocritis et
 infidelibus iungerentur. Verum quid tibi faciam.
 Non sunt ita ista. non sunt. Nam si volueris
 uti de regno primum probem exemplum. pro certo
 non tante est deo curae quante sacerdotum:

faciā protinus sermōibz meis fidē. Saul
 ergo filius cis nullo ābitu suo rex factus
 est. sed cū isset ad respiciendās asinas. et pro
 inueniendis eis iterrogasset pphetā. ille ei
 de regni cepit suscepcioē disserē. Verū nec
 post huiusmodi spem icitatus est ī cupidi
 tate. et certe cū audiret hoc de ppha suis
 sermōibz accommodabat fidē. nec hoc tñ
 solū. sed obstitit magis et excusare conat.
 Quis sū ego inquit et que est domus patris
 mei. Quid ergo. Qm̄ noster honore que
 deus dederat vsus est. aliquid ei p̄sidiū cōtra
 nā illig a quo principatū suscepit hec bba
 cōtulerit. Et certe suppetebat ut diceret samu
 eli arguenti se. Numquid ego inuasi regnū.
 Numquid ī hac īsilui potencū. Optaueram
 vitā degere primatorū ociosā videlicet et qui
 etā. tu vō me p̄traxisti ī hac dignitatē.
 qui si ī priore humilitate māsissem. potuisse
 facile has offensioēs caue. quia si fuisse vñ
 e plurimis nec ipa admūstracōe cōspicuis
 nō vñq̄ esse ī hoc negotio destinatus. nec ī
 cōtra amalechitas bella deus agenda mādasset.
 quo michi nō omissio. neq̄ ī hoc icidisse delictū.
 Verū hec oīa īfirma sūt ad excusacōez. nec
 solū īfirma sed etiā piculosa. A possit accēde
 diuini furore. Ea quippe benignolencia que
 cōfert alicui supra meritū p̄m dignitatē
 ad icitamentū p̄fectū. nō ad patrociniū īqui

tatis utandū est. Qui vōs putat sibi licē neg-
 lige vel quādam peccare quā affectu honore potiore.
 nichil dīno aliud q̄ benignitate dei criminū
 suoz causā conat̄ efficē. q̄ ī impioꝝ et vitā
 suā neq̄ter agencū ore versat̄. S; nobis nō
 expedit ī tali eē p̄posito: nec ī siles illis erūpere
 furorē. Verū sēp̄ stude debem⁹ et cape īcremēta
 virtutū: et bona tā verba habē. q̄m frā. Nā
 ut reliquētes īperū. ad sacerdotū de quo loquū
 veniam⁹ exēpli. Neli certe admīstracionē hāc
 nō cōcupiuit adipisci. Quid ergo? Nūquid cū
 q̄m deliquit hoc potuit adiuuare. Et q̄o dīo
 nō desideravit. nec declinare q̄dē potuit etiā
 si voluisset p̄ ordinē legis: erat enī de tribu
 leui et officū rogebat̄ deductū p̄ scema sortiri.
 et tñ hic pro filioꝝ suoz criminib⁹ iudiciū
 triste p̄fess⁹ est. Quid vōs ille ipe israhelitarū
 sacerdos aarō. s. de quo moysi de⁹ tanta dis-
 posuit q̄m nō potuit solo furorē tante mul-
 titudis obsistē. nōne p̄ p̄dicionē stetit: nisi
 nā dei fr̄is ītercessioē mitigasset. Et q̄m mo-
 ysi recordati sum⁹: oportūm est etiā de hīs
 q̄ ip̄i acciderūt. veritatē nr̄i p̄nomis asserere.
 Ipe enī iste b̄s moyses tantū fugit a cupidi-
 tate īperandi iudeis: ut cū ei offerret̄ causā.
 et iubente etiā deo audēt abnuere ī tantū ut
 p̄cipiens ille moueret. Et nō solū īter exordia.
 sed etiā cū iā p̄nceps deiceps institut⁹ esset
 vel b̄nficio mortis ab illo liberari cupiebat

officio. **O**ccide me iquit si sic incipies michi
 face. **Q**uid igitur? **C**um deliquisset ad aquam contra
 dictionis: hec a precesserunt excusationes intercedere
 pro eo et inflecte deum ad veniam conferendam potu-
 erunt. **Q**uia igitur ob causam terre illius possessionem
 priuatus est. **C**erte ob nullam alteram omnino noui-
 mus nisi propter hoc peccatum. quod tantum valuit
 ut ille vir admirabilis non sineret accipere
 quod huius quos reuerat capessere. **S**ed post multa
 tempora et plurimos labores. pro illius labore deserti.
 post multa vel plura vel trophaea. extra eam terram
 mortuus est. **P**ropter quam tantum desiderauerat.
 pelagius crypto labores. portus tamen quiete priuatus
 est. **V**ides ergo quod non solum huius a precepit. sed
 etiam illis qui aliorum coactu suscipiunt huius ho-
 noris. nulla excusatione pro huius quibus erui-
 uerit referretur. **S**icut enim illi qui ipso deo or-
 dinante frequenter excusauerunt tale tamen iudicium
 protulerunt nec quicquam eos a periculis potuit
 ueritare. id est nec aaron nec heli nec saule
 nec balaam illi et sancti viri atque admirabilem
 prophetam mansuetissimum omnium hominum deo sicut
 amico familiariter colloquente. nobis adhuc
 uacat tamen periculum ab illorum uirtute distantibus
 opinari quia ad excusationes habundans si non
 studio aliquo pro honore huius uideamur a
 ademptione certasse. nunc maxime cum plerisque or-
 dinacionibus. non dei gratia sed hominum favore pro-
 ueniant. **I**ndem certe dominus elegit et in sanctum illum

asciumit chorū atq; apostolicū illi cōmisit officium
 et dedit ei etiā plus aliqūd q̄ ceteris: id est pe-
 cunie dispensatiōē. **Quid** ergo? **Dū** neq̄ter vsq;
 ē hinc abob; et eū p̄didit quē p̄dicte suscepit.
 atq; illa q̄ iuss; fuerat dispensare: male cō-
 sūpsit et rapuit potuit vitare supplicium. **pp̄t**
 que certe videt̄ penis eū addictū fuisse grami-
 onib;. **Et** quidē cōsequētissimē. **Quā** ut dixim;
 munificētia ī nos dei virtutis dare debet stu-
 diū nō erroneū audaciā. **Nā** qui putat hoc q̄
 mltō honorat; adeo ē effugē debē dāpnatiōēs
 criminū suoy; nō aliud re ip̄a loquit̄ q̄ si q̄s
 iudeoy; audies xp̄m dicētē si nō vēsse et locutū
 eis fuisse: p̄ctm nō haberēt. **Et** nisi fecisse
 ī eis signa q̄ nullq; aliq; fecit. p̄ctm nō haberēt
 iurget̄ cū saluatore et bonis e; calūpniēt opib;
 dicens. **Qu** enim veniebas et loq̄baris. cur signa
 faciebas: ut nos q̄muis p̄nires: **Sz** certe fu-
 rone sūt verba ista: et extreme demencie. **He**
 dic; enim nō ideo vēit ut te āplius vulnerēt:
 sed ut p̄fecte ab oī extrimonia liberaret. **Tu**
 enim temetip̄m volūtatē p̄pria. ill; subdixisti
 māib;. **Sz** dēpnatiōē; s̄ certo suscipe vehementē.
Nā sicut aciescēs curatiōi etiā a p̄teritis
 morbis liberando fusti: ita q̄m medicū vidēs
 vēsse tūy fūisti. nequāy potēs expiari.
Nō autē expiari et pro hinc luis supplicia p̄t
 qd̄ quātū ī te fuit. studiū ē frustratū medētis.
Hac ergo ratiōē nō equale ante; honorarem;

et postquam fuerimus honorati iudicium sustinemus
 sed multo postea gram. qm is q nec bnficis
 corrigi. amaribus iure punit. **Ergo** q
 apparuit opinio huius imbecilla defensio
 et q no solu cofugientes ad fse saluare no
 possit sed et magis possit grauare. alia
 nobis e puideda municio. **Vasilius.**

Que etiam alia. Ego em no su apud
 me: ita me timore et tremore tuis
 sermo complemt. **Iohannes.**

Requeso ity atq obsecro: ita te deicias.
 Est em quide nobis ifirmis custo
 dia. no icde i illud nisteriu vobis vdo for
 tibo spem salutis vre i nullo alio collocare:
 qm ut inuare deo nichil idignu agatis vel
 tanto munie ul' deo qui ipsu honore dedit.
 Na licet supior sermo patefecit q maria
 tormeta mereant ppria volutate qui acces
 serit ad illu ordie si vel p stulticia vel p ma
 licia aut p ipericia vsi eo male fuerit: tunc
 neq ipis qui vident coacti aliquis pro negli
 gencis suis excusaciois loco remaserit.
 Oportet quippe etsi mille ut dicit p uocent
 atq copellat no ad eoz respice multitudiez
 ul' auctoritate: sed primu animi sui vnuspicez
 explorare vires. et p sicutatis oibz diligenter
 tuc demu consentire cogentibz. Quale e ei
 respice ut edificare se alicui domu nemo
 audeat polliceri de hns q arte no didicerit

† ista

fabricandi. nec ad eorum culpa quisquam
 quasi curaturus accedat quod nescit mederi
 verum etsi multi fuerint qui necessitate huius operis
 iudicant. excusabit nec erubescet sua ignorantia
 cum confiteri. Ad ille cui committenda est tatarum
 animarum salus. non discruciet semetipsum sed erit
 si ignorantissimus omnium tantum tamen suscipere
 audebit officium quoniam ille imperat iussit et ille
 compulsi vel ne offendat ille. Et quo non in
 opposita discrimine cum illis qui se adhortantur
 immergitur cum et maxime licet et saluari in
 solitudine. et alios secum ignorando non potest.
Unum enim salus sperabitur. unum veniam impetrabitur.
 quoniam nos tunc poterunt excusare. Illi ne qui
 doegerit atque in necessitate impulserit. Sed
 illos ipsos quos in illo tempore viderit. Et ipsi
 quippe erant auxilium aliorum. ut possint supplicium
 eterni ignis evadere. **Quoniam** qui ordinat indignos
 eiusdem subiacent penis quibus illi qui indigni
 sunt ordinati. etiam si dicant se eorum vitia igno-
 rasse. Verum ut credas non me hinc esse nimium
 sed ita dicere ut habet se cause veritas. audi quod
 discipulo suo precipiat beatus paulus thymotheo magister
 harissio filio. **Manus** cito nemini in possessionem neque
 contumacibus peccatis alienis. **Vides** quanta non solum
 vituperatione sed etiam condemnatione quantum ad nos
 spectat liberandum eos: qui ad hunc nos ordines
 pertinebant. **Sicut** enim hinc quod assumuntur cum deli-
 querit auxilio esse non potest si se dicant non voluit

a te sed nōitate ī illud mīsteriū fuisse cōpulsos:
 ita neq; ordinatib; adimmēto ēē potēt si nes-
 ciant vitā ei; cui illū credūt honorē: Imo ex
 hoc graui; crimē effiat qm̄ ascinerūt eū
 quē ignorabāt atq; idq; putabat ēē excusio.
 fiet accusatio. Quā enī īdūemēns est ut
 qui mancipiū voluēt cōpare. et a medicis
 īspici illud faciat et vades venditiōis acci-
 piat a vicinis etiā testimoniū ei; īquirat
 et tñ post hec oīa ad exploratiōez spaciū tpi; b
 expectati et eos q; officiū tale omittūt assimē
 passi absq; cura quib;atq; suffragatib; per
 fauorē. nullā aliā de eo quē eligūt ī asficiōez
 agitantēz. Quis ergo nobis ut dixi auxilio
 tūr erit: cū ipi ppositi ope defensionis īdigeant.
 Oportet ergo et illū q; ordnat pmo sollicitē cūctā
 discutē: multo aut magis eū qui ordnat. qm̄
 et si pncipes qdēpnatiōis sue habet eos qm̄
 cōegerit: tñ nec ipse a supplicio vēditat: sed etiā
 rationē multo q; illi seuerius arigit nisi forte
 alio quodā ītuitu irrationabilē hōiez illo mīstelo
 irretiri voluerit. Quā si adeo iudiciōz factū
 corruptio ut eū qui pspicue ē idign; ī mediū
 aliqui forte īstidando ptraherēt: tūc nō āphora
 iste q; ordnat sed equalia aut forte minora
 q; illi q; ordinauerūt tormenta paciet. Qui
 enī pstatē pbet hōi ecclēsiā intiare et distur-
 bare cupienti pro illi; ansib; ex maiore pte
 ipē detinet obnoxius. Si vērō nō fuerit ī eo

qui ē elēo crimina māifesta: sacerdos vō mī-
 roy ē opinione decepto q̄ illū cui⁹ latebāt vitia
 benignū ēē iactauerāt ī cōdēpnatō qdē neq̄
 p̄ hoc manebit: leuiss tñ q̄ qui ordiātō fūcit
 affliget. **Quā** ob rē. **Quā** ille videlicet q̄ ordiā-
 nit potuit opinioē decipi plurimoz ut illud
 mīsteriū credēt nō mereri: hic vō q̄ assumptus
 ē. nō p̄t dīcē ignoto mītri sicut et alijs fūi.
Sicut ergo deterius puniendū est q̄ illi a q̄bo
 ascitus est. ita et vires suas et cōstāciā debz
 sollicitius explorare: ut etiā si ab ignorātibz
 p̄tinhat reddat causas p̄ quas possit hñ. **Deo**
 bene sed falsa estimauerūt cōq̄scēre īdignūq̄
 se illo mūne demōstrāre tantū negotiorū pōdā
 effugē. **Cur** enī de militia et cōmercijs et q̄
 agrīcultura atq̄ alijs q̄ ad p̄ntē vitā spectāt
 rerū cū deliberādū fūcit nec nauigiū ī uadi-
 cultor agrorū nec culcionē ruris miles sibi
 vendicat nec gubernator militiā vsurpat
 nisi q̄a ~~unif~~ vnusq̄q̄ piculū vitat. qd̄ p̄t
 īsciencia cōpare. **Igit̄** ut dāpnū de exigijs
 caueat: tanta sollicitudinē p̄uidem⁹. neq̄ ī pel-
 lencū nos accēscim⁹ voluntati. **Vbi** vō eterna
 dāpnatio sacerdotū nō rite ad mīstrātibz
 subēnda est. nulla p̄cedente disāssioē: oculis
 sūm⁹ ut dicit̄ ī uolunt p̄ferētes aliorū cōactū:
 qui certe apud iudicē n̄m nō mītrū potēt
 habē momenti. **Quā** cū oporteat multo ma-
 iorē curā et sollicitudinē circa sp̄ritualia tene:

nunc nec equalē prestamus aut siles. Ecce enī
 si nos verbi grā suspicantes aliquē hoīez fabriū
 eē cuius artis ille eēt ignarū: nos tñ idputā
 tes ad illā eū operā vocarem⁹ atq; ille seiret.
 atq; detreps arripieñs materialē pparatas.
 ligna adē p̄det. cimenta cōstrigeret. cōstru
 eret v̄o talit̄ domū ut eā cōfesti casuram
 nemo dubitaret ⁊ putās ei ad excusatiōez posse
 sufficē si se dicer̄ fuisse cōpulsū. nec p̄pria ad
 opus illud volūtate p̄cisse. Certe nō ei auxili
 aret̄ vox ista. Et idē cōsequēter et iuste. qm̄
 debuerat etiā cū ab aliis p̄uocabat̄ refuge.
 Ergo ligna adē et lapides dissipāti. nullū
 suffugū locū remanet ⁊ quo possit dic̄ declināe
 iudiciū: aiās v̄o p̄des atq; edificatiō negligē
 genter. putat se nōtāns ab aliis idicte colore
 defendi. Et qm̄ nō apte factū eē cōiūat̄. Ta
 cēs enī qm̄ nolentē nemo possit oīo cōpelle. Verū
 fat̄ eū mlt̄ p̄pessū eē nōtāte. nōtāsp̄frudes ut
 capi possēt. nūq; tñ hoc eū a supplicio v̄dicabit.
 Ne q̄so. ne nos usq; adeo seducā. neq; ignorare
 simulem⁹ ea q̄ cōstat eē manifestā. qm̄ ista affectatō
 nesciendi nil potēt nr̄is p̄desse ratioib⁹. Certe nō
 ip̄a p̄perasti hāc assūme dignitatē cōscius ifirmi
 tatis tue. Bene rectaq; fecisti. Debisti ergo eodē
 p̄posito rēnuūdicatā illis a quib⁹ eligebaris obfiste.
 An cū nemo aduocaret te ifirmū vite et iopor
 tunis nouerās. cū v̄o inuenti sūt q̄ tribuerēt ho
 noie. repente fortis effect⁹ es. Ridelicula ista delira

menta sūt et q̄ obprobriū merent̄ extremū. **Propter**
 hoc enī et dñs p̄cepit ne volēs edificare turri
 prius iaciat fundamenta. s̄ vires pprie meciat̄
 expense: ne tū nō potuerit imple quod cepit tū
 sententiā irrisioib⁹ exponat̄. **Et** ill⁹ quidē detri
 menti ad derisionē tantūmō p̄ducit̄. **Hic** v̄o
 cōdēpnatio et ignis iertigubilis et vermis
 q̄ nō morit̄ et stridor dēni et extēriora tenebra
 et sepacio: et tū infidelib⁹ ad iudicatio cōsequitur.
Verū de hīs oib⁹ nichil t̄neri volūt q̄ arguit
 n̄ra cōsilia. **Quā** si ea p̄penderēt nō succēserēt
 ei q̄ voluit perire sine causa. **Nō** nobis pro
 dispensatiōe frumenti aut ordei neq̄ boni aut
 oīiū ul̄ hmo filii deliberādū est nūc: sed pro
 ip̄o corp̄e saluatoris. **Actū** quippe xp̄i scdm
 b̄tm̄ panth. corp⁹ xp̄i est. **Et** debet ille cui hoc
 credit̄ i sospitate et pulchritudine i corruptam
 hui⁹ corp̄is laborare: circūspiciē necubi ma
 cula aut ruga sit: q̄ deprecare aut cōtaminare
 formosissimū e⁹ possit decorē: ut illi s̄plici et
 sc̄o capiti scdm̄ humanā possibilitatē dignū
 et cōueniens corp⁹ appareat. **Si** enī circa
 athleticā habitū atq̄ virtutē studiosi quib⁹
 et victorib⁹ utūt̄ et medicis et cibis cōuenientib⁹
 atq̄ obseruatiōe cōtinua aliāq̄ multa custodi
 ūt. ne potassioez modice negligencie oīs in
 eis roboris cura vincet̄: quid debet h̄i facē
 qui corp⁹ hoc xp̄i procurare sortiti sūt q̄bus
 nō est lucta cū corp̄e sed cū virtutib⁹ iuisibi

libro cum principibus tenebrarum harum. Quod ergo
 illud poterit nisi in **Artu** custodire nisi sanum
 nisi supra humanam naturam virtutem quodammodo
 preterit omni callentes arte qua morbis medicantur
 animos. Aut nescitis quia multo pluribus infirmi
 tantibus et insidiosis corpora hoc quam caro nostra subiacet
 et conuenit celerius difficultatibus sanetur. **Na**
 illis quodammodo qui corpora nostra curant superstit et medica
 minum varietas et adiumenta diuersa et tibi
 conuenientes egris. **Non** uero aerum sola tempe
 ries ad sanandum sufficit infirmos. **Su**erit aut
 ut et somnus in tempe accedat: omni labore medicum
 liberet. **Hic** uero nichil tale inueniri potest. sed una
 quaedam cum industria horum operum tenenda est cura
 ratio: uidelicet. uia id est doctrina sermo. **Hec**
 adiumentum est. hec cibus est. hec aerum moderata
 temperies. hec pro medicamine. hec pro cauterio
 hec pro ferro. **Si** autem uiri oporteat aut secari:
 hac uiri necesse est. **Et** si ista nichil profuerit:
 reliqua nichil ualebit. **Per** hec enim et iacentem
 animam suscitamus. et timentem comprimimus. et superflua
 reseramus. et quod uidetur deesse supplemus. atque omnia
 efficiamus alia quam in salutem nobis cooperantur animos.
Et quidem ad optimum **Capitulum secundum**
 uite ordinem potest etiam exempla sufficere: sed
 ad emulandum alii prouocent. **Cum** uero prauis
 dogmatibus animus egrescit. multo opus est sermone
 auxilio: non solum ad custodiam domesticorum sed etiam
 ad congressum inimicorum. **Si** enim habeat aliquis gla

inueni

208

(86.)
dñi spūs et sentū fidei tantū ut miraculis possit
qđ credit asserē. et p̄tate signoz īpudenciū ora
claudē: fatendū est qđ iste sermōis nō idiget alim
adiumento. quibz nec tūc tūtilis ei9 natura do
ceat sed valde etiā illa necessaria. **Nā** et b̄s paul9
vehementer studebat cū certe admiratiōez sui
ītuteret vbi9 splēdore signoz. **Sz** etiā alter ap̄tē
p̄cipit ut differendi virtutē colam9 **ut** dices
Nā sēp ad satisfactiōez oī poscenti vos rati
onē despe qđ t vobis est. **Et** oēs ap̄tē cū simul eēt
nō ob aliud stephano ei9 cōmīstris curā delega
vere viduarū: qđ ut ipi orā et mīsterio sermōis
vacarent. **fatendū** ē tamē miraculoz potēciā
multā ancillē. sermōis officio. **Simulo** v̄tutis
ill9 ne vestigiū qđē remāsit: multū aut v̄ndiq
īminēt īmīcti: nōtē est hoc nos potissimū p̄e
sidio cōmūiri: ut nec telis hostiū cōcidamus
et ut illos ip̄os sternē valeam9. **Propt̄** qđ multū
ī hoc studiū ponē debem9: ut verbū xpi habū
dante haberet ī nobis. **Nec** enī nobis vna
ītentat̄ spēs sp̄liandi: sed multiplex pugna ē
et qđ **aduersis** hostib9 idicat̄. **Nec** v̄cōs idē de
moēs utunt̄ armis. nec vno nos aggrēdūt̄
modo. et debet is qđ ē tā multis obuaturus
oīm artes cū quib9 dimicat explorare. scire
etiā vti fūdibalis ul sagittis. acie quoz or
dmare nosse. lanceisqđ cū opus fuerit dimicāe.
et officū ul ducis ul militis īplere. equitē qđ
tū bonū esse qm̄ pedicē. et mīralia qđ naualia

a diuersis

tallere certamina. In his quoque militaribus pug-
 nis unusquisque certum opus tenens superat ingru-
 entes: hic vero non ita est. Sed nisi in omni arte pug-
 nandi eruditus fuerit qui cogitat triumphare facile
 capit a dyabolo. qui novit et hunc aliquam partem
 quam neglectam invenit inducere populares suos.
 et peculia christi cuncta diripere. quod certe non faciet
 cum omnibus suis artibus si primum pastorem videat obvi-
 ante. **¶** Quod ad oportet nos diligenter muniri.
 Nam et civitas cum fuerit muris ex omni parte circum-
 data. obsidentes se tuta derident: si quis vero
 quencumque muri locum quatum spatium unius porte
 praecepit: nihil ei prodeit in reliquis partibus manere
 circumdata. Ita ergo et dei civitas cum ea quaqua-
 versum ut necesse est muniret prudentia et solli-
 citudo pastoris. omnes inimicorum deridebit insidias:
 atque incensus civitatis ~~in~~ istius habitatores ma-
 nebit. Si vero aliquis eam ex aliqua parte profre-
 git. et si non capiat universam: tamen per illam partem
 ut ita dicta sit. quadam tunc corripit. Quid
 enim interest si gentilibus verbi gratia vehementer et
 vitanter obstiterit. diripiatur autem illi indei. aut
 hinc vtriusque superantibus capiatur a manicheis. aut
 hinc eadem fuis. fatui predicatorum interficiant
 ducem gregis. Sed quid necesse est cuncta dyaboli
 enarrare consilia. Que nisi omnia adesse vel pastor
 scierit: per levi occasione maxima omnium parte
 rabies lupi consumet. Et quidem in certaminibus mi-
 litum de congregantibus solis. aut victoria sperat

aut captivitas timet? **H**ic v̄do nullū eōdm̄
 rio accidit. **F**requēter quippe q̄ ūt cū p̄ntibz
 certantē alijs qui nec cōgressi sūt nec quicq̄
 laboraverūt sed quiescebāt p̄cul sedentes cōfert
 triūphū. **P**p̄rioq̄ ense cōfossq̄ q̄ nō ī hīs vehe
 menter fuit eruditq̄ tū notis. **P**̄ externis des
 p̄itabilis apparebit. **N**ā ut id tēptemq̄ pla
 nū facit sub exēplo lectē quā moysi deū dedit
 hī qui valentinū et marcionis amētiā r̄cepit
 eozq̄ siles de cathalogo scripturarū divinarū
 auferre nitūt: quā iudei ita venerāt ut nūc
 quoz cū iā ratio t̄p̄is p̄hibet asserāt illam
 cū id certe deo nō placeat debē servari. **E**cclia
 v̄do dei utriusq̄ vitios nimitatē. **P**̄ medium
 p̄git: et neq̄ nūc iugo ei⁹ colla submittit
 nec eā vituperare s̄m̄ sinit. sed iā etiā facit
 sentē p̄bat atq̄ collaudat. **H**ic id q̄ suo t̄p̄e
 fuisse v̄nlis approbat. **D**ebet ergo qui v̄triusq̄
 cōgressus est causā hanc moderatior tene. **N**ā
 si iudeis p̄suadē volens q̄ iā sit custodiēde veteris
 legis t̄p̄o exhaustū incipiat instituta ei⁹ arguere
 grandē sine dubio laceratoribz ei⁹ hereticis ad
 unū p̄bebit. **S**i hos studens frenare ni
 mīs illā efferat laudibz et q̄si necessariā p̄nti
 quoz etate miret: aperiet contra se ora iudeoz.
Ita et q̄ sabellii furūt furore et imoderatōe rabiāt
 arriana: abo excludūt de fidei s̄ntate. **E**cclie v̄
 tris sūt noīe xp̄iani. si v̄do discurrant eoz dog
 mata. alios quidē nullo alio qm̄ vocabulo dis

trates inuenies a iudeis. alios aut multos ad
 hesim pauli samothei pte cōiūgi. equie tñ utrosq
 positos extra veritate. Multū etiā in hīs piculū
 et arta atq̄ āgusta via p̄ruptis vallibz utriusq
 terribilis magnaq̄ formido: ne alterū quis
 sternē cupiēs ab altero vulneret. Sine enī vnā
 direis ditatē. ad suā impietate statī sabellius
 hāt vocē conat̄ abducē: sine discernas. alterū
 quidē patrē filiū et alterū spm̄ sc̄m̄ dicēs: adest
 cōtinuo arrius ī diuersitate substācie trahens
 dram̄ p̄sonarū. Oportet aut et illis ip̄ia cō
 fusioē. et huius ī sanā separatioē. aduersari atq̄
 diffugē: et deitate qdē vnā pat̄ et filiū et sp̄
 sc̄m̄. tres v̄o p̄sonas cōfiteri. Sic enī vtriusq̄
 ip̄em repellens. Sūt etiā multe alie cōgressioēs
 cōtra quas oēs nisi legitime quis dimicauit:
 vulnēibz cōfodiet īnumeris. *Capitulum tertium.*

Quis enī enumeret domesticorū similitates.
 Neq̄ enī minores hec sūt. certūm̄bz
 externorū: verū et q̄ maiore docenti p̄stet sudore.
 Nā alij curiositate sola. ea scire volūt: q̄ neq̄
 discendi vtilia sūt neq̄ facilia docenti. Alij v̄o
 iudiciorū dei causas reposcūt: et īmensā eā abyssū
 metiri volūt. Iudicia īquit tua abyssū multa.
 Et qd̄ periq̄ est. de se fidei sūtate et īstitutione
 vite. paucos studiosos sollicitosq̄ repias: plures
 aut̄ illoz ista requirentes. Iq̄ neq̄ explicari
 p̄nt. et ip̄a īquisitioē deū comouēt. Nā cū ea
 q̄ nos scire noluit de9. agnosce cōcupiscimus.

posset vberius. **N**isi enim solū etiā si taceret: a de-
 mōibz timebat. **H**ij autē qui nūc sūt. si oēs parit
 cōgregent: mille suis dēfeciōibz et flētibz. nūq̄
 tantū poterūt quā pauli aliquā p̄cinctoria. **N**ā
 ap̄le quidē oēsibz suis mortuos suscitabat. et
 alia multa miracula faciebat: adeo ut a gēti //<
 libz etiā deo putaret. **E**t cū adhuc ī hoc corpore
 manēt: dignus habitus ē rāpi usq̄ ad tertium celū:
 et ea audire verba. **T**unc nō poreat natiā mor-
 talium. **Q**ui vō nūc sūt: sed nichil volo dicē durius
Et hec quippe nō ideo dixi. ut eos decolorare: sed
 suspēctōs cur se tali viro cōferre nō metuant. **N**ā
 etsi miracula reliquētes ad cōuersaciōez illigatada //<
 inq̄ īspiciētes. **A**gelicā vitā ei9: sibi et ī hac uet
 virtuta signorū athletā xp̄i p̄ cūcta vitē vide //<
 bim9. **Q**uis em̄ ei9 facile exphcet zelū fidei.
 māfuetudinē. cōtinuata discrimina. ieiunia atq̄
 vigiliās. curā p̄rimoz. iugē pro cōtū sollicitudinē.
 cōpassiōez p̄ īfirmis. agorēo innumeros. p̄secuti
 oēs nonas. mortis cotidianas. **Q**uis etenim locū
 toquos orbis. ā terra. ā maria: iusti illiq̄ certa //<
 mina nō viderūt. **A**llū etiā solitudines īhabitabiles
 suscepit p̄ditantē. **O**em quippe specie p̄tulit
 factiōis maligne: et oēs apicē ē victorie cōse //<
 cut9 et nec coronari aliquā nec certari cessauit.
Verū nescio quō sū adduct9 ut ī iuriā tanto
 viro facerē. **V**irtutes quippe ei9 cū oēs orōnē
 superēt: tamē maxie m̄m: tānū quā nos
 orōē vitāt qui stili gloriā cōsequūt. **V**erū cōso //<

lat' nos q' b'ro paulo ille nō hūc excessū nr̄m.
 sed ppositū pōderabit. Nō igit' cōfessū donec
 illud p' profert' quoy qd' tanto ot'io q' dixim' q'
 antecellit: q'nto cōfessio mortalib' vir ille de quo
 loquim'. Quid igit' hoc est? Post tot certamina.
 p' innumeras coronas. optabāt i' h' gehēnā mitti
 et iudiciū subire p'petuū pro eoy salute a quib' q'
 fuerat sepelapidat' . qui eū interficē cōtenderāt.
 ut h' tantarū ei auctores afflictionū p' fidem
 xp̄i corp' iūgerēt'. Quis vtiq' sic dilexit xp̄m.
 Si tñ hoc dilectioe et nō amore mai' ē aliquid
 nūcupandū. Audebim' ne ergo illi nos cōpare
 p' tantā quā adept' est a deo gracie digni-
 tatē? post tantā etiā virtutē quā ondit ex pro-
 prio. Et quid hoc potest audacius iueniri. Ve-
 rūtamē q' nec ita facit ip̄s ut isti arbitrat':
 conabor ostendē. Isti enī nō solū eū a' seculari
 eloquēcie nitore nō habet: sed etiā eū a' nescit
 pro v'itatis certare doctib' imperitiū equidē
 cōsequēter itelligūt. Paulo v'ō nō se i' hoc q'
 ip̄eritiū esse p'fess' est: sed i' hōy altero.
 Deniq' i' hōy altero ut hoc diligenter cōderet
 distitit ip̄eritiū se eē sermone. sed nō scīa.
 Ego aut' si a sacerdote aut leuitatē socraticā
 aut demostenis timorē. aut e'uchuidis
 claritatē. aut alacritudine platonis erigerē:
 oportet hāc cōtra me apli scētia p'ferri.
 Nūc vero illa oīa dereliquēs. eloquēciam
 secularē supflua iudicans. nec de elocuci //

omnibus nec de verborum curam michi esse
 profecto: sed pro me licebit et pauperem esse
 verbis. et rerum appellationibus simplicibus uti: dummodo
 et in intellectu et veritate dogmatum non sit is de quo
 loquuntur impio: neque desideria sua obtentu illius
 viri qui in vertice laudum statit: cui conatibus conet
 obnubere. *Capitulum quintum*

Quod enim dicit michi confidebat iudeos
 qui erant in damasco: cum adhuc signa facere
 non cepisset. Unde gentiles superabantur. Cur autem
 etiam in tharsu dirigebatur. Nonne quia erat in verbo
 fortissimus: propter quod a iudeo irritabatur ut vic-
 toriam eius non ferentes: de effusione sanguinis illius
 cogitarent. At certe ne tunc quidem inchoauerat
 monstrare miracula. ne quis dicat mirabile
 paulum tantummodo gloria signorum fuisse atque ratione
 menter miris signis cessasse. non verbis: ideo
 ostendi et illis cum adhuc epibus sola disputatio
 superasse. Cum eis vero qui in antiochia iudicare
 cupiebant: colluctabatur et contendebatur. Ariopagites
 vero dyonisius in ea civitate que erat macipata:
 nonne sola est cum uxore sua eius disputatio secuta.
 Euthycus etiam qua occasione corruit defenestratus:
 nonne quia in perfida nocte doctrine eius sermo pres-
 ferat. Quid vero thessalonica et corintho.
 quid in epheso et ipsa roma: nonne omnibus diebus et
 noctibus in scripturarum expositionibus consumabat.
 Nam vero quis commemoret illas disputaciones eius.
 quas cum epicuris et stoicis habuit: *¶ Cuius*

quidē oīa si psequi velim: i longū sermo dū ten-
 det. Ergo cōstat eū et ante signa et i ipō signoz
 tpe multa semp disputatiōe vsū fuisse. atq; deo
 verbo et disputatiōe admirabilem cūctis pbatū.
Quia em grā lychaones putauerūt illū eē mer-
 curiū. **Q**uā q; abos aplos deos esse arbitrati sūt.
 signo pcedente cōstat effectū. **P** vero hūc mer-
 curiū esse dicebāt sermois claret fuisse i signe.
Unde antē et plures q; ceteri apli xpo populos
 acqsiuit. vñ et toto orbe terrarū multq; i omī ore
 versat. **U**nde nō solū nobis. sed etiā iudeis et
 gentib; maxie celebris est. et qui ^{plē} ceteris honoretur
 nisi ex virtute et splendore eplaz suaz. **P**er q; nō
 solū eos qui tūc crediderūt. sed etiā ab illo
 tpe usq; nūc et usq; ad aduentū xpi credituros
 iformat et erudit: nec vnq; hoc facē cessabit
 donec hūmānū genus fuerit sup terrā. **Q**uā sicut
 murq; quidā adamante cōstructq; ita et vniuerso
 orbe xpi cōtias eiā scripta cōmuniūt. **A**c sicut
 aliquis vir foris cōsistat i medio. oīa argumēta
 captiuans et adducens i obediēciā xpi et cogi-
 tatiōes vniuersas et oēs exaltatiōes extollētē se
 aduersū sciētiā dei: q; cūcta efficit p eas eplaz
 quas scriptis nobis reliquit admirabiles plane
 et oī sapiētia reuerenda plenas. **Q**ue quidē
 nobis nō solū cōtra adulterina dogmata et ad
 eoz custodiā q; sūt vera cōducūt: sed etiā ad
 bene vīdēdū plurimū tribuūt adiuuenti. **H**nc
 quippe vtentes ppositi cōtiaz. castā virginē quā

respondit xpo moderant: et ad spirituale pducat
decoie. **Q**uo etiam supuenientes eis infirmitates
repellit: et reducta custodit sanitate. Talia no-
bis impitq ille medicamina copavit: et tanta u-
irtute nobilia. Quoy quide experimeta bene
norunt qui hinc utuntur assidue. et qntu est eius
circa hec studiu fuerit et hinc qde q diximus pt

Audi tñ quid **Capl seruit** esse manifestu.
Etia precipiat discipulo suo. Attende iquit
diligenter lectioni et exhortationi doctrine. Atq
ut eoy fructu exprimet. hoc iquit facies. et
temp saluu facies et eos qui te audiunt. Et
iteru. Seruu aut dm no oportet litigare.
sed modestu esse ad ocs docibile et patientem.
Et alibi. Tu ued pmane i hinc q didicisti et cre-
dita sut tibi. sciens a quo didicis: et qm ab
infancia sacras hinc nosti. Et iteru. Ois scriptura
a deo inspirata utilis est ad docendu. ad corrigendu
ad eruditione q est i iusticia ut pfecty sit dei
homo. Audi alit q etia tyro de epy ordinaoe
differes comendet. Oportet iquit epm et cotinere
doctrine et fidelis sermois: ut potens sit phortari
et cotraducentes reuocare. Quis ergo si fuerit
ipitq ut isti uolunt: conuince potest cotradictio et
i silentiu cogere. Aut qd nite i tibi lcomi et sep-
turo sacris: si hac imperiaa coplecti licet. Veru
ocasio e istud igname: uelantiq desidia. At i qes-
sed sacerdotibz hec agenda mandant. Sed et nobis
utq de sacerdotibz nuc sermo est. ueritame qm

id etiā plebibus impēat: audi quid i alia scribat.
 epla. **S**imo rēi habiter i vobis habūdanter i oī
 sapia. **E**t iterū. **S**ermo vester sē i grā sale sit cō
 ditus: ut sciatis quō oporteat vos vnicuiusq; res
 pōdē et patos esse ad satisfactioēz. **C**ōter oībz
 impatū est. **S**cribēs aut thessalomaēsi bz. edifica
 mini i mūtē i quē sicut et facias. **C**ū vō de sacer
 dotibz differit. qui bene i quē p̄sūt p̄sbitei: du
 pliciter honorent. maxie qui laborant i verbo
 et doctrina. **H**ic quippe p̄fecto docendi modū
 cū et opibz et verbis subditos sibi. ad vite diri
 gūt satisfactioē: uti xp̄us i statuit. **N**ā ut ad hoc
 cōfirmādū ip̄s accedat auctoritas. **Q**uicūq; i quē
 fecerit et docuerit sic: hic magna vocabit. **S**i aut
 facē solū nō etiā docē dixisset: supflūū videret
 secūdū. **S**ufficiebat quippe dixisse. q̄ fecerit solū.
 at nūc frā iter abos distinctio. ostendit aliud esse op̄is
 aliudq; sermōis: utriusq; vō alterius auxilio ege
 ad p̄fectā edificationēz. **A**n nō audis quid dicat
 p̄sbiteis ephesioz electū illud vas xp̄i: **V**igilate
 i quē et memento mei: qm̄ p̄ trienniū nocte et
 die cū lacrimis monēs vniūquēq; vrm̄. **Q**ue
 aut nōitas aut exhortatioēz sēt aut verbi cū
 ita i eo ap̄lica vita fulgeret. **S**ad custodia q̄dē
 mādatorū p̄nt nobis operū exēpla sufficē: i qua
 etiā sed nō sola vir tāto emicuit. **Capit̄ septimū.**
Quoniam vō de dogmatibus certamē mouet et
 oēs de eis dē septimū legūt: quid p̄ vite
 scias cōferre p̄sidiū. **Q**ue enī utilitas i m̄toz

erit labor. si post tot molestias p̄ ml̄tā iſta cū
 lapsū i heresi ab eorū corpore separet. **Ad** qd̄ noni
 plurimis cōtigisse. Quod ergo ei lucrū est tāte
 abstinentie. Certe nullū. sicut eduerso si fides
 sana fuerit et cōuersatio corrupta atq̄ uiciosa.
 utilitas nulla capiet. qm̄ cū hoc defuerit sacerdoti.
 multa subditi detrimenta patiūt. **Propt̄** hoc
 igit̄ p̄re ceteris horū esse om̄ p̄tū debz ille. q̄
 etiā alios docendi sortit̄ officium. **Nā** et si ipe
 se i cōcussa credulitate custodiat. nichilq̄ a cō
 tradicentibus ledat. tumultuatio tñ discipuloy
 eorū cū dūce suū uiderit fuisse superatū. nec habē
 aliquid qd̄ i pugnatōribz possit opponē. nō impe
 ritā illis sed fidei arguent uanitatē. atq̄ ita
 p̄ om̄i iſtā cū. multa populū i ultimū disci
 mē adducat. **Qui** etsi nō ex p̄fesso ad adūsarios
 trāseant. tñ cū de illis sensibus cogit̄ ābigit̄ q̄bz
 cōfidē deberēt et ad quos accesserāt credulitate
 solidissā. neq̄q̄ i eis illa mentis cōstancia per
 manebit: sed tradit aīe eorū tanta fluctuatio
 de p̄dicatōe pastoris. ut ad naufragiū usq̄ p̄ueniāt.
Que aut̄ exterminatio et quātū ignis p̄ singulos
 dies p̄urat i caput sacerdotis illiū aggreget̄ nō
 indiget̄ p̄ me disc̄: cū melius id ip̄e nouis. **Hoc**
 cine ergo sup̄bie hoc uane gl̄e fuit q̄ nolui fieri
 tanti causa discrim̄is. nec manu cōpare sup̄bi
 cū q̄ nūc nudū repositū est. **Quo** hoc cōsiliū
 uinperādū cōsecati. Certe ut ego p̄tō nemo. nisi
 forte frustra aliquē succēdere delectat. qui pu

rat nos pericula nostra debuisse contempnere et securos
 esse in discrimine proximorum. *Explicit Liber quartus*

Incapitulum quintum de dignitate sacerdotum. capitulum primum.

Quidem multa scia opus Johannes
 esse sacerdoti in certaminibus pro veritate
 agendis puto sufficienter ostendit.

Occurrit autem aliud molestiarum
 plenum ymo ad ipsum pro se non sit periculosum sed in pe-

ricia illorum qui eo uti nesciunt. Ceterum ipse pro se res-
 cum prudentes administratores inuenerunt: salute eis
 et bona multa consulat.

Quid ergo est? magnus
 videlicet labor in hys sermonibus qui profertur ad po-

pulum. Principio enim discipulorum pro nigra non
 quasi magistros audiunt: sed transcendentes discen-

tium modum eorum alios induit qui solet in argutionibus
 iudicare. Et sicut ibi diuiditur multitudo pro quibus

huic pro alteri fauet: ita et hic discussis studiis.
 alii hunc alii inueniunt illi: ut gratificantibus uel enu-

lis animis audientes. Et non solum hoc erupnosum
 est: sed etiam aliud. Si enim uoluerit aliquis ea que

iam ab aliis dicta sunt suis miscere sermonibus:
 minoribus obprobriis quam pecuniarum raptorum cessit?

Quoniam autem et si aliena dicta non rapiat: tamen
 cum rapuisse aliqui suspicentur: furibus digna per-

petit. Et quid. dicitur si quis de dictis uoluerit
 alienis. Suis illi inuentibus frequenter uti non

licet. Non enim pro utilitate sed propter uoluptate
 audiunt plurimi. sicut et de tragediis et citha-

redis: ita etiam de sacerdotibus iudicantes. In

fit ut fiducia quā nup̄ nō necessariā putabā
magis nūc ī hīs studiis desideret. q̄ a rectoribz
nūc adūsū se certale comit. *Capitū secundū.*

Fortitudie itaqz opz est ī hoc quoqz animi
Et ea q̄ excedat breuitate nūc. qua īsolens
hoc et inutile voluptatis vicium retūdat: ut ī ea
q̄ profuit dirigi sermo possit: atqz ei magis po-
pulo acq̄scent. q̄ desideris ppli: fūmulet sacerdos
q̄ aliter nō p̄t effice q̄ duobz hīs. id ē despec-
tioe laudū. et virtute discendi. Et quibz si unū
defuerit. alterū nil p̄derit: sed ip̄a separatioe
vilescet. Sine em̄ q̄tēpnat quidē laudē. non
p̄ferat tñ doctrinā cōditā sale gr̄e despicibilis
apparebit. nichil lucri de magnanimitate sus-
cipiens: sine hāc docendi p̄te colueit acriter
laudis tñ desiderio et amore vicat: ī eadē
detrimenta renouit. scilicet cōsectans q̄bz blā
diat̄ auribz nec audientibz meditat̄. Sicut ergo
et is q̄ nō afficit̄ amore laudis. nec tñ erudite
loqui p̄t. nec ppli voluptatibz seruit. nec gr̄de
cōmodū plebibo cōfert: se sic e. diuerso q̄ laudibz
capit̄ ē tñ faciūda. voluptati seruire ut dūm q̄
īcipiet audicū: qui si duo simul simul ha-
bēt. citē multū p̄desset. Perfectū ergo p̄ncipē
p̄ncipē. utroqz oportet excellē: ne alterū altero
subriatur. *Capitū terciū.*

Quoniam em̄ cōsistens ī medio dixit ea q̄bz
Oremisse viciū ignavia mordeatur. sed
procedē sciencie defectu ī aliquibz erubuerit:

cōtinuo lucrū. qđ sermo precedens cōpauerat
 elabit. Illi quippe qui concepti sūt egrestētes
 ad verborū castigatiōē; nec inuementes aliud
 qđ ei referant. talione impyrie illū vituperatiōē
 qđ castigant: per hoc se probra sua obūbare cir-
 dentes. Propt̄ qđ oportet sicut aurigā aliquem
 exercitissimū her abo semp̄ itendat: ut qđ si
 biga nobili vecta. cursū suū s̄ possit implere.
 Cū em̄ se irreprensibile ī oībz exhibueit: tūc
 potest cū quāta volueit fiducia et p̄tate compe
 sibi subditos: qđ ei facile alit̄ eē nō potest.

Magnitudine vero **Cap. quartū**

ammi nō solū cōceptu laudis debet asse-
 rere: sed etiā reliquorū ut plenā ex oībz p̄fecti-
 onē lucrari. Quorū ergo p̄ter debz eē cōceptor:
 Inuidencie videlz et lelious. Porro iportuna
 maliloquia nate est et eū suggestiones irra-
 tionabiles suscinere: nec deuote debz vereri
 aut tremere. nec iterū sine cōsideratiōe despi-
 cere. sed etiā si false sit. etiā si p̄sonis vilius
 excitent: celeriter eas sū potest repter exi-
 guere. Nichil quippe ita ul malā opinionē
 ul bonā facit crescere: sicut vulgū icantū.
 Etenī suetū aliquid ul dicē ul audire quicqđ
 inuenit loq̄tur. sine resp̄tū aliquo veritatis.
 Propt̄ hoc ite nō oportet cōceptū mltitudinē:
 sed cū enasa ceperit cōtinuo cōprimi suspi-
 ciones malignas acquiescendo. videlz obliu-
 gantibz: etiā si irrationabiliter moueāt. nec

quicquid delinquat eorum quibus pro mala fama con-
 pesca. Si vero nobis haec cuncta facientibus noluerit
 corrigi sed detrahe: tunc iam licebit eos secunda me-
 te correptione. Ceterum si incipiat aliquis eiusmodi
 offensionibus affligi: nichil forte nec mirabile
 unquam valebit efficere. Pusillanimitas enim et sol-
 licitudo continua: facile extenuat animam et
 extremam imbecillitatem coartant. Ita ergo oportet
 sacerdotem inter eos se agere quos gubernat. sicut
 pater inter filios nimis pueros. id est sicut ille nec
 contumelias sentit nec verbera puulorum. atque ut
 eorum non terretur dolore aut indignatione: ita nec
 risu aut obsequio ut superbiat intumescit. Ita
 et sacerdos nec laudibus effertur nec contumelias debet
 vituperationibus subditorum cum eas irrationabiles esse
 prouiderit. Difficile autem hoc est o dilectissime. forte
 autem ut puto etiam impossibile: videlicet propriis lau-
 dibus non letari. Desidero si quis hominem hoc obti-
 nuit aliquid. Nam vero laude gaudentem consequens
 est etiam desiderio eius teneri: qui vero eam cupit:
 sine dubio cum haec negat affligit. Nam sicut hi
 qui diuicias gloriantur cum ceperit egeri macerantur.
 et qui diuicias delicias assueuerunt non sustinebunt
 viliores cibos: ita etiam laudem cupidi. non solum
 cum vituperantur. sed etiam cum non iugiter laudantur
 quasi fame aliqua consumuntur et maxime si consue-
 nere laudari: aut aliorum laude mordentur. Eum
 igitur qui cum hoc proposito docendi assumat officium:
 quas curas et quos pati arbitraris dolores. Sicut

enī mare nūq̄ immotū potest mederi: ita nec
illiq̄ annū ul' sollicitudinē vacuus ul' dolore.

S Ad etiā cū multū ī dicendo *Sap̄l. quātū*
virtutē sacerdos fuerit affectus q̄ adē
raro inēias. nec tūc timē liberatū ē a labore
cōtinuē lectiōis: qm̄ nō nature sed studiū est
posse dicē etiā si id ad prime fecerit tūc quoq̄
ex oī pte remanet destitutus: nisi ī definiti p̄posito
et exercitaciōe ingi hāc sibi custodiat facultatē.
Unde et eruditus magis qm̄ impitū labor im
minet. qm̄ nō utrosq̄ manet equale dispēdū
si neglexerit: sed tantomagis eos q̄ eruditi
sūt. qm̄ tū iter studiū distat utrorūq̄. Et illos
quidē nec arguit aliquis: si nō dignū quid
publico sermone protulerit. *hō* v̄sō nisi opi
monē quā de eis ceteri habet quotidiano spē
dore superent: multū ab oīb9 arguūt. *huc*
accedit qm̄ illi etiā pro leuionib9 dōis pluri
mū laudari solent: *hō* v̄sō nisi nimis fuerit
admiranda et stupenda. nō solū laudib9 caret
sed etiā reprehensioē mordent. *Nō* enī eorū que
dicūt: sed eorū mēta qui dicūt iudicāt. Ac
p̄ hoc et cū oīs sermōis grā superent: tūc
niquē pl9 oīb9 studiū sibi debet dicē. Tanti
enī expectāt de p̄sona ei9. ut nec illud quidē
qd' est cūctis cōe mortalib9: id est ut ex iteriecto
placeat. ei facile cōcedatur. *Quā* nisi seper
fame sue dictorū granditate respondeit: a
plurimis credit arguend9. *Neq̄* illud affqm̄

cogitat q̄ nōnūq̄m aut animi redū. aut
 aliqua itencio aut sollicitudo aut etiā idig-
 natio acumen mentis obtundit et nō sinit
 pure et venuste ea q̄ fuerāt cōcepta p̄ferri:
 ul' postremo eū q̄ homo sit nō posse equalē
 iugiter apparē. nec oībꝫ prospari: sed no-
 uū nō esse si erret ī aliquibꝫ et si videat
 īferior. Horū ergo nichil ut diximꝫ itinent:
 sed sicut de angelis iudicantes oīs submonēt
 excusatiōes. Est autē etiā ī cōsuetudinē mor-
 talitū ul' grauiissimū. qm̄ bona q̄ sūt et
 laudabilia proximoz. facile p̄tercūt si fuerit
 ul' multa ul' magna. E cōtra si dignū aliqd
 reprehēsiōe ul' leui. apparneit atq; ex lōgo ī
 īterniallo accidens. et cito a se cūct et paratissime
 inuadūt diuꝫ meminerūt: ita ut leuis vitu-
 peracio multoz plerūq; imminerit gloriā.
 Vides ergo dilectissime qm̄ hnc p̄cipue opus ē
 studioꝝ qui sermōis affectu sūt facultatem.
 Am vero tm̄ paciencie **Capitulum tertium**
Tstudium: q̄ntū nec hnc q̄ supra diximꝫ debz adhi-
 bere. Multi īsurgūt ī eū frustra nec extātibꝫ
 tansibꝫ. nō habētis unde se lesde possit docere:
 p̄t hoc solū q̄ eū placē nō sustinet. Quam
 tūdiā fortiter ferre debet. Hoc odiū ergo
 qd̄ frustra collectū neq; celare p̄nt sed nāq;
 rūtur atq; obloquūt et occulte crimināt
 et publicā malignitatē fatent: animo si
 quis modico cepeit sustinē tēpꝫ a meroribꝫ

vacuū nō habebit. **N**ec enī eū p̄ seip̄os lacerare
 sans esse iudicant. sed etiā p̄ alteros idip̄m amittit
 efficit. atq; ī illis p̄ suggestillatōez eū nōnūq; q̄ nichil
 dicē potest magnis efferūt laudibz. **Q**uāq; dē mlti
 p̄ imperiā. mlti aut faciūt p̄ hūorē. nō ut eūq;
 viliū est emine faciāt. sed ut hūis gloriā q̄ ē clarā
 īfrīgant. **N**ec v̄o cōtra hoc solū forte illi certamē
 ē sacerdoti: sed cōtra īsciētiā totiq; nōnūq; populi.
Qm̄ enī nō de viris prudentibz illa oīe colligitur
 multitudo: sed maxia p̄s a etiāq; īpenta semp
 turba est. **H**ū v̄o qui prudentes sūt nō eo usq;
 sapiūt ut etiā de dictis possint habē iudicium
 vnz quo vix aut alter q̄ dictoz discernat mēta
 reyt: nōtē t̄ illū q̄ meliō fuit locutō minus
 laudis īferre frequētēz aut nec oīno laudari.
Contra hec ergo oportet īparare aīm ut illis q̄d
 qui hoc p̄ impiciā faciūt veniā tribuat: eis v̄o
 q̄ id faciūt p̄ hūorē. miseratiōe dignos existimet.
Neutro aut ex hnc stadioz suoz mēitū iudicat
 īminutū. **N**ec enī si pictorū eruditō oībzq;
 ī eo artificio excellens p̄ magnie multa a se di
 gentia simulatā ab hnc q̄ sūt illisq; artis ignari
 rephendi videat aīo fatigabit ut ignozitū est
 mactiōe p̄motō. p̄fci op̄is emēdatiōe deliquat sicut
 ne malā eregiōne picturā nescientibz acquiescēs
 pulchrā vniq; artifer iudicabit. **Capl̄ Septimū**
Omnifer quippe p̄fciū ip̄e debet op̄m suoz fer
 re fieri arbiter. tūc ul̄ viciosa q̄ sūt uel
 laudanda censere cū mēns p̄ quā formata sūt

utriusque profuerit. **E**ternorum vero opinionem erroris
 plenam: et nichil habentem artis non dignetur appetere.
Ita ergo et hic qui suscipit laborum docendi non pen-
 deat a iudicio externorum nec sibi pro illorum opinione
 vilescat sed proferat verba que deo nominatim placere. et ipse
 sibi ordine proficiendi edificacionis instituens nec magni-
 pendat laudantium voces. **E**t si quidem laudatus
 fuerit ab hominibus: non magnopere hec laudem aduersetur
 officia: si vero ea negauerit auditores. nec turbantur
 potius nec doleat. **S**ufficiens enim adest consolacio
 studiorum omnibus maior si sibi sit conscius. quoniam ad
 placendum deo doctrinam suam composuerit atque moderatam

Quod si laudem **C**apitulum **Abt.**
 cupiditate capiat: nichil de studio suo
 aut de sermone virtute utilitatis adipiscitur. **N**am
 non sustinet imperitorum reprehensiones fatigatur et corruit.
 atque ipsa studia derelinquit. **P**ropterea quod oportet
 exerceari maxime in oreptu laudis humane. **A**nt
 ad erudicionis custodiam non sufficit solum laborasse
 ut bene de dicit: nisi hac quoque virtute fuerit
 sublimis. **E**t si quis eum diligenter que in secreto est
 et abstinentia discute voluerit hac indiget virtute
 deprehendat: id est contemptu glorie: et non minus quam
 eum que versatur in medio et in multis. **N**e delinquere
 cogit cum amori cesserit laudis. **N**am cum non va-
 luerit dicendo claris adequari. et insidari eis
 et tandem et detrache sine causa. et multa huiusmodi
 feda facere non timebit. sed audebit omnia. si necesse
 fuerit etiam perdituri ob hoc ut fame eorum deperiet

claritate: ipsaq; cogitatioe etia studijs immutabit.
 gravedine quadā i ingeniu iductā. Nā si post
 multos labores nō mētū laudis acquirat: p̄t
 en̄ vehementer opprimē q̄ nō sūdnet laudis
 eē gr̄ptor. Et agricola em̄ cū i sterile rus
 iturrerit. atq; i petris fuit laborare cōpulsq;
 cū primū potest desinit a colendo: nisi magno
 desideio negotij ip̄s lociq; teneat: aut famis
 imminente formidit. Si aut̄ illi q̄ multa faci-
 tatē i dicendo habentes. tanto egent exercitio
 ad custodiā posse a se rei: is qui nichil oīo
 collegit sed i certaminū tpe meditari i cupit.
 q̄nta difficultate venat: q̄ntū cumultū. q̄ntū
 sustinet cōturbatioez. ut cū multa molestia
 parū aliquid favoris acquirat. Si vero quis
 homo eā inferioris ordis i hoc ḡne magis
 qm̄ ille q̄ cepit eminere: quali aīo tūc ei op̄s
 eē arbitriis ne luore capiat. A minorib; q;
 viti eū q̄ sit i dignitate potior idq; ip̄m ferre
 patienter. nō cuiuscūq; animi est: sed qui
 multo q̄ noster excelsior et qui ferrens esse
 videat. Si tñ mā suety et mediocris valde fuit
 ille qui displicet ferre p̄t lenius hūc dolozē:
 si v̄o et cōfidēs et petulans sit et amator ḡles
 morte sibi ingiter impreat. Sic ei vita oīo
 amarescit cū i cōparatioez. alteris et vitupatur
 publice et lacrat: occulte: multaq; et p̄tās loci
 sui eripit: q̄ sed; votū suū cūctis potior esse
 cupiebat. Ille em̄ qui fidit doctrine odecorē

cōspiciunt multā idies fiduciā cōsequēt studio
 plebis atq; amore victorū. An ignoras quō
 amor ī xpianorū pectora sermōis īuaserit et
 quā p̄ ceteris qui in hoc eminnerit honorēt
 nō solū ab extraneis sed etiā ab hīs qui nostre
 sūt fidei. Quis ergo facile ferat illū pudorem
 ut ip̄s dicente oēs taceant et grauent et finē
 sermōis ei⁹ quasi terminū magnorū operatur
 laborū. alii uero et longissimē p̄ orantē cū alacri
 tate audiat et moleste ferat cū ceperit finire
 sermōne. nec eū tacē patiunt. **Hec enī oīa**
 et si tibi parua cōceptibiliaq; uideāt. p̄pter hoc
 q̄ adhuc ex p̄to nō es. sed tñ possūt et hplāitate
 et studiū īterminere ne. quis se ab oībz p̄turba
 cōibz humanis uendicans ad īcorpālū uir
 tutū robur extendeit. q̄ neq; īuidia neq; cupi
 ditate laudis neq; aliqua sibi egrotudie capi
 ūt. Si quis ergo hōm̄ qui hāc īsuperabile bestia
 idest huānā glāz cōculcet. multaq; ei⁹ secret
 capita. p̄mo nec ea paciat enasī. is poterit
 eos de quibz locuti sum⁹ ī curs⁹ repellē. et ī
 cuiusdā munitissimi port⁹ tranquillitate cōsistē.
Si uero ab hac se nō uideauerit. pugnā quādā
 multiformē et iugē tumultū et defect⁹ et
 et reliq̄rū animi passionū ī suū pect⁹ inducet.
Et quid oportet sēs p̄sequi rerū difficultates
 quas exponē quis diligēter haud potest.
 nisi cū inter ipsa negotiorū experientia
 peruenerit.

Explicit

Explicit lib' quintus. Incipit sextus Caplm p'mū
 Johannes.

Quidē de hys q̄ p̄cesserūt q̄ sub dca
 sufficienti. Quale v̄s illud arbitra-
 mur q̄ reddē causas sacerdos cogit
 pro oibz quos gubernat. cū certē nō
 v̄cūdie solū sed eterne cruciatz sit 'pena mēdā'
 Ideo enī dictū est obedite p̄positis v̄ris et subinore
 eis: ipi enī vigilāt pro aībz v̄ris rationē reddētū.
 Consideremz qd̄ dicit rationē iquit reddīturi. quod
 licet iā dixerit. tamē nec nūc taceo. n̄q̄ q̄ppe
 ac timor istz cōminatiōis. aīm mēn̄ iugiter
 quatit. Nā si ei q̄ v̄nū scandalizācit et mi-
 nimū. expedit ut mola asinaria suspēdatz
 et tollo eiq̄ et dīmergat' in mare. et oēs qui
 i cōstā fratrū peccant i xpm̄ deliquit. illos q̄
 nō solū v̄nū neq̄ duos. neq̄ tres sed tamē mul-
 titudine p̄dūt quale iudiciū arbitrate exiit.
 Neq̄ enī i p̄p̄tia causari poterūt. neq̄ ad igno-
 rātia cōsolare. neq̄ necitate opponē de alioz
 coactū sed tici) p̄to aliquē laycoz q̄ gehēne
 p̄ p̄tū p̄ probetur obnoxius hoc ad inuādū
 cē suffragio. q̄ sacerdotē cū accusat' pro alioz
 delictis. Quā obicē qm̄ is qui fuerat cōstitutus
 ut ignorātiā emēdaret alioz et dyaboli denū-
 tiaret i h̄idias i ignorātia defendē se nō valebit
 neq̄ dicit nō audim' tubā nec p̄fūm p̄ugniā cē
 v̄cūtiā. In hoc quippe cōstitutus sacerdos sicut
 ezechiel dicit ut etiā alios clamōe sermonis

sui instituat et demerget asperum bellum. Propter hoc
 nullum habebit in excusatione suffragium: etiam si unus
 aliquis desidia eius fuerit interceptus. Inquit veni-
 ente gladio non sonnent tuba. neque significant
 speculator. et veniens gladius accepit animas: illa
 quidem mortua est propter iniquitates suas: sanguinem
 autem eius de manu speculatoris requirit. Desine
 ergo nos impellere in iudicium veniale. Neque enim
 nos de gubernatione militum neque pro regno freno
 rebellandum est: sed pro officio quod virtutem exigit
 angelorum. Ipse itaque radus solis plenitudinem oportet
 esse animam sacerdotis. ut nunquam a spiritu sancto desinat:
 sed ut possit dicere vni ego iam non ego. vivit deo in
 me Christus. Si enim habitatores heremi quod et civi-
 tatis et fori tumultibus liberantur atque iugiter in
 portu quodam et tranquillitate consistunt. non tamen
 protinus aut habitationis aut abstinentie sine felici-
 tate confidunt. sed multas alias res ad custodiam
 sibi comparant magna consideratione et dicentes
 aliquid et agentes et ut fiducia et sinceritate
 mundissimam quam capit humana virtus accedere ad
 deum possit: in quantum opus est vehementer sacerdoti
 arbitrariis. ut ab omni inquinamento animam suam vindicet
 spiritalem possit custodire decorem. *Capitulum secundum*

Multo quippe maiore indiget vite intore quam
 monachi: quocumque vehementer et opus sit
 pluribus in necessitatibus iste quam illi subdit. Que
 cum facere possit ex magna parte sordescere nisi cum
 continua et intentione plurimum impenetrabile se

semp exhibeat. **N**ā et vultū pulchritudo. et apti
 corpis motus. et formatus iressus. et vox fractior.
 et picti oculi. et inferte male. et capitis ornatus.
 et cinctura trimū. et p̄tiose vestes. et ornamenta
 diuersa. et gemarū splendor. et p̄ uigmetorū
 odor. et alia q̄ ad mūdū p̄tinēt muliebri gra-
 uia sūt ad p̄turbandū aīm: nisi multo se cas-
 titatis vigore cōtulerit. **P**ro hīs q̄ diximus
 cōmouēi nō est suspēdū. p̄ illa viā q̄ hīs cō-
 traria sūt posse hōies a dyabolo vulnerari: hoc
 est admirandū. hoc ē plenū s̄mpons. **I**nuenies
 enī plerosq̄ q̄ effugientes quas diximus cap-
 tiones. ab aliis multo hīs distantibz irretiti
 sūt. **N**ā et neglecta facies et i cōptus capilli
 et sordidior vestis. et habitus ifucatus. et motus
 simplex. et sermo purus et naturalis iressus. et vox
 sine arte fusa. et ip̄a pauperies et cōtēptus et dis-
 tinctio et solitudo: primū quidē ad misericordiā
 flexerūt videntes. a misericordia autē usq̄ ad vlti-
 mā miserā pepulerūt. **F**actū ē ut multi q̄
 pueros casses auri et p̄tiosissarū vestū ena-
 serūt: istis secūdis multū ab illis differētibz
 et caperēt facilius et perirēt. **S**ū igit̄ et per
 diuicias et p̄ paup̄tātē et p̄ ornātū et p̄ habitū
 siphē ī mediū positus certamē idicit. atq̄
 hoz q̄ enumerauim⁹ circūstruūt̄ insidiorū
 ubi secūre iter tot laqueos sacerdos potēt res-
 pirare. **Q**uod inueniet suffragiū. nō dico ut ne
 penitē capiat̄ hoc enī nō mltū habet labores:

sed ut iustitiam animi a talium cogitationum pollutione custodiat. **T**raſeo aut honores et obſeſſi: in quibus causa est multorum malorum. **N**am ea quae a seculis exhibentur, robur castitatis refrigerant immo frangunt et subvertunt. si non contra haec omnia iugiter vigilatum fuerit. **E**a vero quae a viris probentur, nisi fuerint cum magnanimitate suscepta, duas generant contrarias passiones: id est adulandi imitationem, et superbiae habitudinem. **N**am si et adulantibus sibi, inclinatis occurrit obsequiis et illorum officiis intumescens, humiliores quosque contempnit et despiciat, atque in foveam elationis ipsa mittit. **H**ec quae nobis deum sit de honore, quae sunt gloria nemo plane nisi per experientiam cognoscit. **N**on aut haec sola sed huius etiam plura et vehementiora in medio conversantibus frequenter evi-

Qui vero secesserit in **Capitulum tertium** **Amint.**
 heremum hinc est omnibus occasioibus habenda.
Si enim aliquid et misera cogitatio quae horum affert, infirmum est et quod cito extinguatur: quia non est materiae conspectus eiusmodi, in qua possit cogitationis similla coalescere. **M**onachus etiam pro semetipso tantummodo veretur: si vero curam facit pro alio esse sollicitum: tamen pauci sunt: quod si etiam multi fuerint: non tamen tanti quanti in certis esse possunt. **S**i nec sollicitudines de se ita difficiles probentur ut virum populi, non solum pro paucitate, sed quia cunctis renunciantur negotiis seculi, et nec de uxore nec de filiis nec

de eorū similibz cōmonēt: que res eos et valde
 obedire p̄positis et sibi habitare facit. In etiā
 errores eorū ille q̄ p̄ceat dinoscere et emendare
 facile p̄t: quod certe plurimū ad virtutē p̄mo-
 uet. id est cohabitatio cōtinua doctoris. Sacer-
 doti v̄o subditoꝝ pars maxīa vite p̄ntis sol-
 licitudibz alligat: et pigrior circa sp̄itualia
 reddit: vnde n̄tē magistro scire cotidie:
 ut edificatiōis sermo ul̄ frequentatiōis in-
 occupatoꝝ cordibz aliquid possit efficere. Nā
 et habūdācia diuiciarū. et potencie magni-
 tudo. et ignauiā deliciarū: semina sparsa
 suffocant. Plerūq̄ aut̄ et sp̄imarū densitas
 nec usq̄ ad superficiē solē p̄mittit sc̄ia p̄ue-
 nire. In alijs v̄o erūpne et n̄citas egesta-
 tis. cōtinuūq̄ despectū multaz hinc similia.
 illibz q̄ ante dixi cōtraria: a diuino stu-
 dio abducūt aīas. In v̄o p̄ctoꝝ nec erigua q̄dē
 p̄s sacerdotis p̄t esse māifesta: quippe cū plu-
 rimos de plebibz suis nefacie q̄dē noueit.
 Erga pplm̄ ergo eiusmōi patit̄ difficultatē.
 Si v̄o discutiam⁹ ea que ad deū attinent
 nichil habē molestiarū q̄ dixim⁹ videbūtur:
 t̄nto magis studiū et sollicitudinē p̄s ista
 deposcit. *Capitulum quatuor.*

maius

Tam enī qui pro oī ciuitate. quid aut̄ dicoꝝ
 ciuitate. p̄mo pro vniuerso mūdo legatione
 fingit: et despat̄ iniquitatibz om̄iū p̄pitiū deū
 fieri. nō solū viuētū sed etiā mortuorū: q̄c

potas esse debere. **E**go quidē moysi et helie cō-
 fidentia. hinc puto supplicatioi posse sufficere.
 Sicut em̄ is cui sit commissū vniuersū mūdū
 et q̄ sit p̄ om̄. ita accedit ad deū obsecrās ex-
 tingui quicquid vbiq̄ pugnarū ē dissipari tum lū-
 parari oīa et tū priuatis malis q̄ publicis iponi
 finē cōuenit. Ita quoz tantū differre debz oībz
 pio quibz p̄ccat virtutis eminentia: q̄ntū
 p̄cellit. et ipō distat officio. Cū v̄o etiā spiritū
 sc̄m aduocauit. et reuerendā illā imolauerit
 hostiā. cōmūes om̄ dñm subide cōtingerit.
 vbi illū dic michi m̄a estimatiōe ponemus.
 q̄ntū ab illo splendore poscimus et q̄ntū religioz.
Expende em̄ quales oporteat ei⁹ esse manus
 tantū rerū ministras. qualē lignā verba
 illa fundente. aut quo genē nō mūdiorē aut
 sanctiorē animā talis sp̄s receperit: Tūc
 em̄ etiā angeli circūstant sacerdotē et tribu-
 nal atq̄ altaris locus celestibz virtutibz adimplet.
 i honore illū qui imolat. Quod qdē ex ipis q̄ntā
 que agūt oñdit. **E**go audiui referere quē
 aliquo qm̄ presbit quidā v̄te sc̄itate mira-
 bilis. et qui reuelatiōes soleret vidē retulisset
 illi tale spectaculū se aliq̄m vidisse. id est sacri-
 fici tēpore cōspexisse angeloz multitudinem
 sicut ei possibile erat itueri stolis fulgētibz
 circūdantem et altare coronātem cū officio
 quo tūta regē suū milites stare cōsueuerūt.
 Quod michi facile p̄suasit est. **A**lter michi
 vero

IT ex.

// 52

retulit nō ab alio se audisse dicens sed qd̄ ip̄e vidis-
 set ~~dicat~~: qm̄ de hoc seculo recedentes q̄ p̄cipues
 misterioꝝ illoꝝ ī conscientia mūda fuerit cū
 efflauerit ultimū sp̄m̄ subuehi eos alacres ma-
 nibꝯ angeloz. **Verdū** ergo ī honestis q̄ ad tale
 misteriū me nitentis iduce. et iditū sordibus
 vestibꝯ. sacerdotū isre dignitati ī cū tale a cō-
 uiniācū cōgregatiōe cristo sepauēt. **Splēdis**
 itē uite totū illuminantis orbē. fulgē debet animꝯ
 sacerdotis. **Noster** aut̄ tantis tenebris operitꝯ
 inale videlicet q̄scit̄ ut īcuruet̄ sepe: nec ad
 deū suū cū fiducia audeat aliqm̄ respicē. **Sa-**
 cerdotes sal terre sūt. nostrā aut̄ ī sapientiam
 et ī oibꝯ ignorāciā quis queat facile sustinē:
 exceptis vobis. qui nimis nos diligē decessistis.

Nesse em̄ solū mūdū **Capl̄ quātū.**
 esse oportet qui misteriū tale sortitur:
 sed etiā valde p̄udentē et om̄n̄ rerū t̄narissimū:
 ut cūcta q̄dē nouēt q̄ ad cōuersationē spec-
 tāt hōm̄: nō minꝯ qm̄ hī q̄ cōuersant̄ ī medio:
 ab oibꝯ autē sit liber magis qm̄ monachi.
 mōrū habitatores. **Quā** qm̄ n̄cē est ut loq̄t̄
 viris q̄ et uxores habent et filios nutriūt. et
 famulos possidet: habet etiā opes plurimas et
 reipublice p̄sunt et potentes sūt. **Ipsū** quoq̄
 varie cōuersā cōueit. **Varie** aut̄ duo nōt
 sit subdoloꝝ aut̄ adulator aut̄ etiā simulator:
 sed multa q̄dē sit libertate plēnꝯ. **Nouēt** vō
 et submitti ~~subtiliter~~ utiliter cū id exegit ratio

negocior. Sit aut et benignus et severus. Rex
 em̄ vno modo erga oēs subditos vti p̄t. qm̄ nec
 medicaria. vna eadēq̄ lege. oīm possit ifir
 mitatibz subuenire: nec gubernator vnu modū
 distit quo v̄torz flatibz obmitat. Et h̄c quippe
 nauē eccl̄ie cōtinue itessit p̄elle: q̄ q̄ndem
 nō solū ab extēioribz tōtūant: sed plerūq̄ pari
 untur intus. H̄is aut opus est et itinatione
 multa et eruditiōe magna: q̄ t̄n differētia i vnu
 finē debent semp̄ itendi. .i. i p̄fectū eccl̄ie et dei gl̄iam.

Magnū est certe monachor *Calu* *sertū.*
 certamine: et multe molestie labor. Porro
 si quis bene administrato sacerdotio illis p̄positi
 so sudores cōferat t̄m eos distare reperiet: q̄ntū
 iter primatū distat et regē. Ibi em̄ et si labor
 plurimū. cōe t̄n corpis aīaq̄ certamine: p̄mo ma
 ior p̄s efficit labore mēbroz. Illis em̄ debilibz
 cupiditas curat nō habens quēadmodū in
 opus possit erūpe. Nā et ibi ei ieiunū ē ratū
 durū et vigilie et nullū balnei fomētū ac re
 liqua q̄ caducūt ad afflictioēs corpis: cōcurūt
 oīa ad edomationē illuz rerū. q̄ rēphensionem
 merent: hic vero ergi aīam. ars tota versat:
 nec multū i ratio et abstinētie corpis ad p̄pa
 rationē virtutis auxilio est. Quid em̄ nobis
 corpz nostrū cōferre p̄t ut nō simz audaces
 neq̄ iracundi neq̄ temerarij: sed p̄udētes.
 casti et ornati bonis oñibz. Et quibz v̄s p̄udē
 formā p̄fecti sacerdotis impleuit. Verū ne

er

quis arbitretur etiā monachi virtutibus posse
 dici posse similia. nō est ita. sed sicut hī q̄ arte
 mechanicā quāda stūpēda agūt. utantur pluri-
 mis instrumentis. ul' gladiorū. ul' fūmū uel
 rotarū. philosophū autē nichil de hīs requirēs.
 oēs arte suā solus mentis ostendit. Ita etiā
 hic monachus. et habitudine corpis adiuuatur.
 et locorū oportunitate q̄ ad habitandū elegerit.
 ut nec pētus ab hōibz fugiat. et tñ heremi
 fruatur i quiete. monachi quorū temperie plerūqz
 eligit. Nichil quippe ita molestū est abstinenti:
 ut aerū itēperantia. Et tñ delatiōe cōgruenti
 sibi. ul' vestitū. ul' ciborū. p̄ntā cogantur sollicitu-
 dine sustinē: persequi nūc nō est necesse. Sacer-
 dos vero nichil horū p̄ter semet requirit. sed
 simpliciter cōtēp̄s vitat hīs que nō nocent:
 oēm disciplinā et cōtinētiā i thesauro animi
 sui possidens. Nā etsi illi q̄ in secretis habitāt
 multorū sermōibz nō mouentur. digna q̄dē i laude
 patientia: nō tamē p̄doneū argumētū vere
 artis. Cū vērō fuerit i medijs fluctibz. et de tē-
 pestate nauē libere potuēt. tūc merito testi-
 moniū p̄fecti gubernatoris ab oībz p̄mētur.
Taqz ergo et nūc michi si tale **Capitū septimū.**
 aliquē adducas monachū. quale ut secūdu
 aggerationē dicā helyas fuit. tñ qm̄ diu solū
 est si nō p̄turbat neqz grauius peccat. quippe
 qui nō habet. quibz stimuletur atqz exasperetur.
 nō tñ illi cōparādū est. qui traditū populis

et multorum peccata ferre compulsi immobilis per-
 seuerauit et fortis. Qui sicut in tranquillitate
 ita etiam in tempestate gubernauit semetipsum.
 hic iure laudari ab omnibus et admirari nimis
 meretur: proprie enim virtutibus idoneum prebuit
 documentum. Non nec nos mirari debes. quia fugi-
 entes forum conuersationesque publicas: accusatores
 inter plurimos non habemus. Neque enim si dor-
 miens non deliqui neque si non cecidi cum luctatus
 non sum. neque si sine prelio fuissem non sum: ami-
 ratione dignum uidetur. Dic enim michi quis
 nunc arguit et reuelare uicia mea potest: ostendit
 ne hoc. Sed loqui non potest. An mater quae omnem
 materiam nos patienter sustinet. Quis michi
 nichil sit cum illa: quod non fuerit ut nos aliquam in
 contentione potuisset adducere. Quod etiam si acci-
 disse: raro tamen matrem ita inuenias immitigabilem
 atque asperam: ut eam quae genuit atque concauit.
 nullo cogente uilem facere uelit atque criminari.
 Ceterum si quis me peius discerneret. multas cordi
 meo egredientes inueniret: quod quidem nec tu ignoras.
 Quis nos nimis apud omnes laudare consueuit.
 Equidem non ista humiliandi me studio dixit hic
 quoque expendere potes. si remissis crebro me
 tecum locutum fuisse: quam si quis proponeret michi
 optionem ubi malle placere. In officio sacerdotali
 an solitudine monachorum: sine compactione et chagere
 illud quod prius dixi: nec cessare laudans et bonis
 pronuntians eos qui officium ecclesiae bene administrare

potuisset. Et quod laudabam tanto studio et beatum
 pronuntiabam: non unquam defugerem si me idoneum ad eius
 gubernationem viderem. Sed quid faciam? Nichil
 tam inutile omnino est ad ecclesie regimen ut pigritia
 et ierexitatio: quam quidam abstinencia ac pro-
 positum acriter nuncupant. Ego vero illam quasi velamen
 habeo maliciae meae: cuius obrepta peccata mea
 quae sunt multa cooperio: et non solum in publicum prodere.
 Qui tanto ante assuevit otio et in multa quiete
 admanet degeat: etsi naturaliter sit vehemens
 et ingenij: tamen cum in actionem venit turbatur.
 Magnam eius partem corporis absorpsit: cum vero simul
 et tarditas ingenij et otium convenit tale quale
 nunc habemus: tunc plane lapideae cuiusdam duritie
 copiat. Propter hoc etiam de illa egredientes pa-
 lestria in hos agones pauci admodum fuerunt con-
 spicui: plures vero convalescunt infirmi et corrumpuntur
 tristitiam pessimas sustinentes. Equidem non
 inconuenienter. Quoniam cum non coram negotiorum
 exercitium est atque certamen: nullo differt exer-
 citatis hinc qui in agone praedit. **Capitulum octauum**

5 **O**lone tam potissimum correptore oportet esse
 cum qui ingreditur in hoc studium: iracundiam
 premere. habundare consilio: quorum omnium usus deest
 solutionem volentibus. Quoniam nec irritantes se ha-
 bent ut indignationem castigare meditentur: nec
 ludantes aut plaudantes sibi. ut distent con-
 temperne populi fauores. Et quoniam prudentie quam
 expectat ecclesie. non multa eis vel occasio potest esse

ul' cura. Cū ergo ^{venarit} venerit i eos agones. proin
eximietil nec meditatioe didicerit: turbat
pfecto et deficiunt. Nec mementes exitu vir
tutis laudib9 cōgruentē: frequēter etiā ea q
videbant^r serū attulisse deperdit. **¶ Basilus.**

Quid ergo iquit eos q cōversant^r in medio
et negotioy sollicitudinib9 deterrūt. atq;
i cotidianis versant^r lurb9. et maledictia atq;
i numeris malis plenos affuctosq; delictis
dispēctioi ecclēsiastice pponem9. **¶ Iohannes.**

Bene iquā admonuisti dulcissime. Istoz
enī nec recordari oportet cū defacudore
fit questio. Verū si quis i cōversatioe multoz
posit9. pē ixturbatū illū mitorē plene scītatis
et cōtinētie splendore. et alia monachoz bona
et i corrupta et i cōtussa seruare: sibi pferēda
est. Qui vō cū sit sectoris multis. p vicis ob
noxius tñ pē operiri solitudie et otio vtinei
pid qd se ab omī cōversatioe abduxerit: is
iquā si fuerit ptract9 i mediū ridicul9 sine du
bio oībz apparebit et pīcula magna patietur.
Quod et nobis pene acciderat: nisi beniuolētia
diuina ignē a nrō capite submouisset. Dep
em q hui9 est animi late vnq; potest cū in
medio cōstitit: sed oībz a occasioib9 prodit.
et sicut metalla ignis examinat: ita etiam
officiū dēitatz. corda humana diiudicat.
Si vero quis fuerit tract9 sine pusillanimitē.
sine glorioz9. sine iactāz. sine aliū cui9 obnoxii9

vicio: patē reuelabit^r et prode morbos suos co-
 getur. Nec solū nudant^r illo officio ista vitia:
 sed p^r est graui⁹ vehemētiōra fiūt. Et ut vul-
 nera corpis difficilius curant^r cū exasperata
 fuerit cōtractatu duriore: ita et aīe extrinsec^s
 cū occasiōnū quibusdā vnguib⁹ veritate fuerit
 grauius irritant^r et exrescūt: et ī maiora
 possessores suos pccā cōpellūt. Nā et ī mano-
 ris glē cupiditate nō satis diligētē quemq³
 succendūt: et ī iactanciā et ī desiderū pecu-
 niarū illicit: etiā ad delicias et ad ocīū et
 ignamiā et ī alia q̄ ex hīs gnāri solent.
 multa quippe sūt q̄ hōiez ī medio positū pnt
 a ppositi vigore deducē: et cursū bone cupi-
 ditatis iudere. **P**ripcio quidē. mulierum
 familiaritate. **N**ep enī potestis qui pccat
 et totius gregis cura distrigit^r pro virorū
 tātūmō serū esse sollicit⁹: et mulierū parte
 despice^r q̄ providencie maioris idiget adiu-
 mento quo ad pccā facilius labit^r ac necesse
 est ut pro earū salute si nō magis ad ea q̄
 sūt epōz eē sollicitū. Nā et visitāe eas cū
 ifirmāt^r. cōsolāi cū lugēt. et corūpe fluctessen-
 tes: et cū affligūt^r. adiunāt^r. adiunari oportet.
Cū hec aut⁹ oīa fiūt: multas occasiōes iuenit
 ī quib⁹ irūpat malign⁹: nisi certissima
 quis sementis munitione vallauit. **E**tenī
 ocul⁹ iudic et cōturbat atq³ nō solū isolecis
 sed etiā casti: et p blandimēta mollescit et

obsequia subiungat. Et effrenans dilectio a causa
esse solet omni bonorum hinc qui bene ea usi sunt
periculorum est occasio facta multorum. Plerumque autem
et sollicitudines iuges acumen mentis hebetantur
et illud agilius volute. plūbo grauis reddiderit.

Indignatio etiam accidens sumi vix omnia iteriora

Quis enim enumeret *Capitulum nonum* *Contulit*
angorū malā: contumelias despectiones
surrectiones ul' a potioribus ul' a inferioribus
igerunt. ul' a sapientibus ul' que a stolidis.

Que. idē pē quāto ē sī prudētia destitutor tūto
et citius indignat. et difficilius satisfactioē cō
pesat. Debet q̄ ille qui p̄mittit neq̄ istas cōtēpne
sed oīa illa ī q̄ntū res sinit. pro quibz arguit
exponē ac curare cū māfuetudīe multa atq̄
patencia: ita ut ignoscat irrationabilibus eoz
indignatioibz magis q̄ reddat macūdie talione.
Nā si b̄s paulo prouidit ne furti apud disci
pulos suos suspicioē laboraret. et p̄pterea assup
sit serū alios ī dispesatioē pecuniarū ne forte
quis nos īquiens intraret ī hęc plenitudine
que ministrat a nobis: quis nos nō oīa facē cōiūt
p̄ que suspiciones iterimant maligne. et si irratio
nabiles fuerit atq̄ multū a nrā estimatioē distā
tes. A nullo quippe nos tantū p̄cō absimus
q̄ntū a fūto paulo. et tñ cū tā ab eo procul eēt
nō neglexit suspitioni multoz mederi. que nō
solū irrationabilis. sed etiā furiosa erat. Insa
nū quippe ē tale quicq̄ de illo vno tā admira

paucit

bili suspicari. **S**ed nichilominus etiam istiusmodi
 suspiciones ita irrationabiles ut nullus eos
 possent ascendere nisi eis qui mente excessisset
 ille ecclesiarum magister curauit ney dixerit quibus de
 nobis unquam hoc potest suspicari? cum ita nos et omne
 nostre consideratione. et signorum splendore omnis militudo
 veneretur. **D**erum extraneo et puidit et pccant
 pessima hac suspicione et euellit ea raditudo:
 ymo nec lassit lacessiuit. **Q**uia obrem puidem? inquit
 bona non solum coram deo: sed etiam coram omnibus hominibus.
 Tanto ergo ymo maiore a nobis studio vrendum
 est ut non solum eiusmodi fama cum fuerit enata op-
 primatur. sed pvideatur amicum possit aboriri: et
 ipse occasiones de quibus nasci potest p potest pccum
 auferantur tempore non habeat p multorum ora dis-
 currere quam cum vagari reperit. ney extinguitur facile
 sed nimis egre. forte autem nec potest omni copesit: et sine
 dampno non est tunc id facere postquam plurimis no-
 tuisse doctaris. **Capitulum decimum.**

Uerum quousque inoprensibilia psequi conabor.
 Quos quippe illius misterii difficultates nu-
 merare niti. nichil aliud est quam pontem velle manari.
 Nam etsi ab omnibus se ppen animi ptributionibus quod
 pene impossibile pnto mudarit sacerdos: tamen ut
 aliorum delicta corrigat innumerabilia mala cogit
 sustinere. Ad que si et passiones et egritudines ppre
 iunguntur manifesta incipit abyssum ppeti vel sollicitu-
 dinum vel laborum. omniaque alia que mente et en sustinere que
 et ppen et eternis malis sbuenire conatur. **Abasilius.**

Nunc autem inquit nichil otio laboras nec aliq̄
 apud te metip̄m curas sustines. **¶ Johannes.**

Rabes inq̄ et nunc. Quis enim potest homo per mo-
 lestissimū iter vite p̄ntis ingrediē: certa-
 minibus et sollicitudinibus carere. Verū nō ē eīse
 ī pelago īmensū īcōde: et fluvium trāsire navigio.
 Neq̄ em̄ minor est causarū de quibus loquimur
 q̄m cōparatio isus differētia. Nunc em̄ si et pri-
 mis vultis ēē possit: velle etiā ego: et id vehemētē
 optare. Cū vō adiuuare eos nō possit: sufficit m̄
 si me saluare ac de tēpestate potuēo liberare. **¶**

Et quid hoc magnū esse arbitramur. **¶ Basilis.**
 Inquit aut penitus posse saluari iudicas cū
 qui prius nichil otio p̄fuerit. **¶ Plinius.**

Bene et recte inquit dixisti: neq̄ em̄ hoc ut
 ego credo q̄a salutis cōpos fieri possit
 qui nichil alterius vtilitati laborant. Neq̄ em̄
 illū de euāgelio timidū quicq̄ adiunxit q̄ talentū
 sibi creditū nō iminuit sed defossū seruauit.
 cū id duplicatū debuisset offerre: tamē mitius
 illi sustinēdū puto suff̄ simplicū qui alieno p̄fuerit
 q̄m ei qui se et alios potū dedit cū accepto videt
 illo ministerio fuit effectus p̄ter effectus. **¶ Caplin xi**

Nunc ergo michi talē vltionē referri puto:
 quales p̄torū meorū exigit magnitudo.
 Accepto vero sacerdotio nō solū duplicatū aut tri-
 plicatū sed totiens auctū qd fuerit illi q̄s strā-
 dalizare possim: et quā meret̄ is q̄ p̄ acceptū
 honore. largitorē eiq̄ offendet̄ propter hoc em̄

et israhelica granis ceteris gentibus arguuntur hoc vi-
 delz correptionis illius videlicet iudicante: qd p bnficia
 accepta peccates. maiora tormenta mereant. Ideo
 aliqui dicit ad eos deus. **Om** vos cognovi solos
 ex tribus tribubz terre: ppter hoc vltiscar i vobis ip-
 etates vras. Aliqñ vco. **Et** accipi ex filijs vris
 i pphas: et ex iuuenibz vris i sacrificacione. **Ante**
 tpa etiã pphetaru differenciã fecit iter sacerdotu
 plebisq ppta: offerre em inebat sacrificiu pro
 sacerdotibz errore tantu qñtu pro tota ppi delicto
Quo nichil aliud indicat qd q maiore idigeat
 adiumento vulnẽa sacerdotibz: et tanto qnto sit
 vniuersi ppi multitudo. **Maio**re aut nõ egeret:
 nisi graviora iudicaret. **Graviora** aut effiant
 nõ condicio opis: sed dignitate facientis. **Et**
 quid de viris loquar qui pncipes misterii sa-
 cerdotalis erãt filie quoq sacerdotu q nichil
 habebãt cũ officio cõdẽ tñ ppter honore parẽtu
 multo pro pntis suis maiore qm reliã femine
 sustinet vltione. **Et** quidẽ delictu vniũtã qd ab e-
 ipis qd a vulgariybz mulieribz petrat. **For**
 nicatio em equa i vtrisq: vltio vero turba illa
 multo senerior. **Vides** quẽadmodũ ostendit deus
 qm honoris cõsideracio durius facit eos q risit
 qm eos qui regunt pñiri. **Et** qui filius sacer-
 dotis graviori videte lege cõstrigit. illũpsim
 qui causã ipsã etiã i pignore ipõ hũd fecit
 augmẽtiã potest ne eadẽ lãce iudicare qd ceteros
 et nõ multo seneriori. **Ad** qdẽ cõueniẽter fit

Neq̄ em̄ circa solū sacerdotis dāpna p̄m̄ eius
 trāsigit: sed etiā i firmoy aīas iustificat q̄ illū
 corripit exēplo. Hoc et ezechiel ondē volens
 differētiā fecit iter om̄ū arietūq̄ iudiciū. Antas
 ergo ul' nūc videm⁹ tibi rationabili terrore p̄ter-
 riti: Nā et si nūc michi labor im̄inet. id est
 ne capiar animi passioib⁹: tñ q̄a colleābilis
 ē fero em̄ nec diffugio certamē. Nā et nunc
 q̄ cupiditate permoneor: assurgo autē et cū
 fūc capto itelligo. et aliq̄n verbero am̄ cur tali
 cesset passio: ita etiā i cōueniētes et nūc i me
 vrrunt cupiditatis: sed marcidā exiit flāmā:
 nō i ferētib⁹ videlz oculis eā materiā q̄ pestiferū
 adolescat iendū. ~~Ob~~ obloqui vōc alio ul' audire
 obloquētes. oīo nō p̄beo cor. nō assistētib⁹ videlz
 qui horū aliquid agat: et cū nichil aliud q̄ pari-
 eres i teneor qui vocē mittē neq̄unt: nō tamē
 nā ita tames. quānis nō sit q̄ exasperet. Re-
 cordatio em̄ plerūq̄ vīroy i disciplinate vi-
 uenciū. atq̄ opm̄ eoy cōfigit cor meū: nō tñ
 p̄tinaciter. Sicut quippe illud cū cepit tūmē cō-
 pesto et i quietē reduco: dices i cōueniēc eē et
 i felicitatis extreme. i p̄p̄no malis negligētiā:
 et i aliis alienis curiositate vīgere. Porro nō
 ita similitudinē i serar. et innumeris p̄mbaci-
 oib⁹ quaciar. has amonitiōes possū tenere:
 aut cogitacionū talū p̄cepta seruare. Sed sicut
 hñ q̄ i p̄cepta aliqua ul' fluctib⁹ ul' nēritatib⁹
 quibuscūq̄ cogit. Piculū quidē i q̄ casuri sūt

pnt vidē: nullū autē qunt adiutorū reperire. **I**
 etiā ego ī multā cōturbacionē incidens q̄ ī nullo
 versatur officio. Supplicū quidē quotidie crescēs
 potō ītueri? cōstare autē michi et rabidis aīe egri
 tudimb9 mederi nō ita potō: ut ī hac secreti
 trāquillitate. Anim9 quippe me9 īfirm9 ē et
 exiguus et qm cito possit alteri nō solū hīs q̄
 dixim9 p̄turbacioib9: sed etiā liuore q̄ ē om̄
 a amari9: et neq̄ cōtumelias et neq̄ honores no
 uit ferre mediocriter: sed ī modice et ī īstis deiat
 et ī illis artollit. **E**t velut fere truces cū sagmate
 sūt et vigent. pugnātes secū superāt: maxime
 si ferine fuerit et iude9. **S**i vō mēerāt fame.
 et furor eārū opprimat et virro multa ex parte
 restitit: adeo ut et nō nimis fortis quisq̄ oc
 currens ei9 victor possit existe. Ita etiā animi
 passioēs: qui subductis tibi9 īfirmas fecerit
 subicit eas rectorib9: qui vō eas studiose eas
 nutrit. graui9 cū illis certamē sentiet: et
 usq̄ adeo efferēt ut ī seruitutē cogāt eū: dñe
 vite sue tēpus h̄b sumere. **Q**ue est ergo et
 esta talū bestiarū. **G**lorie quidē honor laudes
 fomēta sūt. Superbie autē p̄fās. potētie magni
 tudo. iudie primor9 prosperitates. auaricie
 p̄benciū largitas. libidinis delicia. et cōgress9
 assiduis feminar9. **H**ec ergo oīa si ī medio ver
 sarer. vehemēter īsurgerēt et dissiparēt aīm meū
 horribiliorā fierēt: et michi cotidie pugna cōtra
 ea durior īmineret. **I**n hoc vō secreto p̄manētī

multo qdē nūc etiā labore subiciūt: ad iunāte
 dei grā. et eaz verū iopia q̄b̄ icendi solēt. **¶**
 Propterea hāc habitaculūculā custodio paratus
 audire et q̄ nō sū tractabilis et cōtactiois fu-
 gax. et quascūq̄ i me vituperatioēs voluerit
 quisq̄ iaculari: et hoc quidē ferēs libenter:
 illud vōs dolens et gemēs cur talis nō sū. quale
 ordo ille desiderat. **¶** Neq̄ em̄ facile est michi opm
 publico gnare sermone: et i ea quā nūc teneo
 cordis me manē custodia. **¶** Quāobrem etiā te
 obsecro ut miserūdū me magis q̄ arguendum
 putēs: qd̄ qdē nec arguendū tibi ut indeo psua-
 demq̄. **¶** Si iā tēp̄ e id qd̄ apud me solū i effa-
 bile videbat̄ p̄ferā tēp̄ p̄cipē. q̄uis i credibile
 forte plurimis videat: ego tñ nec sic id ipsū
 cōfidat aperire. **¶** Quā et si hoc pessimē cōsuetudine
 multorū q̄ p̄cedit testimonio iudicet. tñ tū
 iā id deo māifestū sit qui nos iudicaturus
 est nichil est qd̄ de ignorantia hom̄ solati
Quid ergo hoc **Capl' xij** — **Adsequam?**
¶ Est: tibi reuelabo. Et illo die ex quo id i
 meā nōciā de sacerdoti causa detulisti: fire
 quēter ipe p̄iculi fuit tunc me terror et tūq̄
 tuasit defecty. **¶** Considerās sponsā xp̄i et ei
 sc̄ritatē et sp̄iale pulchritudinē ornatūq̄ eius
 atq̄ prudēciā. et cogitās vite mee mala p̄sis-
 tebam ad illa et me equaliter lugēs. **¶** Quis pu-
 tas dedit tale cōsiliū quid illud tā graviter

etiā dei deliquit. Quid est quod adeo dñs
 ei⁹ exasperato est ut eā michi tradi sinat⁹ et eā
 magno dederon⁹ subiacere faciat. Hoc crebro apud
 meipsum cogitās icōuenientissim⁹ rei neq⁹ cōsidera
 tiōne sustinēs. sicut morbo aliquo et dolore percuss⁹.
 stratus iacebā in terra et nec audire aliquid poterā
 nec vidē. Cū v̄cō me stupor alle reliquisset. erat
 quippe tēp⁹ qd̄ paululū cōcedebat⁹ ita suscipiebat
 me fletus et animi defect⁹ et post lacrimarū sa
 cietatē itrediebat⁹ denuo timor cōcutiens per⁹
 meū atq⁹ cōturbās. In hoc ergo estu animi pro
 cedentib⁹ dieb⁹ fui. Tu autē ignorabas: et i tū
 quillitate me ⁊ deigere arbitrabaris. Verū tibi re
 uelare tēptabo tēpōratē animi mei: si ul nunc
 michi ignoscendū putes ⁊ iurgia remittenda.
 Quid tñ id tibi poterim⁹ ostendē. Quippe penitus
 agnosce nō poteris aliter: qm̄ si cor meū midare
 et exponere oculis tuis. Quā id v̄cō impossibile est
 ppter aspect⁹ illi⁹ honorē: aliter tibi conabor mei
 angore fumos iterū ostendē: tu v̄cō memēto me
 ⁊ ymaginē illud qd̄ significat⁹ ondē. ¶ **A**stringamus
 ergo eē aliquā regis filiā: et ei⁹ regis q̄ dominet⁹
 oī terre q̄ sub celo est. **H**oc autē it̄ eē despōsita
 et habē pulchritudinē tēplicabilem tantā q̄ mor
 talit̄ naturā *anacellat*. oemq⁹ mulierū elegāciā
 grādi super differētia. habētē quoq⁹ tantas vir
 tutes animi ut etiā viroy gen⁹ ul qui fuerūt
 oīm. ul q̄ futuri sūt tergū reliquat. **o**et oemq⁹ p̄ne
 xressit man⁹. cōpositionē morū et vniuersi corpis

anacellat

ant

pulchritudine vultu sui vident decore: ei autem spōsi
 nō solū ppter ista q̄ dixim⁹ eē ad virginē sedulū
 sed etiā ad hāc affici amore passibili tantoy ar
 dore ut exprimēto om̄i amatoꝝ q̄ unq̄ fuerūt
 vincat furores. atq; i hac tū ille tali ardet affū.
 audiat q̄ illā dilectā sibi ita ad mirabilit̄ aliq̄s
 vilū et despectissimoy ignobilis ḡne. deformis
 et torpe. et om̄i erūpnosissim⁹ sit accepturus
 i cōiūct̄: modicā ne tibi videmur m̄i dolois
 on̄disse partē. Et iucisq; sit ymago p̄duta:
 qd̄ puto ad iudiciū q̄ n̄ t̄rietatis mee posse sufficē.
 Propt̄ hoc em̄ solū eā i formare suscep̄. ut
 autē tibi timoris mei atq; tremoris mēsura
 iudicē: p̄gam⁹ ad aliā similitudinē. ¶ Fingamus
 ergo exercitū tā de pedib⁹ q̄ de equib⁹ et hinc
 qui nauib⁹ d̄ dimittēt fuisse collectū. Tergat aut
 mare tridentū numer⁹. operiat v̄o capozū
 spacia et motū vertices equitū et peditū pha
 langes: resulet aut solū fulgor armorū. indiosq;
 ei⁹ repenciat scutoꝝ splendor atq; galearū. hastarū
 v̄o ¶ fragor et canoy h̄nito feratur i celū. et
 nichil aut i mari aut i terra p̄ter ferū quid
 videat. cōgrediant̄ aut etiā ¶ hostes eis hostes.
 feri quidē i quidē viri et imanes. rep̄ autē
 etiā cōgressiois adueniat. In hoc v̄o subito q̄s
 rapies parvulū i rure nutritū et nichil sciētē
 aliud p̄ter pastoꝝ ludicra idest fistulas. et eū
 iduat eratis armis. et circa oēs ducat exerc
 citū on̄dens ei i fidiarū loca itessa militibus.

Larminigeros et
 epulatos tri-
 micos et duces

sagittarios fundisq; pugnantes ceterumque et duces
 nauium. atq; ibi munitos milites. ornamenta etiam
 multa in nauibus collocata. ostendat aut et post eum
 oem multitudinem et valles et prerupta profunda
 et difficultates montium. ostendat etiam aliquos hostium
 quibusdam artibus cum equis suis volantes per aerem
 atq; currentia. videlicet artibus magice. enarransq;
 philosophorum discrimina. missilium nubes sagittarum gra-
 dium. et multam tunc tunc congressum caliginem et tene-
 bras obsitas. noctemq; densissimam quam sub tacto sole
 sagittarum fecerit multitudo et puluerem non minus
 quam tenebras oculos obstruente. iam autem torrentes
 sanguinis. geruntur corruentium. stantium vultus
 incedentium curculos. rotas currum tectas timore.
 equos cum suis sessoribus precipites. multitudinem vero
 cadaverum oem terram madentem sanguine. plenam
 arcibus et sagittis. quorum et hominum galeata capita
 et pariter iacentium brachia rotas currum prope pec-
 toris capita infra telis. ferrum a sagitta fractum
 et quod in pupilla mansit oculorum. explicet autem etiam
 naualis dampna belli. quasdam triremis in medio
 ardentes undis. quasdam cunctasmersam in ipsa
 acie quam ferat undarum fragorem nauarum tu-
 multum. militum clamores. mixtasque spumas vel
 unde vel sanguis. armorum concursus. alios in tabulis
 mortuos. alios mersos. alios eieptos in litora
 alios enantes fluctibus et impedientes iter nauium
 oemque diligenter tragedias pugne persequens mali-
 quosque captiuitatis enumeret et seruitutem omni morte

graviore. **H**inc dicitur in beat ille puer. ut a sedes
equi. dux tanti exercitus fiat. putas hunc puerum
ul' ad ratione rei ista posse sufficere. et non ante
spectaculum ptingere iterare. **Capitulum XIII.**

Nec sane putes me re sermonebus exulisse
nec quoniam hoc corpe quasi quodam cetero con-
dusi de invisibilibus virtutibus spectare nichil pos-
sumus grande apud te esse quam dixerim. Multo enim
ista belli imagine horribiora et grandiora conspi-
ceres: si terras illas dyaboli asserias. imo pos-
sunt oculis intueri. **N**on enim ibi es aut ferrum
non curtus. non equi. non rote. non ignis et tela
ista visibilia: sed alia instrumenta his omnibus
terribiora. **N**on enim idcirco hostes illi glancie
nec scutis nec gladiis nec hastis: sed ipse aspectus
illius militiae terribilis potens est dissolvere animos
quos non nimis fortis et fortes tuentur qui non
extra proprias vires multa dei providentia muniuntur.
Eandem si esset possibile ut hoc exuti corpe aut in
hoc ipso permaneret sine obstaculo et sine metu
illas videremus acies. pugnantem quam contra nos
agit dyaboli fide occulta comprehenderemus. terne-
remus profecto non torrentes sanguis nec corpus
exanime. sed discrimina animarum et vulnera ita
tristiora. ut illius pugne imagine quam nuper
executus sit in lusu quosdam puerorum in copatione huius
putares. Tanti hic sunt qui quotidie vulnerantur.
Quoniam vulnera non tale operantur mortificationem.
sed tanto graviorem quantum iter animarum distat et

+

ner

corp9. Cū em̄ aīa telū p̄tī earepit et corruerit
 nequaq̄ iacet corp9 sine sensu. si quis v̄o sine dolō
 fūdīt cū a dyabolo sauciāt. ip̄a s̄ insensibilitate malū
 eius effiat. **Qm̄** qui nō cōtristat̄ ī prima plaga.
 facile suscipit et secūda. post illā v̄o terciā. **Res**
 em̄ fatescit p̄cissor ille pollut9 īgeminare vulnea.
 cū inuenit aīaz resūpīnā et p̄ior9 vulnerū neg-
 ligētē. **Si** v̄o et cōgressiois morē aduertē velis.
 multo hūc quoq̄ vehemētiore et magis variū cē
 dephendes. **Res** em̄ fraudis et doli tātas q̄s p̄t
 nosse species q̄ntas dyabolo. p̄t ad ē etiā efficacior
 ad nocendū. nec tantū odiū quisq̄ habet hostiū
 suoz q̄ntū ille. **In**recone quoz ei9 si quis scribet̄
 q̄ accidit ad bellū talem inueniet. ut eā hoībus
 quide cōpari ridiculū sit. **Verū** si q̄s acerbissā
 et ferocissā queq̄ ḡna bestiarū eligeō cōferre vo-
 luit. ī sanie illiq̄ māfuetissā ea cōpario facit
 vidē. ita hic acriore nobiscū furore cōgredit̄.
In hīs quoq̄ terrenis p̄līs. et t̄p̄o pugne est. et ī
 ip̄o t̄p̄e multe īterpolatioēs. **Nā** et nox adueniēs
 et redis labor. et tibi tēpus. et multa alia īficiūt
 milites ut ītermissa īterceptioē possit paululū
 respicere. ut vel tibi ut requie possit p̄iores
 redītigrare vires. **Contra** dyabolū vero nō licet
 unq̄ arma deponē. nec sinit̄ sōp̄nū seruire
 cape. qui īvulnerat9 sēp̄ voluēt p̄manē. **In**
 cōflictu quippe cōtinuo. alterū nō ē e duob9
 aut dormire et nudari et perire. aut iugiter
 vigilare et arma retinere. **Ne** em̄ p̄ dimicādi

paratus cum omni arte sua: nunc insidiat ignaviae manus
 hinc sudium ad inferenda nobis perditione quam unquam habet
 hinc ad retinendam salutem. Hoc autem ipsum quod non vi-
 detur a nobis sed repente irruere potest: maximam
 periculi causam facit hinc quod non vigilat: et ostendit
 confictum illius fortiore. In hinc ergo nos certami-
 nibus duces fieri: christi militibus decernebas. Verum
 hoc est dyabolo magis militare quam christo. Nam
 cum id quod ordinare ceteros debet et commovere omnium
 strictissimum et firmissimum invenit: proditque per
 hoc commissos sibi: dyabolo magis officium quam
 deo exhibuisse committit. Sed quid gemis quid
 fletis: cum ea que vel erga te sunt congratulatione sunt
 digna. non lacrimis. *Ad hec Basilius.*

Non inquit erga me est ita ut dicis: sed
 innumere me castigaciones manent. Nunc
 enim quod vix intelligere potui perpedo: in quod me disci-
 me impuleris. Ingresso quippe utpote succretibus
 qualiter satisfacere dicis alias michi curas
 et sollicitudines pro aliis intulisti. Nec enim me
 promouet quid ad illos pro te referam: sed qua
 deum pro peccatis meis posse satisfactioem placare.
 unde queso te atque obsecro. si quid de hinc que
 erga me sunt ad te pertinet. si qua consolatio in
 christo. si quod solacium caritatis. si qua viscera mise-
 rationis nosti. quippe quam tu potissimum in hoc me
 perdidisti periculi. porrige manum et dicendo et agendo
 omnia quibus corrigas. nec velis hoc me deserere ipse
 sed multo nunc magis quam olim. ceterum nobis hinc periculi

paremus.

¶ Johannes.

Ad que subrides ego et quid tibi cōducē
 ut nra societatis: ut quibz promouē ad tūm
 pondz officij. Tame qm id tibi iocūdū et optabile
 idcirco. o cordi meo dilectissimē: hīs rēbz qbus
 tibi ab illis sollicitudinibz licuerit respirare et adēo
 et quātū potēō cōsolabor: ita ut i quātū ad me
 atinet attinet nichil tibi defuisse fatearis. Post
 hec vero Aplius ille cōmōt9 i lacrimis surgit.
 Ego aut āplectens eū et deosculās caput eū
 deducebā: rogās ut ferret qd' acciderat paciēter.
 Credo enī iqm i xpo qui vocauit te et ipsohit
 ouibus suis: qm tāta apud eū cōfidētia de
 hoc mīsterio cōsequeris: ut nos quoqz i die illo
 picitantes i eternū tuū recipias tabernaculū

*¶ Explicat liber dialogoy scti iohānis
 crisostomi Et scti basilii cesariē epī. de digni-
 tate sacerdotij. p fratrem andream poelma de an-
 arulhe Anno dñi m. ccc. lxxvij. i festo scti ser-
 uati de sctis p9 cōpletorū circa horā octauā 20*

Exhortatio siue dyalogus Reuerendi magistri ana-

theti de concordia. docto-
ris sacre theologie parisiensis
de eucharistia. Incipit. Capl. primu

Dilectorum tam clericorum quam lay-
 corum que reuera est non modica oc-
 cupatio grauis. et questio
 dubiosa. quomodo scilicet debeat in celebra-
 do: quomodo videlicet accedere. quomodo accedentes moti-
 ul' dispositi esse debeat. Aut quibus motibus ul'
 dispositibus abstinere. Et an melius sit sumere corpus
 christi frequenter. an rario. De tam utili et multis homi-
 bus quodammodo necessaria materia. sepe interrogans.
 pluries interrogatus. Audiuimus varia et respondi. nec
 tamen adhuc sic quod scilicet sumi quomodo sepe disputat et ligat
 in mensura. Nam volo accedere. nam nolo. Hinc attrahor.
 illic retrahor. Quod spe diuine misericordiarum ut
 faciam. nunc timore misere conscientie. aut districti iudi-
 cii terreorum ut dimittam. Et ita nescies quid deo
 magis placeat. quam michi magis expediat. Ve-
 reor me sepius accedere dum abstinendum est. et dum
 accedendum pro obmittit: primo quoniam tandem mecum
 disputando dubito. quod ex ipsa disputacione tempus
 transit. ul' aliud impedimentum occurrit. et negligo.
 Nec autem hinc dubijs. et tot ambiguitatibus conscientiarum
 satisfacere non valeam. Et hec licet non nunquam valde
 bona sit: quod ex ea consurgit discussio conscientie. ut probet
 homo seipsum. Quia tamen quoniam conscientia erronea uel

et consolatio totius ecclie pro qua institutum est
misse officium. *Contra* Que e illa. *ratio.*

Qui hac ignorat: nichil mirum est si minus
ad celebrandum afficitur. *Contra* Etsi aliqd
inteligo ul fide concipio: minus est verum e qd
scire veli ul debeam. Desidero autem ex colloquio

tua amplius erudiri. *Capitulum 3^m. Ratio.*

Sacramentum corporis xpi est receptio
hinc et receptiois nre memorial dulcissimum.
pignus hereditatis eterne: future iocundita
tis amabile pludium. Arma sponse. iocale di
uinum. celus ei donatum: ecclie militantis tu
triumphante suave glutinum: et vmo final.
dui etiam dulcedine qua illa fruitur sine
velamento. *I*sta habet sub mirabili sacramento:
cu veritas ibi reuelata. hic hetur palliata.
hic aut diuisimode habeat: et idem rancore: *i*ndubitat
qd et de quo gaudium hic. et illic hetur. vno
big veraciter pns est. *S*z illic sub invisibili
specie *felicit* feliciter videtur: hic *sub* spe visibili
mirabili occultatur. *E*t si illa celestis ihelin
habet deu suu iocundius: ista i terra militans
habet eu mirabilis. *I*lla hz eu oino secure:
ista multu pficue. *I*lla feliciter: ista salubiter.
*E*t si illa i hoc privilegiata est q no pt sicut
ista deficere. nec ultim sposu suu amittere:
habet ista qd illa no habet: et qz pt mire
pficere et dilectum amplius possidere. *Quis*

autē estimare sufficiat quāta utilitas et
 cōsolatio eamē scē pueniat ⁊ dū ⁊ tātū bonū
 ei q̄si de celis mittitur et p̄fidelē ministrū
 ei mīstrat⁹ et p̄ntat⁹. Putas etiā q̄te
 dulcedis et iocūditatis est tāte rei sacra
 mētū v̄bo ofice. h̄re dēū p̄ oculis. ḡrectiē
 maib⁹. ore sumē et alijs mīstrare ⁊ et m̄ hoc
 iter tā sibi dilcōs s̄z spōsū et sponsā pa
 n̄ph̄i amoris et mediatorē existē. ḡnta
 oīno vota spōse q̄b⁹ dilcī sui p̄nciā v̄che
 mēt⁹ affectat spōso deferre s̄l et r̄ferre.
 et mor̄ reportāe spōse plenā spōsi ḡm̄ ⁊
 qua pat⁹ ē ei desideiū cordis s̄m̄ e⁹ tribue
 et h̄be p̄nciā. et venie p̄mo mīstro ḡmittē
 ut ip̄m spōsū spōse p̄ntet. Quō potest
 spōsa nō amāe tā vtilē sibi mīstrū ⁊ qui
 eū spōso cordialr̄ ḡmēdet. Aut quomō
 spōs⁹ ip̄e nō diliget eū ⁊ i tā ḡto et ama
 bili sibi seruicio occupatū. Multū cōset⁹
 diligi: cui tā secreta tā nobilia ḡmittit⁹.
Ut aut agnoscas quāta sit ad talē mīstrū
 bēuolēcia v̄tusq̄ ⁊ ecce spōs⁹ tribuit et spō
 sa ānuit ac vices ^{suas} ḡmittit: ut magnū
 illud bonū qd̄ spōse trāsmittit⁹ ⁊ ip̄e sumat
 p̄cipiat. et ip̄o fruatur: q̄ tāto placēt āph⁹
 q̄nto dulci⁹ fruētur. Est et aliud nō mi
 n⁹ allectiuū: qd̄ t̄n ex eadē radice ḡsurgit.
Quis est em̄ quē nō mēito delectāe debeat.

occasioē p̄be deuotiois affibz susprijs et ap̄ue
 noibz: s̄z seruilē fidelibz ad tot et tātas oblati
 ones sp̄uales quas ip̄i h̄nt misse astādo. cor
 p̄o xp̄i uideo. reuerēter adorādo. et mēoria
 agendo sue sc̄ssie passiois. **M**arie t̄n m̄ster
 oīno sp̄enie possit et debeat: q̄ fideles deu
 otioē quā eo m̄st̄ante p̄cipiūt. nō nisi saltē
 optādo ī eū refūdāt. **S**z si nō sufficiūt mo
 tiuū alliciens: accedat quasi cogens. **N**one
 gctis sacerdotibz q̄missū est tāti m̄sterij offi
 ciū ut illud offerāt p̄ uiuis et mortuis. et
 ī mēoria d̄nice passiois d̄n̄ce d̄no et hoc fa
 cite ī mēa q̄mēoratioēz. **E**t si officiu corū
 necessariū est ul̄ utile sc̄e m̄ri eccl̄ie: cur id
 volūt. **S**icut h̄c et negligēt sine causa. **P**ter
 q̄ ip̄a eos elegit et tāta ḡculit dignitatem.
Si nō reputant illud necessariū ul̄ utile et
 cur assumē voluerūt. **N**one etiā q̄si ḡducti
 videntur p̄ xp̄i fideles qui ob hoc sacerdotibz
 vite stipendia ḡferūt et b̄nficia: ut ab alijs
 magis lib̄i p̄ ip̄oz salute hoc ab acceptabile
 sacrificiū offerūt. **A**lic em̄ orōnes sacerdotū
 nō pl̄z et aliq̄n min̄z valēt orōibz deuotoz
 s̄iphicū: nisi ī q̄ntū gerūt officiu eccl̄ie et
 rēp̄sentāt p̄sonā eccl̄ie. **E**t quō melius pro
 b̄nfactoribz a oratoribz s̄ll̄ amicis satisfacē.
 aut quid ḡrius exhibē eis: aut p̄ ip̄oz ul̄
 p̄rijs pat̄is sacrificiū maḡ p̄nt offerre.

1 ei sub

hec sūt q̄ nō solū utilitate iducē: sed nātū
tate quasi ad frēgē celebrandōz opelle eos
videntur. p̄serti cū p̄iculū sit ī mora
et defacili infirmitas. irregularitas. aut
aliq̄ defectū ul̄ īpedimētū possit occurrē:
ita q̄ diu nō. aut forte nūq̄ celebrare
cōtingat. **Capl̄ q̄rtū. Cōsuetudo.**

Multū quēmenter presbitero q̄ntū
est ex p̄te officij ul̄ b̄nificij celebra
dū esse suasisti. **Ratio** Cōstat ergo q̄ p̄sbite
totā diligētia conari debz ut celebret: nec
abstine nisi causā habeat abstrahentem.

Cōsuetudo Non solū nō video quō id negemz
sed vltra modū mirari incipio q̄ p̄sbiteri tā
lia nō adiūt: uel si adiūt quō m̄lci tā
facili et ex minimis causis missas obmit
tūt. Accedūt tā difficulter: et leuissime se
retrahi ul̄ īpediri p̄mittūt. **Ratio.** Nō
irrōnabili moueīs: si tamē etiā moueīs
cōtra temp̄az.

Nā cū te cura h̄ officij an
gat: quid cause habes ut iudices abstineā.

Cōsuetudo Adūto q̄ a me nullas causas ha
beo retrahentes: cū ego magis cupiā a te
iducētes audie. Verūp̄m̄ ne p̄terire et
odiatū violare aut nō seruare videntz:
respondeo. Et sicut ratio tua ad eū q̄ p̄sbite
nō est nulla esse videtur: sic ad eū p̄s
biterū qui nō p̄sbitero ul̄ layco eque idispōitq̄

ē nullā efficiā hīc opbari. Celebrare enī
 quilibz i se scī. eīe pficiū et michi tāqm
 sacerdoti qmīssū sit: ego talē tamē idispōz
 habēs ppe quā layco nō expediet cōicere
 nec licite possū nec debeo eo q sacerdos sū
 accēde. **Sacerdotiū** enī auctoritatē celebra
 di tribuit nō sciatē: sacerdos qz pctor est
 et ad celebrādū min9. et si corā hoībz cele
 brare pmittit: corā deo tñ id agere dis
 trictē phibet. Et si fecit: iudiciū sibi mā
 ducat et bibit. Absit igit ut cū dāpnati
 onis meē pculo alioz saluti pvideā: tū
 nichil pfit hoī si vniuersū si vr mūdū lu
 cretur: aīe vō sue detrimētū patiatur.
Disi igit pbanēis q michi ut xpīano qī
 tate quemat: celebrādū eē ex officio non
 cōiūces. **Rano** Sane auges in labore. **Cōstā.**
 Tu me puocasti. **Rano** Placet tibi q cessem
Deq **Cōstā.** De qm: sed magis et vehemē
 ter placet audire si tā magna et dulcia habeat
 iacimēta nō p̄biter. q̄lia p̄bitero adduxisti
 Que si talia fuerit: redargutū me fatebor et
 victā. **Rano** Nō p̄t esse equalē q̄ oīa q mouē
 possūt xpīanū quēcūqz. eā p̄bitero quēcūqz
 sed vltra hoc habet aliud dignitā sacerdotum.
Bene autē debz tibi sufficē si p̄cipua et maria
 motiua q̄ habz p̄br et q̄libz xpīan9: ul saltē
 sufficiēcia motiua et fortiora p̄ ista p̄te qm

pro alia. **Cōfā** bene gretabor. **Ratio** Credis
 in hoc sacramēto panē celestē dari: gremētē
 ōne delectamētū et ōz sapa suavitatē saporis.
Cōfā Quis de hoc dubitat nisi incredulus?
 cū hoc dicat sacra sc̄ptura. **Ratio** Desideris
 ne illā delatationē percipere et degustare dulce
 dinē. **Cōfā** Nestio cur hāc q̄ris: nisi lu
 dendo. **Ratio** Chimime ludor? nō enī sum? ī
 tali materia. Sed qd scire possū scōz r̄sioz
 tuas priores? an habeas motiua q̄ te retrā
 hūt a tāto gustu dulcedis. **Cōfā** Intelligo
 ergo q̄ occulte me subsānando redarguis. Sz
 ne a pposito nrō distrahā ad alia: q̄so te
 de hoc nō q̄ris. **Rā** q̄uis p̄cis et vicis ab ^{meis}
 hac dulci q̄solaciōe sectudor: ipā tū est quā
 sūme ī ōibz studiis et exercitiis meis desidero
 q̄ro. et obtinere laboro. **Ratio** Iuste moueris
 et bonū est desiderū tuū. Et sicut mirādū
 esset si hoc desiderū nō haberis: sic non
 min⁹ mirabile videt⁹ q̄ h̄ns tale desiderū
 a susceptiōe ill⁹ sacmēti te remoueb. ī q̄
 scis aut credis illā suavitatē quā q̄ris ve
 rissīe gmeri. Cui enī nō mirū videatur?
 si quis vinū appetēt et vas nollet tūcē in
 quo esset. **Cōfā** ōmo cōcludēs: si solū hic
 ut meli⁹ qm̄ alibi hauriret illa dulcedo. p̄t
 aut aliq̄iens alijs exercitiis et p̄ alia media
 meli⁹ videt⁹ posse hauriri illa dulcedo.

utpote iterdū plus ī secreta orōe qm̄ ī celebra-
tione sollempni. **Quā** qm̄ genuflectentes ī āgulo
plus deuotiōis et cōsolatiōis p̄cipiūt: qm̄ p̄sbr̄
celebrās ī altari. **Capitulum quintū. Ratio.**

Habet aliqñ celebrās occasiōē disti-
ctiōis habeat: ceteris tamē p̄cipuis ēē
nō p̄t q̄ quis magis p̄motiuū ad deuotiōē
habeat per alia media qm̄ p̄ istud. **P**riūcia em̄
corpis ih̄u xp̄i sub hoc sacramēto q̄ ad certā
deuotiōē ordinata est. si nō ē p̄motiua ad gra-
tiam: nequaquā ē īpeditiua ī quātū ē ex p̄te sui.
Sz esto q̄ eque bene alibi sicut hic possit illa dul-
cedo p̄cipi tur alibi et nō hic vis q̄rere quod
affectas. **C**ōtra **R**estio cur magis alibi q̄ hic
eque ignoro cur magis hic q̄ alibi sit q̄rēda
illa dulcedo. **Ratio** **O**mnia hic est fons totius
dulcedis et gr̄e: hic gr̄a quasi ī fonte suo bibit:
p̄mo fons ip̄e pietatis et misericordie sumit
ac totius boni plenitudo. **N**ihil autē ratiōis
habet riuū q̄rē et fontē deserē dñi p̄t h̄c haberi.
Esto igit q̄ alibi tā bene possit h̄c qd̄ q̄rit:
melius tñ iocūdius et securius ē arbore sil̄ et
fructū. q̄ solū arbore fructū h̄c. **C**ōtra.
Quā mlti h̄c fontē suscipiūt: qui de eius
dulcedie nichil sentiūt. **F**ons ergo dia potest
et ī ueritate est: nō tamē cuiuslibz patēz: sed
signatus: sicut scriptū est. **O**rtus oclusus fons
signatus. **Ratio** Ita est ut dicitur de h̄c em̄

qui ad exteriora effusi sūt ad ita nō respiciūt:
 quos siles eis dixerūt qui nucleū nāliter dul-
 cē sumē volētes dū nō omninūt. sed simul
 cū testa deglucūt nichil p̄cipē p̄nt latētis
 mera dulcedis. Sic reuera et multo āplius
 ī gustu spūali est: vbi ip̄a masticationis
 osideratio locū habet. ita q̄ sine ip̄a sapidum
 nichil est. De illis v̄o q̄ cōsiderāt id qd̄ tātāt *et sumūt*:
 nō estimo q̄ loquarīs. *Cōsilia* ymo etiā
 de hīs qui valde conātur adūtere et libētissē
 degustaret. *De* de hoc p̄grina testimoia q̄rere
 nāt est. Tu em̄ ip̄a testis es et melius nōsi q̄
 tiens ad hūc fontē accessim⁹ istabam⁹ et cum
 magna afflictioē conabamur: nichil tamē
 reportauim⁹ nisi durū cor tepidū et triste.
 In hīs aut̄ ego nullā agnosco dulcedmē: tu
 vero si aliud sapis ediato. *Ratio* Nō erit
 itentiois mee p̄bae dulcedmē esse cordis tui:
 sed sacramētī. Si ergo dulcis et recte dōns
 ymo ip̄a dulcedo? quō p̄t sumi sine dulce
 dme. *Sic* quātūlibz ī se dulcis? ego si dulce
 dme ea nō p̄cipio. quō dulce esse michi ul
 adesse dulcedmē iudicabo. *Ratio* Audes
 dicē te nūq̄ sacramētī hui⁹ p̄cepisse dulcedi
 nē. *Cōtra* fateor ut verū dicā et ne īgrata
 iudicet nōnūq̄ dulce affectū me habuisse
 āte ul post. ul̄ circa ip̄az sūptionē. qualē
 q̄ cāā alias dū nulla cēt sacramētī mernō

Cōtra

sensu: nescio vtrū illa fuit suauitas sacramenti
 sicut scriptū ē Sp̄s ubi vult spirat: et nescis
 vnde veniat aut quo vadat. **Rano** Nō dubi-
 tes oēs huiusmodi verū dulcedinē: oēs deuotioēs vir-
 tutē aut grāciā a xp̄o capite nro fluere. **Cuius**
 idē corp̄s nō solū ē res hic sub sp̄eb̄ q̄tēta: sed
 etiā sacramētū. Si ergo oīō. meditatio. ul'
 alci pietatis exercitio attribui p̄t. q̄ p̄ ip̄am
 hōi delectatio sp̄ialis pueniat: multo magis et
 certius dulcedo hōi cū hoc sacmēto occupato pue-
 niens ei⁹ virtuti p̄t assignari: cū hic nō solū fiat
 opus p̄ qd̄ de⁹ voluit offerre grāz: sed etiā motū
 hētur p̄ qd̄ homo excitatur ad deuotioēs. et p̄ns sit
 oīs gr̄e fons et origo dator. Et quātū ad hoc occupā-
 tū hoc sacramētō ministrādo ul' sumēdo. oib⁹ exerci-
 tijs p̄p̄rijs est. Itātū p̄ etiā si alicui nō idigno
 datur et nulla grā habitualis infundetur ad huc cēt
 mire delectabile. ut patet ī ip̄o: q̄ sicut desideris deside-
 rant hoc pascha māducare cū discipulis: sic sine
 dubio delectabile corpus sūm sacramētālē fūssit. nlla
 tamē grāz idē assecuta. **Indicatio**

quid

Indicatio Quid em̄ iocundius dulcius aut delectabilius
 esse potest qm̄ hēre p̄sonalē et corp̄alē p̄-
 sentē dnm̄ ih̄m xp̄m ⁊ donū vtiq̄ excellentissimū
 et totā sp̄ialis delectatiois obiectū seu materiā
 causā efficiētē et finalē. Hec ē dulcedo q̄ huius
 sacramētō singularis est et nūq̄ eideest: in qua
 et trāscēdit oīa ^{alia} sacramēta. Hec ē em̄ q̄ sola

accedere desiderium. humilitate regere. opuntioez iduce
 pbe fiducia. spem erige. ad amore iflamare
 infide gaudium. exultare ad reuerentia tota metem
 uafice. et oblatre debet et ad effecta dulassios
 puotare. **P**pter hec em m nobis eritnda tati
 boni pnaa idulta est. **P**er qtu ad hoc obstat
 idignu. fluufrug: sed qto que caa digniore e. ta
 to maior fit sibi gra et tato magis moueri de
 beret. **Q**b qua em alia causa tcedu est deu hoibz
 maifeste idignu tati exhibe pietate corpalem
 videt pnaa x ihu xpi: nisi adfuedu et qui
 cenda prauitate eoz sua ta largiflua pietate
 qua aduteres erubescat reuereantur et quertat.
Cona **S**i ad maione adcedit: nichil verius
 dici pt q tati boi pnaa ee dulassima. **S**
 si meipaz et expeientia ofideo nescio quid
 loquar: nisi q sup mirabile et misembile
 esse videt q tita dulcedis pnaa cordi meo
 needu ul delectadie oferre sentio: sed nec ama
 ritudiez. duricia et iabilitate e9 i aliq minui
 ul tolli papiro. **R**atio **E**t quid si aliqn iddit
 magis amaru. **C**ona **C**ogitaba bene et hoc
 est qd magis me mouet: q em inde ama
 ritudiez reporto vnde alii solet delectari: et
 ocs qrit haurire dulcediez: no solu no heo
 accedendi gras: sed magis ut videt abstinē
 di motiuu. **R**atio **G**audio me no peitq labo
 rasse iuaciu: q i hac collatioe tua saltē

hāc a te nō celebrādi mēione exōst. Et hac
 mēioe multos irrobilr moueri exisimo? q nō
 nūq̄ ex elacōe ul' pigritia abstinetes dicit se nō
 hēre grāz: q̄ b9 queētissie rñderi p̄t v̄bo bā
 bernardi dicitis i q̄dā s̄mōe. **Oēs** causamur
 nobis deesse grāz: sed iustis forsitā ipā grā
 q̄ritur sibi deesse nōnullos. **Cōsā** - Debz q̄s
 sine grā accede ad tātū sacramētū. **Ratio**
Quid itelligis p̄ grāā grāz. **Cōsā** Inspira
 tiōe dei et mētis affectū. **Ratio** Habes ne inspira
 tiōis diuine motiua? ut itelligas qm̄ tibi deus
 oīcādū eē i sp̄ret. **Cōsā** Nō aliā nisi qm̄ scō
 me ad hīandū dilater ul' ardentē affic: cō
 hoc opus esse diuine i sp̄ratiois. Nō puto em̄
 q̄ hoc dyabol9 i mittat. **Ratio** Scā si certo sig
 no agnosces qm̄ tibi de9 i sp̄raret: nō tñ debēs
 exp̄are donec tibi dñs dārit hoc signū. Vbi
 em̄ scdm̄ sc̄pturā et ratiōne hētur quid agēdū
 sit: ibi signū exp̄are est p̄ise grāciōis et deū
 rēptare. **Quōto** min9 igit' exp̄anda ē i sp̄ratiō:
 vbi etiā signū tā fallax hētur et nulla p̄cō
 certitudo. **Cū** em̄ certū sit dyabolū i rre
 uerētia dei delcāri: quis dubitet qm̄ sepe
 quos sit idignos i stiger ad hōne q̄rens et
 deū ihonorēt et iudiciū sibi māducat et bibāt.
An exdis q̄ iudas i sp̄rate deo accepit corp9
 xpi. **Cōsā** minime credideri hoc sed v̄bis tuis
 sic me ponis i dubiū: q̄ p̄cō ignoro quid

dicā aut quid eligā. **H**actenā em̄ habui p̄ signo
 p̄cipuo ut accedere q̄n̄ sensi ī me aliquid desi-
 derii ul' feruoris: et q̄n̄ illud ī me nō reperi
 abstinere. **Q**uā uero hoc michi uideis destruere
 valde erudiri desideo: q̄ ī hoc ueritatis sit q̄
 de errore lateat. **A**liud ē h̄c desideriu:
 et aliud sensibile desiderii p̄ceptionē. **E**t quidē
 sine desiderio nemo debet accedere: cū autē xp̄i
 anū sic uiuere deceat ut sēp̄ meatur accipere:
 m̄iā debz eē sine desiderio. **T**ūc et toties su-
 mēdū q̄n̄ et quoties quocienter potit et cre-
 dideit expedire. **I**n hoc uero mlti errāt q̄ solet
 sibi p̄figē ī aū nō nisi toties ī aūo ul' septi-
 mana celebrare: sed hoc ē obicē ponē gr̄e et
 amonitiōi dei: et q̄si tēp̄d̄ miserandū dñi ī
 sua p̄tate q̄stituit: ita q̄ etiā si deus uellet
 venire p̄tatiā: si sūt determinati ad q̄tariū:
 cū magis dignū et iustū eēt ut sicut sūt oculi
 seruoꝝ ī māibz dñoꝝ suoꝝ q̄ sic eēt oculi
 n̄ri sēp̄ ad dñm: habentes ad hoc diligentissi-
 mū resp̄cū: q̄ q̄ntū eēt tēp̄d̄ b̄n̄placiti di-
 mini: q̄ tūc q̄ntū ī nobis est essentia dispositi
 et parati. **S**i quis autē illā dispositionē
 ī se iudicāe uoluerit et sensibili cordis op̄ū
 pfusioē lacrimarū feruore mētis. et silibus
 sentimētis: ita q̄ tūc credit se dispositū q̄n̄
 aliquid talū ī se sentit. et q̄n̄ nō p̄cipit
 ī dispositū: ita uero valde abulat et sep̄ssic

Capl' serm
 mo

denipitur. Multoties em̄ qui nichil talū
 habet sūt ī magno statu gr̄e: et q̄ habet
 om̄ia. certū gr̄is gr̄ū faciēt. **Costā.** Velle
 declamaōez hūn9 habē. **Rano.** Prīmū sic ac
 tūpe. Sepe 9tigit hoīez ab hūismōi feruidū
 affectib9 impediri sine oī ca culpa sua: y
 mo cū magno mēito. Nō pnt em̄ q̄ter hoī
 nes 9fecti senio. **gr̄ati** lāguētē corpe. **gr̄u**
 uati magnis curis et laboib9. **pdicādo** cō
 fessioēs audiend9: cūn̄ ifirmoz aut aliorū
 necessaria gerēdo: magnas ī oīe p̄cipere
 et exptare oīoēs dulcedines. **Et** q̄ ip̄ium
 cēt hoēz p̄ hīs oīb9 remoueri a sac̄mēto
 pietatis et illū p̄nare eā sac̄mētali refec
 tiōe: qui aut ex obediēcia volūtaria cogit
 aut ex caritate eligit p̄pter salutē primoz
 a dulci oīōis ul 9tēplacōis studio se
 abstrahē: et laborosas tediosas et ama
 ras occupaciones ad dei gloriā tollent:
 ul' eū qui nō p̄t se ad hūismōi affect9
 extēre. **Costā.** Ego ip̄e nō crederē tales p̄
 hibēdos cōiter: sed min9 frequēter esse
 admittēdos. **Rano.** Et quāe min9 fr̄gūt.
Costā. Cū vidēt vtiq; min9 cē dispositi.
Rano. Dūmō quis nō sit tātis laboribus
 gr̄uatis et curis. quī adhuc possit vacāe
 hūc officio. et hys q̄ ad hoc necessaria sūt
 ut pote discussioi p̄p̄e 9sc̄e. 9fessioi hoīs.

et i orōib9 ex debito dicēdis: qm̄q̄ ma-
 one dicte exterioris ul' interioris occupationis
 et laboris minus de dulci affrū sentiant: nō
 video qua de causa debeat abstinē: cū illa
 opleat ut p̄missū est. et p̄supponit. ad que de
 iure tenet. et isup opib9 p̄ns itendat. que
 utiq̄ eū magis ad gr̄m̄ dei disponūt q̄ reddat
 idignū. **Cōtra** Ego itelligor et attendo q̄ dicit
 q̄ hoc sacrificiū esset o cū deuotionē su-
 mēdū **Ratio** Ita est. S3 quid putatis esse
 deuotionē. **Ratio** Nō aliud nisi sicut de sibi so-
 let. p̄p̄t p̄p̄titudinē animi et feruorē hōc
 volūntatis ad deo seruandū: quā mēs cohibere
 nō valēs. certis manifestat indicis. **Ratio**
 Putatis q̄ illa sola habeatur et ordiat̄ i suspiriis
 et lacrimis: et nō etiā i p̄dicādo. q̄fessiones
 audiedo. et alijs mē opib9 isistendo tā corpa-
 lib9 qm̄ sp̄nālib9. **Cōtra** Bene credo q̄ etiā
 i istis habeant: sed ut cōter magis ac dulcis
 i abstractiōe q̄ occupatiōe. **Ratio** hoc q̄sistit
 i gr̄a dei: sed licet ut h̄ter q̄tēplariū magis
 deuoti sūt et feruidi: nō tamen p̄ hoc actiuis
 homo negada ē oīō: cū etiā vno q̄tēplariū
 magis deuoto sit alio: nec tamen p̄ter hoc
 minus deuoto abstinē tenet: maxime cū bōi-
 tas hōis plus multo q̄sistat i virtute animi
 q̄ i feruore. **Cōtra** Nō habeo quid opponam:
 qm̄ talib9 q̄ns opib9 vacās p̄suppositis eis

q̄ p̄missa sūt etiā frequēter possit accedē: his
 etiā nō notabile ī se dulcore sciat ul' favore.
Rano Et quid si quis nullis alijs curis p̄
 gnuatus solū q̄tēplacōi et orōni diligēt'
 vacet: et tamē parū aut nichil talū p̄ci
 piat. **Coſta** Certe ego nō reputarē hoc bonū
 signū. **mao** Nō credis q̄ multis suamtas
 ulla ex magna dei gr̄a negat' et ad mag
 nū bonū ipōr'. **Coſta** Sepe id' repperi scriptū
 et audiri: et ideo negare nō audeo. hoc
 tamē scio q̄ q̄si oēs etiā valde p̄bati ī vita
 dolet de subtractiōe huius gr̄e: et eā p̄iculo
 s̄a sibi reputat ac penala. **Capl' septimū rano**
Dericulosa solet esse tēptacio carnis et
 penalis maxie hōi sp̄uali: nichilomi
 nū tamē ex sp̄ali gr̄a et ad magnū bonū
 suū imissa ul' p̄missa fuit aplb. **Consuetudo**
 Scriptura testat' qd' dicit' velle autē audire
 si placet: ad quid valet hōi eā de qua loqm'
 gr̄e subtractio. **Rano** Valet qd' ad seruādā
 hūilitatē: ut ait bernard' s̄ cāntica p̄mōe 2.
 Argumētū sup̄bie p̄uacio gr̄e est. Valet etiā
 ad eradicandā vanā gloriā: cuius ex talib'
 gr̄is magna sepe sumitur occasio: adeo q̄
 qui tali q̄solacōe semp' gaudet: difficilime
 poss' a vanitate sp̄s et iam gl̄a p̄seruari
 nisi refrenaret' p̄ tēptaciōes: sicut de paulo
 cuius rā memini legit' q̄ dato ē ei stimulu

carnis ne cum magnitudo reuelacionum ex
 tolleretur et uel per tribulaciones exterioras. quibus
 uix caruit aliquis sanctorum quod huiusmodi dulcedinibus
 fouebatur: ymo nec beatissima uirgo maria
 et hoc ideo fit: quod quibus non nisi uirtute
 diuini auxilii et dono gratie superne nobis
 celestia sapiant et terrena uilescant: et deus
 posset bene per gratiam suam omnem difficultatem
 amouere et facere quod terrena nichil sed sola sapienter
 celestia sicut hominibus solet contingere huiusmodi dul
 cedine debrutis: non tamen uult sic pure
 nobiscum finaliter agere: sed etiam humano modo
 salutem nostram operari. ne torpeamus ocio sed
 exatentur: et quasi adiutores dei simus ut
 ait apostolus. Si uero talibus gratiis deus semper
 hominem uisitaret. et cum hoc a superbia et
 uana gloria preseruaret. diuino et non humano
 modo sancti agere uideretur: quia in nullo appareret
 hominis infirmitas. ut igitur humano modo et non
 penitus supernaturaliter agatur cum homine. queit
 aliquando dari dulcedinem aliquando negari: ut homo
 ex isto gratiam dei agnoscens fiduciam accipiat:
 ista uero infirmitate. defectum. et infirmitatem
 suam agnoscat: et uel si sepep data fuerit: oportet
 timere est ut temptacione uel tribulacione tempe
 retur: gaudium. et mens hominis ne lasciuat re
 frenetur. **¶** Valet quoque subtractio huius
 gratie ut hominis timor incutiatur: ne tam delatibili

bono tã hic q̄ i futuro p̄uetur: ac co arde
 tius a tēdat ad eternã vitã ubi sēp habēda
 est: atq; ut p̄ fidē ābulātes. āplis accipē me
 reamur. **P**lenq; enī illa suavitāte dotati ma
 gis gustui et experēcie studēt īiti q̄ fidē
 et q̄ng alias occupaciōes et opa fugiūt ac oīi
 ul' q̄tēpaciōi p̄ius vacāt desidiō illiq; sola
 tiōis q̄ p̄ glā dei ul' acq̄sitiōe virtutū: necnō
 ut tā desiderabile donū ferūctius desideremq;
 acceptem gratiā: et cautius custodiam
 acceptū. **N**ō vult dōs p̄cipedi et vilēscē dona
 sua. demū ut nos vidētes q̄ p̄iuati illa grā:
 inor graues ad bona sumq; et pigri. **U**nde
 discamq; grati esse et nō nr̄is virib; sed grē
 dei ascribē: quociēs nos p̄mptos et hylares
 ī eius seruicio repēimq;. **D**e per hoc time
 amq; iudicare alios ex appāre eoz segnitie
 qui tali grāciā p̄iuat: sed magis opaciam
 eis utpote a grā dei desertis. **P**ostremo sepe
 p̄iudet ī hoc dīna miseriā in discretiōi nr̄e:
 ne vidēz illā dulcediez sētātes: vires nr̄as
 vltra modū et nr̄onabili. **S**ummam. **C**ōtra
Apphendo nimirū qd' dicis et gratiāter vellē
 accipē nec aliq̄tēd p̄ hoc hoc abstinē: q̄n
 ex hīs causis me nō sētne affectā. **S**z quia
 timeo id ex ira dei et meis p̄cīs accidē: ideo
 sepius me abstinuisse r̄olo. **R**atio. **T**imore
 nō r̄pbo. si tamē nimius aut ir̄obilis nō

fuerit: sed hoc habet gressu et persuasum videtur:
 non propter hoc abstinendum esse quod quis non sensibili
 habet huiusmodi dulces affectus. cum ex multis causis
 bonis quibus hominibus non donentur. **Contra** Non
 habeo quod opponam tibi: sed quid esset agendum: si
 scire aut credere hos affectus ex parte michi
 subtrahi. **Respondeo** ut de facili potest hoc sciri: nec de
 his tale credulitate tibi fingere: nisi motu evidenti
 ratiocinationis. Si quis tamen hoc sciret aut firmiter
 crederet: adhuc non oportet ob hoc rationem dimit-
 tere: maxime si esset peccata dei peccata pro quibus
 confessio et contritio precessisset et satisfactio vel
 completa vel saltem realiter esset accepta. **Respondeo** enim
 est incredibile quin aliquando propter peccata deleta plene
 quo ad maculam deum subtrahit gratiam devocionis:
 cum ingressu terre promissionis negavit moysi
 propter peccatum loqui ante preteritum: in quo nequaquam
 apparuit ut veri filii est fidelissimum dei famulum
 tanto tempore sine digno fructu penitus sorduisse.
 Si vero crederet deus hoc facere propter peccata vetera vel
 vetera nodum emendata: tunc abstinendum esset: non
 tamen propter gratie subtractionem. quoniam sceleris fedicitatem.
Contra. Satis reor ostensum eos qui huiusmodi affectus
 non habent ad certum: non propter hoc ex parte gratie esse
 iudicandos. **Capitulum octavum. Ratio.**
Uadeam igitur et de secundo. Si quis
 ergo sit qui tales affectus nobiliter
 sentiat: putabne eum ob hoc magis securum

Ratio.

et ad susceptionē sacramenti dispositū. **Contra**
 Credo q̄ quasi s̄iter oēs ita sentiāt. et ego
 sepi⁹ ex hoc cōsolacionē accepi. **Ratio.**
Retolis te unq̄ deceptā. ita q̄ quāq̄ opūge
 baris. flebas et estuabas. et p̄cā tua plā
 gebas. nec tamē r̄nūciabas. nec etiā re
 nūciare volebas p̄p̄is et vānūb⁹ mūdi.
 nec hūm̄i volūtate dimitteḍi p̄cā saltē
 mortalia. ut occasioes imediatas ⁊ media
 ad eadē dūctia. ⁊ et oīno sic vīuebas. q̄
 si nā sic vīues. extra statū gr̄e te esse repu
 tares. **Contra** Scio hoc de me et de plūib⁹
 credo verū q̄ nō nūq̄ corde opūgm̄. lacri
 mas fūdīm⁹. dulciter affirm̄ ad orādū.
 et tamē retinētes aliena. odiētes q̄rmū.
 ut ad mūdāna iordinato amore aut cu
 piditate feruētes. extra gr̄ā dei sim⁹. Et
 ideo mirabile videt̄ si tales boni et tā sua
 ues affēs ex gr̄ā dei sūt. quō secū q̄paciāt̄
 p̄cā. Si autē. vnde veniat. et quāc etiā deno
 tissimi eōs q̄ magna gr̄ā recipiūt. et ad
 eōs optinēdos vehemēter īsistūt. **Ratio**
Affēs hūm̄⁹ veniūt aliq̄n oīno p̄ter gr̄ām.
 aliq̄n cū gr̄ā. sed nō ex gr̄ā. quāq̄ vōs ex gr̄ā
 et speciali dono dei. Nā cū gēntes i ritibus
 suis. iudei i sacrificiis suis. hēti q̄ m
 erroribus suis nōnūq̄ lacrimas fūdāt et
 cordialit̄ afficiāt̄. quis dubitet talia oīno
 si

preter gratiam venire et quibus cooperante dya-
 boldum dum quadam demeritate vel deceptio cre-
 ditur ab infidelibus resistere mortui. vel aliud
 facit quod miraculosum et divinum reputatur. Cum
 gratiam venit non tamen scilicet ex gratia dum quidam boni
 homines maxime simplices mouentur et promouentur
 ad dulces affectus ex tactu suavi vel deuoto
 vel organo. Et gratiam vero sunt lacrimae sanctorum. quod
 creptis scriptura est plena. **Consilia** video quod
 ita cum est credere affectibus et sentimentibus huiusmodi.
Ratio Multum in tantum. Memini enim quendam
 thesaurum qui postquam inductus ad fidem. non iuxta
 se in affectum in oratione. nec sic habundare lacrimis
 ut antea dum adhuc in errore esset consueuerat.
 cepit temptari de fide quasi puer in meliori sta-
 tu et magis gratia deo fuisse. quam maiorem
 ut sibi videbat gratiam dei sensit. Simile legitur
 in collationibus patrum de quodam sene decepto er-
 rore antropomorphitarum teneantur divina natura
 hinc forma corporalem ad eam ymaginem et si-
 militudinem sit homo fortis. et quod ad illam
 formam se consueuerat in oratione quiete. postquam fuisse
 in fortis de errore et iam nesciret quo et ad quod
 se in oratione quiete. exclamasse fertur. O me
 miserum. abstulerunt michi deum meum. Sed
 adhuc de illis affectibus qui pure ex dono et
 gratia dei proueniunt necessaria est cautela. quia
 plurimum sunt erroris occasio. non tamen data quoniam

accepta. **Quia** hoc mirabiliter sonat: quasi
 grā dei sit deceptiois occasio. **mao** Quia
 qd dicit tibi tā mirū videt' p'suasioi mee
 forte nō credēs: ideo recipe testimoniū bti
 bernardi ī eplā ad frēs de mōte dei sic dicētis.
Quoniam pure orōnis affectus et bona illa af-
 fectiois suauitas nō inuēt' s' q'si inuāt: cū
 nō petēt. nō q'rēt. nō pulsantē et q'si
 nesciēt grā p'ueit' et tāq' gen9 seruatorū
 suscipit' ī mēsa filioy: cū rudis adhuc
 et insipies anim9 ī eū orādi sumit' affectū
 q' pro p'mo reddi solet mētis p'fctōy. **Q**uod
 tū sic agit' ut ul' ī iudiciū suū nō liceat
 nesciē negligētī quid negligat: ul' ut p'
 uocatio caritatis amorē ī eo grē se vltro
 offerentis attendat. In quo psycholor mlti
 fallūt. q' cū pascūt' pamb9 filioy rā se
 filios esse arbitrantur et deficiētēs vnde
 proficē debeat et visitātē grā euancēant
 a g'ra sua arbitrātes se aliquid eē cū nichil
 sit: et de bonis nō emēdāt' sed idurāt' et fiūt
 de qb9 p' dicit Inimici omī mētū sūt ei:
 et eūt tēp9 eoy ī s'clā. Et cibant eos et adi-
 pi frumētis: et de petra melle saturant eos.
 Pascūt' enī a p'ce deo aliqui de p'rosioi grē
 s'ba serui: ut affectēt eē filij. Ipi v'ō g'raia
 dei abutētēs efficiūt' inimici: ut enī enī abu-
 tātur eā sēptius s'as ī p'ctis ul' g'cupisctis

suis redeūtes ad eas post orōne dicit sibi illud
 yronis manue. iudiciū 13 ca^o **S**ides voluiff
 nos occidi nō suscepiff sacrificiū **mm** de
 maib9 nr̄is. **Cōfā** Et audio nō tm̄ et̄andis
 et q̄solaciōis p̄stāt tales affect9 sicut mlti
 credūt : q̄ p̄ eis obtinēdis toto conatu de
 sudant. **De testimonio cōsacencie Ratio**
Quāvis nō adest testimoniū q̄sac̄ qd̄ ē
 gl̄a m̄a sicut ait ap̄lc̄ : tūc h9 affectus
 de tāto q̄solat̄ p̄tore. q̄ ex visitaciōe h9
 gr̄e. habz hō signū euidēs dīne bōitatis
 p̄ qd̄ solz de9 hoies ad amorē suū allicē
 et abstrahē a delāciōib9 h9 sc̄li. **E**t ad hūc
 finē p̄t et debz hō q̄libz etiā p̄tor p̄ ca
 p̄tib9 et desideio toto laborare. **S**i quis
 v̄o vclz ex hīs affectib9 reputāc se ḡtū
 deo et ad sacramēti suscepciōne minus
 idignū vehemēter erraret : q̄ magis ī
 dign9 fit sū m̄i amonētis et p̄mouētis.
 tūc donū se p̄parare negligit. **Q**uādo at
 adest testimoniū q̄sac̄ et ca secūtas q̄ hūc
 p̄t haberi : tūc t̄ior fit hō detah9 signis
 deuociōis. et verus q̄solatur at p̄ ca ad
 augmētū gr̄e p̄mouet. **Q**uāpt̄ mltō
 meliq̄ esse īstīte īteliorib9 signis gr̄e q̄
 istis corp̄alib9 sc̄mētis. **Cōfā** **Q**ueso
 te ut exprimas q̄ sūt illa. **De signis -**
sc̄e cōsacencie. Ratio r̄aō **f**requēs

displicētia et detestatio peccati tam proprii quam
 alieni: zelus animarum. odium iniusticie. humilia-
 tio gratia et vilificatio superbia: desi-
 derium celestium. promptitudo animi ad
 credendum omnibus que in mundo sunt quamcumque
 deus voluerit et sustinendi que superbie primi-
 seitur: gratia et fuga vanitatum et mundana-
 rum consolacionum: uel si eis adesse contigerit
 non ex electioe uel delibata gratificatio in-
 morari. **Hec et hys filia nunquam proprie haberi
 consistat sine diuina dulcedine.** Quasi sicut dicitur
 augustinus in musica. nunquam expugnaretur
 amor temporalium: nisi aliqua suauitate et
 nox. **Hec est reputanda propria dulcedo. per quam
 redduntur amara et uilesunt omnia delectabilia
 huius mundi et etiam omnia penalia eius. dulcia sunt:
 uel saltem leuia et tollerabilia. Hec est consolatio
 hec est dulcedo: quam boni semper habent habituali-
 et quous secundum gratiam gratie sibi datur.** **Qualiter
 habitualis et actualis deuotio differunt.**
**Hec autem hec dulcedo habitualis aliquando sic effu-
 dat et per mentem reddit feruente et hylare ad
 spiritualia et diuina: tediosam uero odiosam ad
 quous alia et hoc sit aliqual signum eius: con-
 tinua tamen continentia. et refrenacio sui in
 prosperis. pacia in aduersis. gratias equanimiter inter
 inter utriusque hec. perseverans per uoluntas ad ui-
 uendum et placendum deo et submittedum se vo-**

lūmīnī sūe et alia q̄ sup̄ius p̄dīcā sūt certiora
 et efficaciora sūt signa illū hūmālis dulcedi-
 dīnis: q̄ illa notabilis et q̄rāq̄ rara eius
 effusio ac p̄ceptio sensibilis. Unde pro hac
 dulcedīe ut p̄ota necessaria īp̄rāter laborā-
 dū et p̄cādū ē simpliciter et sine aliqua cō-
 ditione. Pro illa autē actuali et actualiter
 p̄ceptibili laborādū est nō tāq̄ p̄ necessa-
 rio: sed pro quodā amīniculo ad facilius
 vīcēdū adīsa et delectabilia cōtēpnēdū et
 sub cōditiōe ac quādā idifferētia cōmittēdo
 hoc volūtati diuīne: dicēdo nō sicut ego vo-
 lo sed sicut tu pater. Et si q̄dē data fuit: cū
 deuoti grāq̄ actiōe debz eā homo suscipere et se
 ī eā rōbili cōtēpnēre: nō nīmī oculos recādō per-
 fletū. ul vires alias eneruādo. aut de tali dono
 nīmī cōfidēdo ul exultādo: sed trāscīat illud
 ī spem vite et̄ne. Si v̄o negata fuit a deo. ul
 q̄cūq̄ occasiōe p̄pediat: homo īdeo mēte de cadat
 ul abs̄orbeat̄ tristitia: dīmīo nec actu nec
 affcū nec volūtate nec nimia dissolutiōe et neg-
 ligētia aīsq̄ sit ab illo desīdeio sp̄nali. q̄ se
 alias habuisse cōgnoscat: ut si nō desiderat
 tā feruēdi sicut vellet: saltō desīdeie gra-
 piscat tū p̄s q̄ ait **Cōtūpuit aīa mea de-**
siderāte īnīfirātiōes tuas ī oī tpe. Sufficit
 enī nō neglectis illis opibz q̄ fieri debēt hūi-
 tualis et radicata dulcedo tāq̄ sūma capi-

talis q̄ nō tollitur donec de9 dīssi desipiat
 et sapiat mūdus. Si quid autē s̄erogabū
 fuit: pro lucro reputetur. *Contra* Q̄m̄s
 libenter lucrū ērogatiois qd̄ tā delectabile
 est habere. qm̄ tamē sine negligētia mea
 negaret: stare in ea quā capitale dicit.
 grā et dulcedie hituali gr̄tia. *ratio.* Cū
 ergo certū oīno sit ī hoc sacramēto grām
 cōferri si nō sit defect̄ ex p̄te suscipiēti
 nōne sufficiētem et mltū vrgētē gr̄tia
 causam haberes. etiā si scires q̄ illa dul
 cedo sensibilis nūq̄ hūda cēt in hac vita.
 Sicut patz s̄cō bernardo teste ī s̄mone de
 circūsiōe d̄ni. Mlti tota vita sua ad hoc
 tēdūt: et nūq̄ p̄tīgūt. *Contra* Itaut cē
 dicit apphendo: sed nescio quō nō gr̄tia
 tur hoīes. nisi s̄erogetur aliq̄ actualis
 dulcedinis. *Accessus ad sacramētū promo
 uet ad actualem deuotionem. ratio.*
 Si ergo illā gr̄tiz cātū affectas: quō putas
 te magis ad illā promoueri abstīnētia.
 q̄ accessu. *Capitulū ix. Contra.*
Non vū discerno iter ista. Nā post
 abstīnētia sacri vidi me qm̄z magis
 qm̄z minus affectū. Itē frequēdo: aliquō te
 pidior aliq̄ feruētor fūi sū: sed nescio
 qd̄ illoz ex qua causa accidit. *ratio.*
 Quid boni p̄t abstīnētia. a tāto bono

cōferre. **Cōsua** Nō video quid boni cōferat
 nisi q̄ cōiter reputat̄ rarius cōitantes magis
 affici et reuerētius accede. puto aut̄ q̄ ob hoc
 mlti rarius celebrāt etiā graues et magne
 p̄sone. **ratio** hoc nō est a sacramēto t̄ se: cuius
 q̄tū ē de se esse sacmēti seper ē idem effectus.
Cōsua Sic videtur. **ratio** Nec ex eo q̄ cētis
 paribz deus magis diligit rarius q̄m fre
 quētius accedētes. **Cōsua** Nō video tur eos
 magis amaret. **ratio**. Quid ergo nec ex
 ḡniali virtute sacramēti. ut ex sp̄ali dei minie
 ul̄ grā est: oportet q̄ sit ul̄ ex ip̄o sumēte.
 ul̄ circūstācia accidente. **Cōsua** Ita oportet:
 sed velle scire quō. **De exterioribz iuuamētis de
 uotionis ad celebrandum. ratio.**
 Natūrale est q̄ raras rebus ip̄onit et plus
 trahit affm̄. hīc hoīes de locis ad q̄ de nouo
 ul̄ raro veniūt. mltū deuotionis hāc videtur:
 a qua tū postea mora t̄pis ul̄ frequentia visitādī
 torpescūt. Sic nōnulli qm̄ sollempniter cūtantur
 ul̄ i pulchris ornatibus. aut i p̄nā mltū
 dms putāt se cē magis deuotos: am̄ v̄o
 qui sepe i multitudine sūt affectuosius mouēt̄
 si venerit i locū solitariū ul̄ abstractū. **Cōsua.**
Quid ē senaciū de hōmō affectibus. ratio.
 Nō oīno r̄fntandi sūt magis i iracūdiis
 ut as̄ hoc assuescat i dei seruiō delat̄i: nec
 nō i iracūdiis mēte et corpe. ut alleuatiōe

habentes ad spiritalem iocunditatem promouentur
 et disponuntur: quod difficulter habetur grauatam natura.
 Nam propter hoc sancta mater ecclesia organis et pulchris
 ornamentis preteritis in festiuitatibus uti consueuit:
 quatenus propter hoc hominum animus exaltet. afficiatur et
 inflammetur: quod ecclesia ut ait augustinus in prologo super
 psalterio delectabilibus modulis cantilene uel doctrine
 sue permittit. ut cum suauitate domini suauiter pa-
 riter utilitas operatur. Nec debet ob hoc reprehendi
 quod opus est nature non gratie: gratia enim utitur
 natura tanquam instrumento. et in bene disposita melius
 operatur. **Curia contra uulniam de uoluntate**
utalis. Licet autem licitum et processum sit quod homo
 possit per talia nature suauitate ad erigendum mentem
 onere laboris ac tedii et depressum. uel ad sustentandum
 ne deprimatur: multum tamen intendere uel immorari in
 talibus incautum et periculosum est: magis hinc quod
 spirituales sunt uel fieri cito cupiunt. Tunc quia delectatione
 onem eternam impedit: quod enim foris est inest quod
 ritus agatur. hic senior filius de agro ueniens
 ad gaudium quersus fratres renuntiat itinere. Tunc quod
 sepe mentem obnubilat. ut credatur esse deuotio
 uel iocunditas spiritualis: ubi plus est mundana
 complacencia et carnis delectatio. uel curiositas
 mentis. Tunc uero et si quis surgat ex hoc uena de
 uotio: facile perditur quod non in uita habetur sed foris
 quiritur per suffragia medicata. Ad propositum
 igitur dicendo. si quis tali uicio nature uel

mētis ifirmitate laboraret. q̄ ut q̄iter ex fir-
 quētatioe actū veniret ī tediū. aut ī locis
 t̄ q̄suetis mltū distrahet̄ aia aūō? aut loca
 ul' ornāmēta s̄p̄licia nimis vilesct̄ ei-
 et q̄si horore iducent̄: nō ī cōsult̄ agit si
 talib9 causis occurrētib9 auq̄sciens abstinēt.
 Verū q̄a homo ī hoc suspectū se debz h̄c de
 curiositate vicio q̄ valetate gaudz **u** pulchris
 et nouis: ul' vicio male q̄suetudis q̄ facile
 ī q̄suetā q̄c̄p̄mt et horret̄: ideo idubitat̄
 meli9 est ut conet̄ ī se mortificare h̄c ifir-
 mitate. colligēdo mētē eo diligētius ad mtra
 firēpt̄do ee tractēdo abiecta et hūilia: et
 talib9 exercitiis illa īpedimēta remoueat
 ul' immittat̄ q̄ q̄ nutriat ī se viciū illud
 ul' defectū abstinēdo et cōsentiēdo illi īcli-
 natioi n̄ali: ne forte plus q̄m dyabolice
 malicie q̄ ifirmitati p̄re cōsentiāt. **Dya-**
 bol9 em̄ m̄e q̄suetudis nature vicia libēt̄
 ī adiutoriū recipit̄: tā ut nos ad mala
 puocet. q̄m ut a bonis auitat. **Cōt̄a** Si
 bene capio. a cōione abstinē nichil p̄dest q̄tū
 ē de se īsiquis videt̄ p̄desse. hoc ē valde per-
 accidēs. et p̄ occasiōē quasi īpertinētē.
 Velle etiā scire. si aliquo mō noceat. **Quali-**
abstinēcia a factō ē noxia. et cōtin-
accessus ē p̄ficius. Ratio. Nūq̄ non
 ex abstinēcia longa a cibis. homo perdit

appetitū edendi: ita ut oporteat aliquādo
 contra appetitū et cū honore cibi sumere.
 q̄tūq; possit appetitū reuocare. **Cōtra** Ita
 scio esse i corp'alib; **ratio** plus ē i spū'alib;
 q̄ i illis. Nā ut ait **gregorius** i omelia. corpo-
 rales delecti cū nō habētur. grane desiderii
 i se accēdūt: cū vērō habētur p̄tinē i fustidū
 p̄sacietatē vtūtur. At cōtra spū'ales cū nō
 habēt fastidio sūt: cū vērō habētur desiderio
 et ip̄ ē qd̄ p̄ sapientē dī. qui me edūt ad huc
 esurent: et q̄ me bibūt ad huc sicient. **Igitur**
 sicut hoc sacramētū ordinate sumētū nisi
 obicē ponat. auget desiderii spū'alū. sic
 diu ul' mltū abstinēdo sapor iternus p̄ditur.
Hic ē sicut ait b̄s **bernardus** de amōe dei. q̄ a tē
 mediatoris aduētū oēs sētq; lingue bāt. **Ap̄t**
 abstinētiā gustū spū'alē: q̄ videlicet sapientia
 nādū fuit incarnata. ul' ut ita dicā p̄anfi-
 cata ut abāet hoīez et aperiret sensus sicut
 fecit xp̄s post resurrectionē et saporē reddēt.
Quia qd̄ ē sapor postq̄ p̄dita fuit p̄missime
 p̄ hoc sacramētū r̄format: q̄ sacramēta
 noue legis efficiūt qd̄ figurāt. Quid enī
 ē qd̄ sic quēmenter gustū reformare et cor-
 dis palato possit sapē. sicut corpus et sag-
 uis ih̄u xp̄i: q̄ sola sub forma gustabili
 p̄ponūtur. **Vnde** hugo s̄r̄ p̄logū āgelice re-
 r̄archie. Sapia it̄reata que se p̄ visibilia

manifestat volens ostēdē quō sit ipā cōtāz abg
 et rēctioꝝ p̄tēā carūe assūptā nobis i edulm
 p̄pōit: ut p̄ cibū carūis nos ad gustū iūuet
 deuitis. **Cōsā** Iuxta hec q̄ p̄dā sūt elicio q̄
 sine p̄pōtione melius est ḡtāre qm̄ abstinē
mo Multipliciter melius est: tū ex ḡtē fāz
 q̄ melius p̄ se bonū qm̄ p̄ actū. P̄tē autē ḡtāre
 q̄tū est dese nō p̄t nocē: sed p̄p̄dest: si susa
 p̄tēs capax fuit. Abstinē v̄o nichil bonū habz
 utpote q̄dā p̄natio: nisi homo eligat ex v̄tute
 abstinere: et tū tūc magis electio abstinēcie
 quā qm̄ ipā abstinēcia ē laudāda. Tū etiā
 ex p̄te effēs: q̄ duplex bonū p̄minet si p̄licā
 marie cū v̄mū icludit i duobz. P̄tē v̄o ita
 est q̄ accedēs nō idigne: recipit effēm sacri
 et habz vtilitatē ex ope opato: et cū hoc habz
 mētū ex ope operāte: v̄deliz ex desiderio
 studis: labore: deuotione et r̄uerēcia: quā ex h̄be
 comatur. Abstinēs autē nō hz mētū: nisi de quō
 to ex r̄uerēcia ul' alia bona causa dimittit.
 Itē melius est accedē ex p̄te h̄tus i d̄mātis et
 cause mouētis. Quis enī dubitat quī amor
 dei: fiducia de pietate eā: desideiū p̄cipiēdi gr̄e
 et dulcedis habēdi memoriā passiois d̄mice
 et cetā q̄ ad celebrādū icludat et mouēt: meli
 ora mltā sūt illis q̄ solet a ḡione r̄trahē. ut s̄
 timor q̄ sc̄e: idignitas vite: ignorācia v̄npla
 citi dei: pusillanimitas et alia h̄m̄q̄. **Postmo**

accedere volēs. habet causam et motum
 disponendi se p̄ orōnes et alia excedendi se
 in bonis et cauēdi a malis. tā ante sup̄iorē
 quā post: et ad oīa alia habz adiutoriu
 p̄ v̄tute facti. Abstīnēs autē licet quz possit
 se ad bona quēteret per hoc tū q̄ abstinēt
 ad nichil boni dispositur: sed ut q̄ter magis
 id dispositū creditur. iuxta illud poeticum
 Qui nō est hodie: cras minus aptus est. **Cōstā**
 Prioribus motibus q̄sentire me facit ratio:
 sed istud vltimū experientia me docuit. **Finis**
hō cōclusio q̄ melius ē frequēter accēdē q̄ raro. rāo
 vides ne quid ex his sequatur. **Cōstā** Et
 p̄cepto quid inferas. **rāo** Quācumq̄ licet ac
 cēdē et hūti oportunitatē loci et t̄p̄is. melius
 est frequēter accēdē qm̄ raro: ymo q̄ nūquā
 debz abstinē: nisi habeat sp̄alē causā rōbili
 retrahentē. **Capitulum Decimū. Cōstā**
Ista cōclusio multas vidē ēē q̄us. **q̄mo**
 Scio q̄ nullus rationalis ē qui
 quocūq̄ minimo bono sibi ul' vtili carere vellez
 qd̄ q̄mode posset h̄re: nisi vidēt p̄ apertā
 rationē. ul' salte verisim̄ iudicēt q̄ melius
 eēt illud nō h̄re ul' dimitte. Et quare non
 habet idem iudiciū hoīes de tā salubri
 necessario et sc̄ssio sacro. **Cōstā** Credo q̄ si
 multī hāc rationē adūterēt p̄ et q̄itū bonum
 est qd̄ sumē ul' h̄re negligūt: rari abstinēt.

mao Ita est: sed q̄ subdissimulatioē trāse-
 uit. nō adūtes ut ī p̄ncipio dixi. qm̄ p̄ue
 cause sūt ex quibz obmittūt: quasi ex qua
 dā cōsuetudinē obmittūt p̄ nichilo reputāt
 qd̄ abstinet. Et ī hoc plerūq̄ vidētur hīc mē-
 surā et mēsurā. pōdus et pōdus: q̄ sūt abho-
 minacio apud deū. Nā qm̄ cōtānt. reputāt
 et gaudēt se bonū fecisse: sed qm̄ abstinet p̄o
 nichilo ducūt nec dolent se bonū omisisse.

Cōsua Nō habeo de cōclusionē tua plus dubij.
 nisi hoc q̄ cōter dicit̄ cauedū esse. ne quis
 celebrēt ex cōsuetudine. Nescio enī quo hoc
 vitaret: qui celebraret cotidie ul̄ frequētē.

mao Si quis cōsueisset se oī die disponere
 et mētē exercitare ad desiderū cōmōis. et ex
 illa cōsuetudinē cotidie affrū feruendo celebraēt:
 nōne laudabimus eē sic celebrare ex affrū
 tali hītualit̄ radicato. qm̄ de nouo hodie ex-
 citato. **Cōsua** p̄tuo q̄ sic. **mao** Recte iudicās.

Sicut enī mala cōsuetū peiora sūt hīs q̄ ex
 surreptioē veniūt: sic meliora sūt v̄tutum
 opa cōsuetudinē radicata. **Cōsua** Quō ergo
 illud cōe dcm̄ itelligā. **mao** Ego accipio sub
 hoc sensu: ut q̄ cauedū ē ne quis ex sola
 cōsuetudinē exterioris operis moueat̄ ad et
 celebrādū. nō adūtes am̄ idispōit̄ sit ul̄
 min⁹ dispōit̄ sit. seu an ex celebraōe p̄ficiat
 ul̄ tepestat. siue an habeat causā rōbilem

abstinenti hoc enim est reprobabile. **Conscia** video
 me per rationes ad hoc deductam: quod bona oportu-
 tumtate habita abstinere non debes. nisi ex rati-
 onabili et speciali motu. **ratio** **Obiicias** deo
 quod hoc deuenim. **Quid** ergo dic quod est quod tere-
 traliter. **De dignitate et indignitate ad sciam ratio**
Conscia Indigna me iudico: et horreo rea-
 fieri corpis et sanguis et thum ppi. **ratio**. **Quid** diu-
 stas Thae scia. nunc accedat quod hoc diffinitie
 iudicis quod indigna sis. etiam si alias indigna non
 esses: a accedendo indigna efficeris: quia scias tota
 conscia et sic edificas ad iudicium. **Conscia** **Quid** ergo.
 possit ne aliquando iudicare me digna. **ratio**.
Certe non. **Na** hoc iudicis corpore etiam si alias indigna
 non esses: ex praesupposito efficeris. **Si** enim dixi dicit
 rimus quod peccatum non habemus. nosmetipsos seducimus:
 et veritas in nobis non est. **Conscia** **Involuis** me gra-
 uiter: nam secundum hanc rationem nunc accedat quod indigna non
 debeam accedere: nec unquam potero me dignam iudicare.
Sed quod ut me de hoc involuto tures euoluam. **ratio**.
Digna in hac vita te iudicare non debes. quia licet
 homo de hoc quod sit in gratia possit signa et gesticuras habere
 tamen sine speciali dei reuelatione nunc vere scire potest
 an odio vel amore dignus sit. **Indigna** quod te esse quod de-
 rime non debes et potes: sed nullatenus diffinitue
 iudicare. nisi hoc scias. **Conscia** **Quando** potest homo
 hoc scire. **Quo** quis dignum deat. **Spere** ad gratiam.
ratio. **Quando** quis de peccato quod fecit satisfacere
 vel cessare non vult seu est in voluntate peccandi.

Quisq; vult realiter emedare p̄m̄ p̄tēta et fu-
 tum vitare et magis debz se sp̄are nō idignū.
 quā iudicare idignū. **Cōtra** multi volūt et nihil
 faciūt: et i hoc eā meip̄m̄ accuso. **rao** Nō
 vult nec habet volūtate se emēdādi: quisq; s̄
 ad hoc nichil facit. **Quilibz** enī vsū rōis habēs.
 Et q̄ vult. p̄t aliquid ad emēdādoez facē p̄tōz:
 quā p̄t dolē. aut displicētia hīc de eis. nolle
 āplius p̄t p̄tōre. desiderare grāz. orare et hū-
 hari corā deo et silla. **Qui** autē i hīs facit qd̄
 p̄t pro oportunitate loci t̄p̄is et viriū: nec dignū
 nec idignū se iudicare debz. **Enī** enī solū ille dignū
 sit hoc hōre. quē rex voluēt hōrare. et ad hoc t̄-
 p̄m̄ dignū acceptare: quisq; qd̄libz istoz dese-
 ul' o alio indicat: volūtate et se sū dū se agnosce
 ostendit. **Sz** quis agnouit se sū dū? aut quis
 cōsiliarius e9 fuit? **Et** licet vtrūq; sit p̄iculosū
 tali de quo sup̄ dū ē. t̄ā videtis qd̄ se dignū
 iudiz qm̄ idignū p̄iculosū t̄mē stat. qui
 nō sciens aliquod p̄m̄ i se. qd̄ nō velt libenter
 emēdare. si se idignū iudicat: qm̄ qd̄ ex grā dei se
 dignū diffiniret. **Iste** enī aliquā sp̄e d̄ videt hīc
 de grā dei licet p̄suptuosā: ille vō aditū sibi grē
 celestis obtinuit. et quodāmo desp̄tōi dat nel
 p̄parat locū: dū iudicat sibi deū nō cēp̄tā.
O tu q̄ez. q̄ necdū iudicab sermū alienū sed
 dūm̄ tuū: modicū vtrūq; sp̄ci potes hīc de dei
 m̄ia: qd̄ dūm̄ stat f̄yus h̄ac ip̄a s̄m̄a. **Cōtra**

Grata et multū iocūda ē mihi nec tua cōdu-
 sio: q̄ nō debeā me idignā iudicare. Sed
 quid ē q̄ oēs se idignos asserūt? Et illa v̄ba
 rēturōm̄s pro quibz etiā a saluatore laudari
 meruit deuotissimē dicūt: dñe nō sū dignus
 ut itres sub tectū meū. **Ratio** Ista verba et
 filia nō dicūt temeritate iudicādi. sed reputa-
 tionis hūilitate: sicut teste etiā br̄o b̄nardo in
 eplā ad fr̄es de mōte dei. br̄o paulo dixit: quoz
 s̄z p̄tor̄ p̄ma ego sū: nō mētendi p̄cipitacōe.
 sed estimādi e affectiōe. Puto autē q̄ sic itelligi
 valeat. et hoc cōter itendāt dicētes aut itēde
 debeāt. Dñe q̄tū ex me nō sū dignus. q̄ p̄tor̄
 magnus. nec debita ḡtūtiōe ḡfessiōe et satisfac-
 tiōe purgator̄ nisi miā tua dignet̄ hoc modicū
 qd̄ ago acceptare: et me p̄ gr̄az tuā dignifi-
 cāre: et hoc ē qd̄ subdit: tū dic verbo et sana-
 bit̄ in puer me. i. aīa mea. **Contra** Cū igit̄
 nec dignū nec idignū quis iudicāre se debeat:
 dic̄ q̄sō nōne ī tali dubio melius ē dimittere?
 Abstinē enī videt̄ eē hūilitatis: sed accedē p̄sūp-
 tiōis. Si quis autē ex hūilitate abstinet: nō
 videt̄ errare sed agē v̄tuose. **Capl̄ xi. Ratio**
I bonū aut virtuosū ē ex hūilitate
 dimitte: mltō v̄tuosius et melius
 est cū hūilitate accedē. Qui ergo vult ex hū-
 litate abstine: iūgat celebratiōi hūilitatem
 et exclusā ē p̄sūptio. et duplex bonū hētur:

videtur virtus humilitatis et gratia sacramenti.
Timor dicitur ponitur idcirco ad accedendum quod ad abstinendum.
Contra. Ego timeo accedere: et puto opus esse
 valde tremendum. **mao.** Nec valet si sine timore
 accedens. Sed si propter timorem esset abstinendum: tunc
 magis deberet abstinere propter ceteris magis scilicet quia
 illi plus timet. Cum ergo non omnis timor absti-
 nendi causa prebeat. dic quare timeas? ut per
 scita causa timoris. videat quod per rationabiliter
 moueatis. **Contra.** Ideo timeo: quia magis per
 iculum est accedere quam abstinere. **Sic de.** In accessu pe-
 riculum est. quod homo indigne tractet corpus in hunc modum:
 ad secundum apostolum scelerata graue est. In abstinendo
 vero nullum aliud esse videtur nisi quod homo caret aug-
 mento: quod consequeretur si non indigne sumeret. Ego
 periculum deies vel deiectiones carere augmento gratia
 quod se indigne tractare: et ideo securiore parte
 reputo abstinere. **mao.** Antequam se indigne
 scienter accederes. eternum debes abstinere: sed
 si in dubio semper abstinentia tamen securior est
 parte eligere vis: cum illud dubium in hac vita sepe
 tibi maneat? quoniam ergo unquam accedas? **Contra.**
 bene moueris. Nescio enim sed hunc modum
 quoniam deberet accedere: verumptamen minus imputabile
 reputare si homo accederet in tali dubio quod illud fa-
 ceret cum ceteris ex consuetudine carnis vel statuto.
mao. Et si minus imputabile sibi: nichilominus
 tamen est in periculo. Sed dic michi an velis

ppter illā īsecuritātē et huiusmōi periculū sēper
 extra tēp⁹ cōiomis etiā grā dei carere. **Cōtra**
Absit a me tāta demētia. rādo. Ergo vis hīc
 xpm et ipm madutare spūali. **Cōtra** Propter
 hoc cōiter misse audiūtur. **rādo** Cū ergo man
 ul saltē nō ming sit xpm hīc spūali q̄ sacramentali
 tū q̄ sacramentali. sumē pnt etiā mali. spūali vō
 nō nisi boni. tū q̄ supno sacramentalis ad spūalē
 tāq̄ ad suū finē ordinata est. quid ē q̄ p̄t idig
 nitatē. īsecuritātē. timorē. ul hūilitatē. ul p̄t q̄
 aliā causā vis carē sacramētor et sacramēti hūit
 hīc effectū. Quid p̄t q̄ finē et nolle ire
 p̄ mediū. fructū desiderare. et anborē fugē. hīc
 samū q̄rē petē et nolle eū vna cū scrinio recipere
 ī quo et gratus suscipit. et meli⁹ custoditur.
Cōtra Nō videt oīno ēē sine rōe. si magis tu
 pio hīc xpm spūali q̄ sacramentali. Illud ē om̄
 simplr nēc ad salutē. istud nō sit. Itē dūco
 nos ad habēdū eū spūali orādo ul a ha via.
 siue q̄sequar p̄ tēcū siue nō. nō ē tū magis qm̄
 ante. vbi nonū p̄iculū. P̄t si q̄sequar. planū
 ē q̄ ipā grā viciēs. ~~ait~~ etiā de indigno. dignū fuit
 Si autē nō. saltē ego nō faciā irreuerēciā s̄ deo
 et sacramēto. quā ille exhibet qui sacramentali susci
 pit corp q̄ ihū xpi. et xpm spūali nō habet.
Remo ad occasiōnē s̄strahedi se a sacro. rādo.
 Qui nō libenter cōicat. facile iucit occasiōnē
 sicut sēptū ē. et occasiōnēs q̄rit q̄ vult recēde ab aīo.

Si ergo vis experire donec certa et oīno secūda
 cōtēs: frustra tecū hactenq̄ disputādo laborami.
Nā ī p̄ncipio nolui certitudinē p̄mittere: sed
 sub hoc pacto cōueniū q̄ illud agēdū esset:
 ad qd̄ rationabiliorē motū haberēt. **P**unc
 autē ut tēdā ad finē et apparet possit q̄ rōbile
 sit hoc motū cui sic q̄stāter īteris: pona
 m̄ hōic̄ q̄ adhibita diligēcia p̄ q̄ p̄ modū
 sui posse et oportunitatis sue sic se ad cōiōne
 disponit. q̄ nichil scit sibi restare q̄ debito faci
 endū. et si quid agēdū ītelligeret. p̄t̄erēt. nec
 vellet negligē. solū hoc obstat ī dubio. ul' ut
 tu dicit ī p̄ncipio ē q̄ forte ē idignū: vtrū meli
 securius et rationabilius sit talē abstinē qm̄
 accēdi ī hoc casu. **Cōtra** hoc ē quod quero.
ratio Si hūc meli ē abstinē: male cōsolari
 eēt oēs deuoti q̄ fr̄ q̄ter cōiāt: q̄mo oēs cōi
 tātes maḡ p̄iculosam p̄tē eligerēt. solū
 illis cōceptis q̄ se ī statu gr̄e agnoscerēt ex re
 uelaciōe dīna. **E**tia tūc oīno p̄iculosū eēt faci
 sacerdotē: maḡ talē q̄ sepe ad celebrādū esset
 p̄tē officij ul' b̄fici obligatū. **I**tem cū hūano
 modo securitas hū nō possit. et p̄ qm̄ necesse
 qd̄ dicit eē p̄iculū. euitari: de q̄ īstituēdo hoc
 sacramētū. et enā statuēdo ei q̄ p̄reptionē. cōdi
 cōnāq̄ missarū celebraciōne p̄cipere ul' q̄ su
 lerēt hōibz qd̄ ī securus ē. et p̄ qm̄ ad p̄iculū
 p̄onerēt qd̄ dicit ē impiū et absurdū. **P**ropt̄ea

si vis quodlibet opus obmitte nisi sis securus
 quod non perdes in eo: pauca erunt ut puto que
 facies: et mirabile suillud dubium et incertum
 tas proderare debet omnibus motibus quod ad credendum
 potest inducere. Sed ut de omnibus tractem: hic volo respon-
 deas: an non debeat homo presertim talis de quo casu
 propositi magis sperare de misericordia dei. quam ex peccatis suis
 diffidere vel timere. **Cosma** Debet omnino et irrevocabili-
 magis: sicut infinite maior est dei pietas: alias enim
 graviter peccat. et magnam dominice pietati fraterne
 iniuriam. **pano** Et quomodo in hac materia et casu de quibus con-
 firmo plus sperat de misericordia dei quam de peccatis timeat
 vel diffidat ille quem plus movet ad abstinentiam timor
 solus peccati quam consolatur et ad accedendum movet tota
 misericordia domini multitudo. **Ubi** enim de clementia
 maior est fiducia: timor de indignitate in irahendo
 mentem nequam prevaleret. Illud si quidem inter duo mepla
 reserretur: ad plus sequor. **Attende** hanc rem de qua dixi
 nisi deo irrogas iniuriam: dum propter solum illum timorem a
 ratione te rimores et quibus peccatis dimittendo quam
 sumendo. **Iuxta** sententiam beati abbas in quodam oratione sic dicit
 hic. **Grave** est domine quod ad mensam tuam mundo corde non
 venimus et innocentiis manibus non venimus: sed gra-
 vius est si de peccatis metuumus et sacrificium non reddi-
 mus. **Cosma** Mirabili agis mecum. quod de michi acci-
 dedi causam elias unde ego traho abstinentiam moti-
 um: et ubi suadebam esse de carnis peccati: tu in
 abstinentia equalis vel maioris peccati et peccati timorem

inducis. Delatibile e aut sic vici ubi excludit
 timor qui pena habz. et tñ solatoria fiducia
 ministrat. **Optie p suasioes ad accededi. Ratio**
 Ex quo tibi placet p suasioes hummori accipe et
 ista. Rone magis piamu e cu abstineri q accededi
 qui plura signa habz sedm deo placet q piamu.
Contra flet oino. **Ratio** Ille aut de quo casu posui
 multa signa hz circa celebracoes ul coione deo place
 pmi q deus posuit i pte hois q si vult p
 suscipe deu suu q si dicet. Ecce cora te suu i me no
 deficit. tunc eo si me hie volucis. Sedo q dedit ei
 bona voluntate no pcedi et qmissa emedadi. Ter
 tio q dedit ei desideriu qionis et amabilis pnae
 ihu xpi fonte dulcedis su et gratie. Quarto quia
 deliac ihu xpi sut ee cu filijs hom. ut p salomoz
 dicit. Et cui dubiu qm ex deliac eendi cu filijs
 hom. de q istatue hor venerabile sacrametu no
 ne solu du spuale sed etia copale sui pnae exhibet.
 Quinta aut i gntudo qita pnsitas diuimis deliac
 no dare locu sed miserabili denegat. **Vide nunc**
 sit tot habeas signa: quibz deo qione displice qnos
 cas. **Contra** Ego nullu scio nisi scrupulu qstie de
 pccis nodu emedatis vel ne nung disposita
 acceda. ul aliqua negligencia qmitta: et sic nomu
 pccm iaurra. **Quali pte scrupulu de pccis no erit**
mitteda sae gna **Contra** si certa pccu hies no mag
 dignu eet ut dimittes pccm pte sacrametu ut
 illud possis accipe q pter pccm qione obmittes.

Contra

Cōtra Effet oīmo vtiq. Nā p̄m̄ cōnt dimitte dā
 etiā si sacramētū nō eēt iſtatūtū. **rao** Optime
 dicit. Quātomagis ergo dimitte dā sūt p̄ assem
 -tiōē tanti boni. Si ^{pecc} habes scrupulū ul' dubiū:
 habes iterū quid facies? videlicet ut doceas de quō
 hoc ē ex culpa tua: cōfitearis saltē ad cautelā:
 et satisfaciendū submittas te pure iudicio boni
 cōfessionis sicopiā eā habes: ul' paratū ad hoc q̄ pri
 mū possis tale hē. q̄ te digē valeat i hoc casu. Si
 autē credis aut times te i dispositā: iterū habes qd
 facias: ut videlicet te q̄toricius disponē studiosē
 coneris. Si times de negligēciā cōmittēda: adhi
 be diligēciā et cōmitte te grē dei. Inde cū i oīb;
 q̄ p̄nt te i trahē habeas q̄ accēdū sit: et si qdē illa
 feceris p̄ posse tuo sufficit. nec ē aliquod p̄iculum
 salutis: et cū qui credit se cōtritu de p̄tis et esset
 solū attritus: q̄uis eēt idignus et i p̄tis. q̄a timē
 faceret qd i se eēt: nec idigne sumēt. nec denouo
 p̄taret mōziter accēdēdo. Igitur māifestū est.
 q̄ q̄ntūq; hinc officio. ul' hinc i op̄i cōmode uel
 oportune vacare potes. nec aliqd cōtritu obstat:
 nullā dimitte dā causā potes hīc ul' figē: nisi ma
 licia. aut negligēciā aut pigritiā tuā: q̄ sūt cau
 se irrationabiles et dāpnosae. **Cōtra** Quā igit dicit
 q̄ si sū i disposita. debeo me disponē: q̄so ut etiā
 quō id agē debeā exponas: et p̄ quid mēs se dis
 positā possit agnosce. **De mō disposiciōis i capi**
cāu ad p̄p̄ciōē sacri. rao Non ē oīm vnus dis

o hic p̄ i p̄p̄ciōē

ff

ponēdi modō: sed alius incipiētiū. alius p̄ficiētiū
 alius p̄fitorū. **I**ncipiēs et nouiter cōuersus ad deū pro-
 bet seipm̄. an peccasse se doleat. et confess̄ sit p̄tā saltē
 mortalia. ul' saltē q̄tū t̄ ip̄o ē peccatō cōfitei. p̄māz
 subire et satisfacē et vniū habeat bonā volūtatē
 seruēdi deo. et an faciat ad hoc diligētiā suā. pro
 oportunitate loci et t̄p̄is et vniū. q̄ diu em̄ quib̄
 t̄ istis deficiēt. nūq̄ deberet accede. Deinde p̄bet
 an de p̄tō fuit i aliquo ḡui p̄tō? de quo licet
 i ordi doleat: adhuc t̄i affectū suū nō sit b̄n̄ pur-
 gāt. sed occupata sit fantasia et memoria delictā
 cōs̄ et ḡmonōib̄ peccatōib̄: etiā p̄ter volūtatē
 gramter t̄pnatā. et raro adhuc nimis vehemēt
 īpediat sp̄m̄: et eū nō solū ad deuotiōnē nō ser-
 uat. sed rebellet. **Q**uod aut̄ ber. **S**up̄ cānta sm̄oē
 tercio **R**ecētū adhuc r̄spersa puluē. ore sacra cō-
 t̄igēs: hē tractō de luto. hodie vultū gl̄e p̄ntans.
Dem̄ p̄bet si nō hēt ex culpa ul' negligētia sua no-
 tabile deuotiōis īpedimētū: utpote pollutiōem
 corp̄is vel magnā distractiōem aīmi. **P**ostremo
 si nō sit nimis īdisposit̄ ad oēs deuotiōes etiā p̄ter
 culpā et negligētiā suā: utpote si cēt fugēs capi-
 te. oppressus sopno aut̄ nimis tediōsus. **N**ec
 em̄ sūt pro quib̄ actiōne ē abstinēdū. q̄m̄cūq̄
 nō ē aliqua nēcessitas. **N**ā nēcessitas artificio ut i
 p̄tūb̄ mortis: suffiat h̄re illa p̄a de scripta. si
 ista īmediate posita. nō possūt haberi. **Q**uali-
Pficiētes cōmunicāre debēt. **P**roficiēti vdo q̄lis

no q̄n̄ sit abstinē

P̄ficiētib̄

Debet et ois q' fructus aut sepe cogitare p'prie
 nō sufficit hoc p'dā. sed tota vita sua debet esse
 p'paratio ad susceptionē tātē v'it' scripturē i mor-
 tificādo vicia. fugiēdo vāitates et occasiōes p'ccōy.
 etiā leniū ac venialiū: occupatiōes nō vitārias
 i quibz p't hō autē a seclōsa custodia cordis sui nec
 nō exēcūdo se i virtutibz. et exēcūdo se p' me-
 ditatiōes ad imēsū timorē. p'fūdā hūilitatē. ar-
 detē amorē. feruētē desiderii sup'noū. i fēredo
 se vniuersibz ihū xpī. cōparādo p'ccōibz. cōmē-
 dādo se et credēdo s'cē matri ecclē: i nullo de se
 aut mētē suis. sed de dei pietate vehemētē
 cōfidēdo. **Nā** cū q'stat hoc sacramētū i hūitū
 ēē i memoriā dñicē passiōis et mortis. i pignus
 amōris et i mediū vniōis et i cōparatiōis ac
 trāffōitiōis i ihū xpī. q' libz tāto magis dispo-
 situs ē. q'to plenius mūdi cōcupiscētis et delictis
 oibz carnis mōitur. aut mori conatur. et q'to
 tādo ihū xpī passiōibz eide cōsepelitur i morte:
 ut sūme desiderēt vniū ēē cū xpō ihū sibi p'p'i mōi
 ut xpē ihē vniat i cor. ut possēt dicē cū ap'tō: **ni-**
hil ego autē iā nō ego. vniut v'cō i me xpē ihē.
Per q'dāq' ergo exercitiū hō ad ista āplius
 p'mouetur: sicut lectio. meditatio. orō. p'dicatio.
 opus m'icē spūale ul' corpale: p' illud magis ad
 cōtiōnē dispositur. **Et** ex hoc p'z error p'li morum.
 q' mltū affligit se. ieiunat. orat. vigilat.
 etiā i tātū q' sensu obruitur. et ab oī de honorē

ipeditur. potius q̄ p̄monetur? et habet aliq̄
 vicia i se ul affriones cinales ul mudanas
 q̄ nō curat mortificare: ut pote aliqua mala
 ul scādaloſa cōſuetudiez: amōre ul rācorē ad
 hoies. cōplacētia ad iudos. et ad alias q̄ solā
 ciōē ul q̄cupiās aut diuicias: q̄ si dimittit
 ad tēp. nullatenus tamē renūciat p̄ponit
 sed p̄missis redeunt et q̄z frequētibz q̄ atē.
Horū aut q̄ceptū et detestatio et mortificatio
 plus valeat et eos magis disponet: q̄ iſta
 retentis. decātatio mille psalmoy. **N**ōnulli etiā
 q̄tatiui se volūt abstrahē ut recuset hoies i
 arto positos. etiā i necessariis et salubribz ex
 pedire: q̄q̄s vtiq̄ eū q̄ sui iuris ē ac nouit
 ac p̄t p̄desse misero. potius reddit i dispositū
 q̄ dispositū. **Q**ui vob̄ p̄fr̄i sūt ita q̄ iam
 apphēdunt ea ad q̄ tēdit p̄ fines: p̄ vehemēti
 desiderio q̄ hnt ad xp̄m ih̄m nō p̄nt sustinere
 eā absētia. Et q̄ nō p̄nt eū reuelata fr̄ie q̄
 plari i glā: saltē p̄ q̄solatiōē sua. volūt eo nō
 quo p̄nt eā fr̄i p̄ntia. Aspirāt ad amplexus.
 petūt osculū. vidē cupiūt. et exprimētē gustā
 q̄m suam ē dñe: ut tōm̄ dulcore suauitatis
 et i fortitudē cibi illis abulet ab mōtē dñi. vñ
 tudiez sup̄nā: ad quā q̄sc̄p̄dā p̄ viaticū datū ē
 nobis cor̄p̄ dñi nr̄i ih̄i xp̄i. Qui cū p̄r̄ et sp̄s
 s̄r̄o vnit et p̄ regnat i s̄c̄la s̄c̄loy b̄ndictus dñic̄.
Explicit exhortatio sine dyalogo Reuerēdissimi

no
 de p̄fr̄is

(182)

magistri mathei de tracoma doctoris sacre
theologie parisiensis de disceptatione consue et ma-
tionis de sacramento eucharistie in libro bonapaper valde
fratris Andree poelma de an. he Anno dni
m. cccc. lxxxv. a festo dyonisijs russia et eleu-
thensii martiris infra 2^a et 3^a hora an. v. s. r. t.
O hoc no. r. de. s. s. s. b. u. s. r. b. e. s. r. b. e. l. e. p.
s. i. t. d. e. r. i. s. o. r. e. & d. e. r. i. s. i. s. d. e. t. e. i. o. r. e. e.

LAIDES-
AD STADT-
BIBLIOTHEK
DUISSELDORF

**Petrus Damianus ad blaenam comitissam de morte
et circumspiciendis eius die**

Densandum quippe est tū rā peccatū aīa
vī uisū iāpit carnis absoluit qm
amans terrore cōcutitur: quātis mordacis cō
sciencie stimulis lacrimatur. Recolit peccata q̄ cō
misit: uidet mādāta q̄ negligēter i ple cōcepit.
Dolet idūta peccatū tēpa sese iānter p̄cepisse:
plorat i mōbile districte vlcionis articū iēui
tabilitate i minē. aīa satagit. ire cōpellitur:
recuperare vult p̄dix. nō auditur. Post tēpū
respicēs. totius mīfacte vite cursū velud vñū
breuissimū deputat itineris passū: ātēse oculos
digit. et i finite p̄hēnitatis spacia deplendit. Mo
nit itaq̄ q̄ i tā breui spacio acq̄rē potuisset leticia
oīm iūoy: deflet etiā se p̄pter tā breuē illecebre
voluptate. ienarrabile p̄petue suauitatis ami
fisse dulcedinē. Erubescit qā p̄t illā substānā
q̄ vermibus eāt obnoxia: illā neglexit q̄ thous
āgelias eāt p̄ferēda. Jā radios mētis attollit:
et cū diuiciarū i mortaliū gloriā cōtēplat: eam
p̄pter vite huius iopia p̄didisse cōfiditur. Cūq̄ sub
se reflectit oculos ad huius mundi vāllē. tūq̄ ca
liginē: sup se vō mirat eterni lūis claritatem
liquido rephendit. qā nox eāt et tenebre quod
amauit. Osi rediūmū p̄mē tēpū mereri potu
isset: qm diue cōiūfatiōis iter arripere: q̄tis se
denotiois vīculis i modaret. Intēa dū ebescēs

oculi cōtabescūt. Dū pectus palpitāt. raurū tū-
 tur abelat. dētēs paulatī migrescūt. et quādam
 velud eruginēm cōtrahūt. palpescūt ora. et mē-
 bra gēta rigescūt. dū hec ~~et hinc~~ fr̄ itaq̄ et h̄mōi
 tāq̄ vicine mortī famulātur officia. assūt oīa
 sil' gesta et vba. nec ip̄e eadē cogitaciōes desūt. et
 tūc h̄o amarū adūsus actorē testimoniū reddunt.
 Coacruāt oīa āte respūctis oculos. et q̄ conspici
 refugit. coactū et iūctus attendit. Adest p̄terea
 hinc horreda demonū turba. illūc virtū āgelica.
In illo q̄ medius est liquido depheditur. cui p̄ri
 possessio iure vedicetur. Nā si pietatis ī eo p̄ vi-
 det' ī signia. visitaciōis āgelice bladiōis delini-
 tur. atq̄ armonia melodie dulcedū ut creat p̄-
 uocatur. **E**d si cū sinistre p̄ri mētoy nigredo et
 fedinitas s̄ squalor aduocet. et tollerabili mor-
 terrore gcutitur. repētīm ip̄ctū violētia p̄tbat.
 p̄cipūter tuadit. ac de misere carnis ergastulo
 violēter euellitur. et ad etna supplicia cū ama-
 ritudinē p̄trahit. **I**ā vēs p̄gressiōne de corpore
 quis explicare valeat. quot armate īiquoz sp̄ri-
 tū acies ī īsidū latēt. quot fr̄q̄tes cunei
 ferahq̄ relig' īstructi tūc obsideāt ne trāsire libe-
 possit auius velud militari more ḡspate le-
 giōes oppugnāt. **H**ec et h̄mōi fr̄q̄ter ī corde
 versari. et qd̄ ē aliud qm̄ lecorinia vitē h̄ blādmē-
 ta ī sp̄ie. mūdo īpudiū dāt. illiatos mōtū carnis
 illudē. solidūq̄ p̄fectiōis ad d̄ ad ipsū de p̄positū

indclinabiliter custodire. *Explicit epistola petri da-*
miani ad blaecum cotiffam de extremis

De quatuor statutis cardinalibus. *Et Genera-*
ll formula honeste vite

¶ **O**mniosissima et tranquillissima et insigni
 catholice fidei pedito pietati mirroni
 martini episcopi. Non ignoro de-
 metissime rex flagrantissima cum tui sitim. sapientie
 poculis inaccessibiliter inhiare et eorum ardentibus
 moribus et scientie rivuli manant fluencia requere et
 ob hoc humilitate mea. sepius tuis literis admo amo-
 nes ut exhortationes qualicumque accipias. Sed quibus
 hoc a me laudabile tue pietatis exorat studium
 scio tamen tenuitatis mee insolente cotinuo penuria
 a tantis impigi: si regalis reuerencie gratiare. aut
 assiduis aut vilius ut libet dicitur attigam. Et ideo
 ne aut ego licentia pie imitationis abuterer loquendo.
 aut vobis magis desiderio obsistere retinendo: libellum
 hunc nulla sophismatum ostensione politum. sed plamie
 pure simpliciter excerptum. fidenter auribus tuis
 obtuli recitandum. Quod non vobis spualiter in tanto po-
 testati. cui naturalis sapientie sagacitate prelo est:
 sed generaliter hinc conspexi. quo misteribus tuis as-
 tute hoc conuenit lege. intellige. et tene. Titulus
 enim libelli est. formula vite honeste. Quod idcirco
 tali volui vocabulo superscribi: quia non illa ardua

et p̄fca q̄ a paucis et egregijs deicolis parantur
statuit: sed ea magis comonet q̄ et sine diuina
ru septuagintu p̄ceptis. naturali tm̄ h̄uā^{is}ellige
ne lege etiā a laycis r̄e hōesteḡ vincētibꝫ valeat
adīpleri.

Quatuor virtutu sp̄s. mltorū sapiētiū
sententijs definite sūt: quibꝫ animus
humanoꝝ cōptꝫ ad hōestate vite accēde
possit. h̄arū prima ē prudētia: secūda mag
nanimitas: tertia cōtinētia: quāta iusticia.
Et hec hōestū ac bene moueratiū virū efficiūt.

Quisquis ergo prudētiā **De prudētia**
sequi desiderat: tūc p̄ rōne recte vineat.
Si oīa prius estimes et p̄enses. et dignitate re
bꝫ nō ex opinioē mltorū. sed ex earū natura con
sistuas. Nā scire debes q̄a sūt que vidētur boā
ē et nō sūt: et sūt que nō vidētur. et sūt. Que
tūqꝫ aut ex rebꝫ m̄sitorū possides: nō her mag
ni estimes. Nō mireris qd̄ caduū est. nec apd̄
te q̄ habes. tūqꝫ aliena seruabis: sed pro te tūqꝫ
tua et dispenses et utaris. Si prudētiā āpler
teris. ubiqꝫ idē eris: et p̄ut rēū et tēporū vari
etas erigat. ita te actōi nodes tēpori. Nec te ī
aliqꝫ mutes. sed ^{ponis} aptes: sicut manus q̄ eadē
ē et cū ī palmā creditur: et cū ī pugnū astrū
gitur. Prudētiō p̄riū est. examinare oīilia:
et nō cito facili credulitate ad falsa plabi. De

Dubijs nō diffinas: sed suspētā tene scētā.
 Nichil expētū affirmes: q̄ nō oē veisimile statū
 ē verū: sicut et sepius qd̄ p̄mū īcredibile videt̄.
 nō cōtinuo falsū est. Crebro si qd̄ facit mēdāq̄
 veitās r̄tinet: crebro mēdācū specie veitatis
 occultatur. Nā sicut aliquī triste frōtē amiq̄
 et blādā adulator ostēdit: sic veisilgī colorat̄ falsitas
 ut et fallat ul̄ surripiat cōpōitur. Si prudēs
 esse cupis. ī futurū q̄ spectū itēde: et q̄ possit
 cōtingē aīd tuo cūcta p̄pone. Nichil tibi subitū
 sit: sed totū ante p̄spiciat. Nā prudēs nō dicit.
 nō putari hoc fieri: quia nō dubitat. sed expēt:
 nō suspicatur. sed cauet. Cuiuscūq̄ fr̄ causam
 r̄q̄re. Et viciācū vicia viciā iueneris. et
 itq̄ cogitabis. Scito te ī q̄busdā debē p̄senerāe
 q̄ īcepisti: qd̄ā vō nec īcipere. ī q̄bq̄ p̄senerāe
 sit nōrū. Prudēs fallē nō vult: falli nō potest.
 Opimioēs tue. iudicia sit. Cogitatioēs vagās
 et velud sōpno silēs nō recipias: q̄bq̄ si aīd
 tuū oblectaucis: cū oīa dispoñeib. tristis īma
 nebis. Sed cogitatio tua stabili sit et certa.
 siue delibēt siue q̄rat nō recedat a vero. Ser
 mo q̄ tuq̄ nō sit ianis: sed aut suadeat. aut
 moncat. aut cōsoletur. aut p̄cipiat. lauda par
 te: vitupera partib. Similiter em̄ reprehēibil
 ē nimia laudatio: ut imoderata vituperatio.
 Illa si qd̄ adulaōe: ista malignitate susp̄cā ē.
 Testimoniū veitati: nō amicitie reddat. An

Deliberatioe promitte: plenius qm̄ p̄miseris
 presta. Si prudēs ē animus tuus: tribus tēpibz
 dispensetur. p̄m̄ia ordiā: futura p̄uide: p̄teita
 recordare. Nā q̄ nichil de p̄teitis cogitat. p̄dit viā:
 qui nil de futuro m̄editat. i oīa icantō iādit. **P**
 pone aut̄ aīo tuo. mala futura et bona: ut illa
 sustine possis. ista moderari. Nō sēp i actusis:
 sed i dō aīo tuo r̄sem dato. S; et r̄ses ip̄a sit plēa
 sapie studiis: et cogitacōibz bonis. Nā prudens
 m̄iū ocio marcet. Aliquādo aut̄ remissū habz
 aīm: nūq̄ dissolutū. Accelerat tarda. p̄lera ex
 petit. dura mollit. aspa lemit. ardua exequat.
Bat em̄ qd̄ et qua via aggredi debeat: et cito
 si gula et distructe p̄uidet. Cōsilnū peritorz ex ap̄te
 obscura estāt: et p̄m̄lis magna. et p̄ris remota.
Note moueat dicitis auctōitās: nec quis. sed qd̄
 dicat attēde: nec q̄ m̄lis. sed q̄libz placet cogita.
Dare qd̄ possis incire: id discē qd̄ possis scire: id
 opta qd̄ optari corā hōibz potest. Alia rei te nō
 itromittas: i qua tibi descendēti timor ē de casu.
 Cōsilia salutaria aduoca: cū tibi hō vite alludit
 p̄p̄tas: q̄ tūc quasi i lubrico es. Nec dabis
 impeta tibi liberō: sed arctūspicies quo eūdū sit
 et vel quousq̄. **De magnanimitate**
Magnanimitas q̄ et fortitudo dicit. si i sit
 aīo tuo: cū magna fiducia vincēs liber.
 i trepidz. alacer. Magnū hūmāi aī bonū ē nō
 timē. sed cōp̄e sibi. et finē hō vite i trepide expectāe

Si magnanimus fueris: nunquam iudicabis tibi con-
 timeliā fieri. De inimico dices: non nocuit michi:
 sed animi nocendi huius. Et cum illum in peccate tua videris:
 viditā putabis: viditā potuisse. Scito enim hoc
 tū et maius genus viditē esse: ignoscere. Remine
 susurrio appetas. Remine suffodias. Palam agere.
 No genus conflictū nisi idixeris: nam fraudes et
 doli imbecille faciunt. Eris magnanimus si pira-
 la non appetas ut temerarius: nec formides ut
 timidus: nam timidum non facit animū. nisi irre-
 hēribilis vite cōstita mala. *De temperantia sive continētia*

Continētia si diligis: circūade superflua: et
 in artū desideia tua cōstringe. Considera tecū
 quātū natura postat: non quātū cupiditas expetat.
 Si cōtinēs fueris: usque eo puenies ut teipso cōtēto
 sis. Nam quod sibi ipsi satis est: tū dimittis natū est.
 Impone cupiditati frenū. Diuina blādmēta que
 occulta voluptate animi trahūt: reice. In sobrie-
 tate bibe. Vita ebrietate. Obserua. ne in cōuiuio
 ut in quolibet vite cōitate quos imitaris: dampnare
 videaris. Nec pntibus deliciis iherabis: nec desi-
 derabis absentes. Dicto tibi facile sit: nec ad vo-
 luptate. sed ad cibū accede. Palatū tuū fames ex-
 citer: non saporis. Desideia tua pro no redime: quia
 hoc tū curare debes ut desināt. Atque ita quasi ad
 exemplar diuinū cōposita a corpore spiritū. *Propter* stude
 abouere. Si cōtinētie studes: hinc non amene. sed
 salubriter. Nec dnm notū velis a domo: sed domū.

notā a dno. Nō tibi ascribas qđ nō eē: nec ma-
 ior ior qđ eē videri velis. Hoc magis observa: ne
 paupis tibi imūda sit. nec p̄simonia sordida:
 nec simplicitas neglecta. nec lenitas lāgūda. Et
 si tibi res erigūe sūt: nō sūt tibi āguste. Nec tua
 defleas: nec aliena mireris. Si cōtinētia diligis:
 turpia fugito. anteq̄ accedat. Nec quēq̄m aliū
 verearis: plus qđ te. Oīa tollerabilia: p̄ter turpi-
 tudinē crede. A verbis qđ turpibz abstincto:
 quia vsq̄ eoz impudētia nutrit. Sermones
 vtilēs magis qm̄ facetos et affabiles ama: rec-
 tos potius qđ obsecūdantes. An scēbis iterū scēbis
 iocos. sed tēperatos: et sine alicuius detrimēto dig-
 nitatis ac verēdici. Rephensibilis risq̄ est: sūt
 modici si p̄uercili ^{quos hōis facit} effuso. et si muliebriter fracti.
 Odibiles ^{et} risq̄ sup̄bus et elatus: aut malig-
 nū et furtiuis. aut alienis malis euoratus.
 Si ergo tēp̄ iocos erigit: i hīs qđ dignitatem
 nū sapiā regē: ut te nec grauet qđq̄ tāq̄ asperū:
 nec cōtēpnet tāq̄ vilē. Sales tui sine dēte sūt:
 ioci sine vilitate. Nō eit tibi saurilis: sed grata
 verbanitas. Sit risq̄ sine cadimō: vox sine cla-
 more: Incessū sūtumltu. Quies nō desidiat
 tibi eit. Et cū ab alijs ludit: tu sūt aliqđ hōestiqz
 tractabis. Si cōtinēb eē: adulaōēs evita.
 Sit qđ tibi tā triste laudari a turpibz: qđ si lau-
 deris ob turpia. Letq̄ esto. quonēc displicēs malis:
 et maloz de te estimatiōēs malas pro laude

tibi ascribe. Difficilium continencie opus est. assen-
 tationes adulatorum repelle: quorum sermones a-
 nimam quadam voluptate resolvunt. Nullusque
 assentatione amicitiam mercaris: nec ad tuam
 promerendam per hanc aditum pandas. Non eis audax
 non arrogans. Submittes te. non picebis. Ad
 amanebis libenter. gravitate servata. Et
 reprehendebis paciter a sapiente. Si merito ob-
 iurgaverit te aliquis: scito quod profuit: si time-
 rito. scito quod prodesse voluit. Non acriba: sed bla-
 da verba timebis. Esto viciorum fugax ipse et aliorum
 vero nec curiosus scrutator. nec acerbus reprehensor
 sed sine exprobratione corrector: ita ut ammonitio-
 ne hilaritate puerias. Errori facile veniam dato.
 Nec extollas aliquem. nec deicias. Illos qui dicunt
 esto diligens auditor. Ac prout faciale responde. Co-
 tendenti facile cede. Nec iurgia exortas commoveas:
 nec commotas desedas. Si contumaces es: et animi
 tui et corporis motus observa. ne in decori sit. Nec
 illos ideo contempnas quia latent: nam nichil differt
 si nemo illos videat. cum tu ipse videas. inobis
 esto. non levis: constantis. non pertinax. Quisquam rei sciam
 habe te: nec ignotum nec molestum sit. Quibus tibi
 pareas facias. Inferiores superbiendo non contempnas:
 superiores recte vivendo non timeas. In reddenda of-
 finositate esto vigilans: neque exactor appareas.
 Sultis esto benignus: nemini blavus et panis
 familiaris: omnibus equus. Senerior esto iudicio

audire cum esto pm
 plus recator

no

q̄ sermone: vita q̄ vultu. **U**ltor clemēs: seuitie
 detestator: bone fame neq̄ tue seiator: neq̄ aliene
 tuidus. Rumoribus. criminibus. suspitionibus. mini
 me credulus: sed malignis potius q̄ p̄ spem hu
 militatis ad nocēdū aliq̄ subrepsit opposuisti
 ma. Ad nā tardus: ad miām prorsus. In adūsis firmus:
 In speris cautus et humilis. **O**ccultator virtutū: sicut
 alij vicioꝝ. **V**ane gl̄e cōceptor: et bonoꝝ q̄b̄ p̄ditus
 es. nō acerbis exactor. **N**ullis ipudētia despicias.
Rari sermoib̄ ip̄e sis: sed loquatiū patientis. **S**eu
 ry seueris: sed hylaris nō asperis. **S**apientia cupida
 et docilis. **Q**ue nosti sine arrogātia postulāti imp
 tiaris: que nescis sine occultatione ignorācie tibi pos
 tula impartiri. **De iusticia**

Iusticia post hec virtus est. **Q**uid ē aut
 iusticia: nisi nature tacita cōueno et
~~ē aut iusticia~~ **I**usticia autē iustitiorū mltorū iūctā. **E**t quid
 ē iusticia: nisi nra cōstitutio. seu dīna lex et vici
 tū societatis humane. **E**xpediit enī quiddā illa dic
 tauerit. **Q**uisq̄ ergo hāc sectari desiderat: time
 prius deū. et ama deū ut amaris a deo. **A**mabis
 enī deū: nullū i hoc p̄miteris. ut velis oib̄ p̄desse
 et nulli nocē. **E**t tūc te iustū virū appellabūt oēs:
 sequēt̄ et venerabūt̄ et diligēt̄. **I**ustus enī ut sis: nō
 solū nō nocēbis. sed etiā nocētes p̄hibebis. **N**ā nil
 nocē nō ē iusticia: sed abstinecia alieni. **A**b hīs
 ita p̄. ut nō auferas: et ad maiora p̄ueh̄e. ut
 etiā ab aliis ablata restituas. **N**aptores & ipōne
 q̄n hac nō ē qd̄ estimem̄ qd̄ expediat

alijs timēdi sit: castata et colibe. **E**r nulla vons
 abiguitate cōuersiā nectas: sed qualitatē ani-
 mi specularē. **N**ihil tibi intersit an firmē an iū-
 res. **D**e religionē et fide scias. agi: ubi cūq; de ve-
 ritate tractatur. **N**ā et si iurē dō deo nō iuocat:
 etiā nō iuocāci. tē mō ē tūmē. **N**ō trāscas vē mē:
 ne iustitiae trāscas legē. **Q**si aliqñ coartaris
 vti mēdaciō: vtere nō ad falsi. sed ad vēi custodiā.
Et si cōgēit vēritatē mēdaciō redimi: nō mēci-
 eris. sed potius excusabis. quia hōcstq; et tūq;
 amiq; secreta nō pōdet. **T**acendū. **F**acet: loq; mēda
 loq; tur: atq; ita illi alta pax est. et secura trāquil-
 litas: ut dū aliū viciat: a malis: viciat: ab illo mala.
His ergo īstancioib; hęc quatuor v̄tutū spēs p̄fectū
 refacēt virū: si mēsurā rectitudis earū equo vi-
 nēdi fine seruaueris. **D**e p̄dētia. **N**ā si p̄dētia
 terminos suos excedat. callidus et pauēdi acūm
 eris: iūestigatōr latētiū. et scrutatōr noxiū ostē-
 dēris. **E**t vocaberis minutus. suspiciōsus. attēctus.
 sēper aliquid timēs. p̄ ad q̄rēs. sēp ad cōmiciōs. **E**t
 q̄ suspiciōēs tuas subtilissimas ad dēphēciōēs
 īp̄tās alicui: mōstrabis digito. astu plenus.
 versipellis. et siphaticus iūmicus. cōtēplatoq;
 culparū: et postremo vno noīe vocaberis a cūctis
 malis homo. **I**n has ergo maculas p̄dētia imo-
 derata p̄ducet. **D**e magnimū. **M**agnanimitas autē
 si se extra modū suū extollat: facit virū inflatū.
 turbidū. iūquietū. et ī quascūq; excellētiās dīōz
 cūctūz ī illa mediocrī lance p̄sistit nō obtuso
 ī se h; aliq̄d v̄suti

actūq; hōestate neglecta festinū: qui momentis sin-
 gulis sup̄cilia subrigens. ut bestia īq̄ta osat: aliū
 ferit. aliū fugat. **Mēsina** ergo magnanimitatis
 est: nec timidū ēē hōiez. nec audacem. **De tēperā-
 cia** Continēcia deīde hīs finibus te astrigat. Cau-
 ne offendiculiū sibi: ne suspiciōse et timide manū
 cōtrahas: nec ī minimis | quoz spem ponas: nā
 talis et tā circūrisa vils putabit̄ integritas. **H**ac
 igitur mediocritatis linea cōtinentiā obseruabis:
 ut nec voluptati deditū. p̄ prodigio et luxuriosus
 appareas: nec auara tenacitate sordidus ac obscu-
 rus existas. **De iusticia** Iusticia postremo co me-
 diocritatis itinere regenda est. ut nec ductu in-
 giter leui īmotū sēper animi racionē negligēcia
 subsequatur: dū neq; de magnis neq; de minimis
 erratū vicijs. corrigendi. tūm geras: sed licē-
 cia peccandi aut alludētib; tibi p̄ blande. aut illu-
 dētib; proterue p̄mittas. Neq; rursū nimia ri-
 gitate et asperitate nichil venie aut benignitati re-
 seruās: hūane societati dur; appareas. Ita ergo
 iusticie regula tenēda est: ut reuerēcia disciplie
 e; neq; nimia negligēcie cōmunitate despecta vi-
 lesat: neq; seueriori atrocitate durata: gratiā
 hūane amabilitatis amittat. **S**i quis ergo
 vitā suā ad vtilitatē. nō tantū p̄riā. sed et mltorū
 adipisa desiderat: hāc p̄dētiā v̄tutū formulā.
 quo qualitatis tēporū. locorū. p̄sonarū. atq; cau-
 sarū. eo mediocritatis tramite teneat: ut velud

in quodam meditalho summittis assistens: quasi
 pabrupta alteri sero precipia, aut irruente copos
 ipse deuinet isamiam: aut deficientem cotempnat in
 nauiam: ~:~:

Incipit lib. senectus de moribus

Omnis pccm actio voluntaria est. Educa-
 tio et disciplina mores facit: et id sapit
 vnusquisq; qd didicit: ita q bona consuetudo
 debet excutere: quod mala instruit. Dolor paria
 vicitur. Expecta q nuq; tepemiteat. In hoc iube.
 ut libetius audias q loquaris. Multos con-
 tione vite differetes: mors incerta puenit. Itaq;
 ois velud vltimus iudicandus est. Oratore te putai:
 si tibi ipi ante oes qd oportet psuaseris. Quod
 tacitū esse velis: nemini dixeris. Si tibi ipi no
 ipasax quo ab alio silentū speras. Ridiculum
 ē aliqūe odio nocētis inocētā suā pdere. No-
 stro silis ē auaricia senilis. Quid em stultius
 ut dici solet: qm qm via deficiēte. augere vi-
 ancū. Oes ifantes terra nudos erapit. No te
 pudeat sordidius viuē. qm nasci. Quid ē dulci-
 qm habere ancū cū quo oia sicut tecū audeas
 loqui. Magnarū ē viriū negligēte ledētē. Quis
 sis iterest: nō quis habeatis. Nōdū felix es:
 si te nō turba derisit. Prus qm pmittas deli-
 beres: et cū pmiseris facias. Sic age ut ne quis
 mēto tuo. te odiat: et si nullos inimicos tibi

faciat iūria. faciet iūdiā. Solitudinē q̄rit
 qui vult cū inoētibz vīre. Optim⁹ anim⁹ et
 pulcherrim⁹ dei cultor⁹ est. qui abstinēt se ab ali
 eno matrimonio: p̄stās parētibz pietatē. cog
 natis idulgētia. amicis p̄fide. oibz equitatē.
Nō vinas aliter i solitudinē: aliter i foro. Nil
 petas quod negatur⁹ fuisse: nil neges quod pe
 titur⁹ fuisse. **Patē** habebis cū hoībz: bellū cum
 vicis. Hoc habet oīs affect⁹: quod ip̄e isant:
 i idē putet alios furere. **Bonū** ē laudari: sed
 p̄stārius est eē laudabilē. **Stultū** ē timē. quod
 vitare nō possis. **Male** de te opmātur hoīes: sed
 mal⁹ displicēt est laudari. **Male** de te loquunt⁹
 hoīes: faciūt quod solet qui bene loqui ignorant.
Patria tibi sit vbiq̄s fueris: bonū eēt illico
 et p̄ quod bene est: hoc nō ē i loco. sed i hoīe. **Ele**
 mosina nō tā accipietibz p̄dest. qm̄ dantibz. **Spēs**
 p̄mij: solaciū fit laboris. **Maria** egestas est.
 vsū h̄c auaricie pecuniarū. **Nullū** cōsciū p̄cō
 rā tuor⁹ plus timueris: qm̄ tempm̄. **Aliū**
 autē potes effugē: te autē nūq̄. **Ille** paup̄ est:
 qui sibi paup̄ videt⁹. **Qui** a multis timetur:
 multos timet. **Vera** felicitas inoētia est: neq̄
 a ip̄a sui pena est. **Mala** cōsciā sepe tuta
 tuta est: secura nūq̄ est. **Qui** equo animo ma
 lus misetur: mal⁹ est. **Neminē** cito laudancis:
 neminē cito accusabis. **Viciū** ē oīa odire: viciū
 ē nil credere. **Utendū** est diuicijs nō abntedū.

Sic viuere a superioribus cōdempneris: et ne ab infe-
 rioribus timearis. Nullū putes locū sine teste: tu
 ī te et oīa tua nota deo sūt. Fortior ē q̄ cupiditate
 vitā. qm̄ qui hostē subicit: sic difficilinnū est
 seipm̄ vicerē. Nobilitas animi est generositas: sensus
 nobilitas hoīs ē gr̄ositas animus. Turpe p̄bet spec-
 taculū. eger aūno. **Q**uī qm̄ tristis sis. Quo-
 tissima vitā ageret hoīs ī terris: si duo verba
 a natura tollerētur: meū se3 et tuū. Qui paup-
 tate timet: timēdo est. Pecunia nō faciat auarū:
 sed irritat. Nichi crede: nō potes diues esse et
 felix. Si bene īstrueris: pudeat te deteriora agere
 qm̄ p̄suaseris. Alteri se3 ignoscat: tibi ip̄i nūq̄.
 Tantū adicias ad virtutē: q̄ntū ex voluntate ab-
 straxeris. Homō nocet: qui malis p̄at. Cosuetu-
 dinaria res ē dāpnatio: sed causa hoīez turpem
 facit. Quidā d̄ aīo tuo cogitaueris: cito appare-
 bit cōuersantibz tibi. Qui ī seruos suos nascit-
 et crudelis est: satis ondit se ip̄otētē adūsū alios
 fuisse. Qui nescit tacē: nescit loqui. Sare vti
 paup̄tate: maxima felicitas est. Acuit aīo īccior:
 frāgit remissio. Nūq̄m sc̄lo sc̄lere vitendū est.
 Bonus vir est: qui eousq̄ affectz p̄ dicit: ut nō
 tñ p̄tāre nō velit. tñ non possit.

Habenda sūt oībz modis et abiciēda igni
 et ferro totoq̄ artificio sūt separāda lan-
 guor a corpore: impericia ab aīo. luxuria a mētē:
 a ciuitate sedicio. a domo discordia. et a cūctis

rebus itēpenātia Idem dixit. Amicorū oīa esse cō-
mūnia: et aiā seipm eē alterū. Et duoz tēporū
magis habēdā curā: et eoz q̄ acturi sum⁹. et
eorū q̄ egim⁹. Post deū. vēritatē eē colēdā: que
sola hoīes deo priōs facit.

Malius est mors. qm̄ vita auari: et r̄ques etna.
qm̄ lāguoz p̄senerās. Nemo alieno p̄cō
punitur: q̄a nec iusticia alterius coronatur. Ci-
borū cōcupiscētie. aiē sūt decrimēta. Quāto em̄
corp⁹s venter auget: tāto magis aiā minorat.
Dinnis salubritas iustoz: tēpenātia et cōtinēcia
cibozū est. Nullā em̄ patitur ifirmitatē: qui
diligit paritātē. Abiectas. ifama mētis est.
Nichil habz icolumē: qui p̄dit mētē. Multis
p̄cōz viculis captiuatur: q̄ plurimo vino ic-
briatur. Nulli p̄cō r̄sistē p̄t: quise nō potest
gubernare. Homo ebriofus. finis est oīm vici-
oz. Nullū p̄cōm p̄t vītē: q̄ mētē capto est. Illi
tū placē stude: cui displicet qd' oībz. Adulato-
res inimicos caue: corripit fictis laudibus
leues aiās: et male credētibz blandū crimen
ifigent. Vtā mēs q̄ p̄tē vicit hoc viciū: et. nec
adulatur aliq̄n. nec adulāti credit: q̄ nec decipit
alterū. nec ip̄a decipit. Nūqm̄ aliud corde teneas:
aliud ore p̄tendas. Quidquid pudeat dicē: pude-
at cogitare. Optim⁹ ē i oībz: modus. laudabilis
q̄ mēsura. Nichil p̄dest faciēda didicisse. nec facē.
In bonis rebus: quidquid mediū excessit: viciū

viciū est. Nichil facias: qđ fecisse peniteat:

Explicit lib' senecę de morib' Anno dñi m cccc
lxxxii p' fratre adreā poelma de arlmē p' q' fac' ano
doci sui q' petit micās orōmū vrāz

Presens tēp' breuissimū est. adeo quidē ut
nullū videat' in cursu em' q' est: fluit p'ci
puatib' q' ante desinit esse qm' veniat: n' magis
morā patitur qm' mūd' aut sydeā quoz irreq'
eta ē agitatio. nūq' i eodē vestigio q' manet:

Ad ec idē seneca:

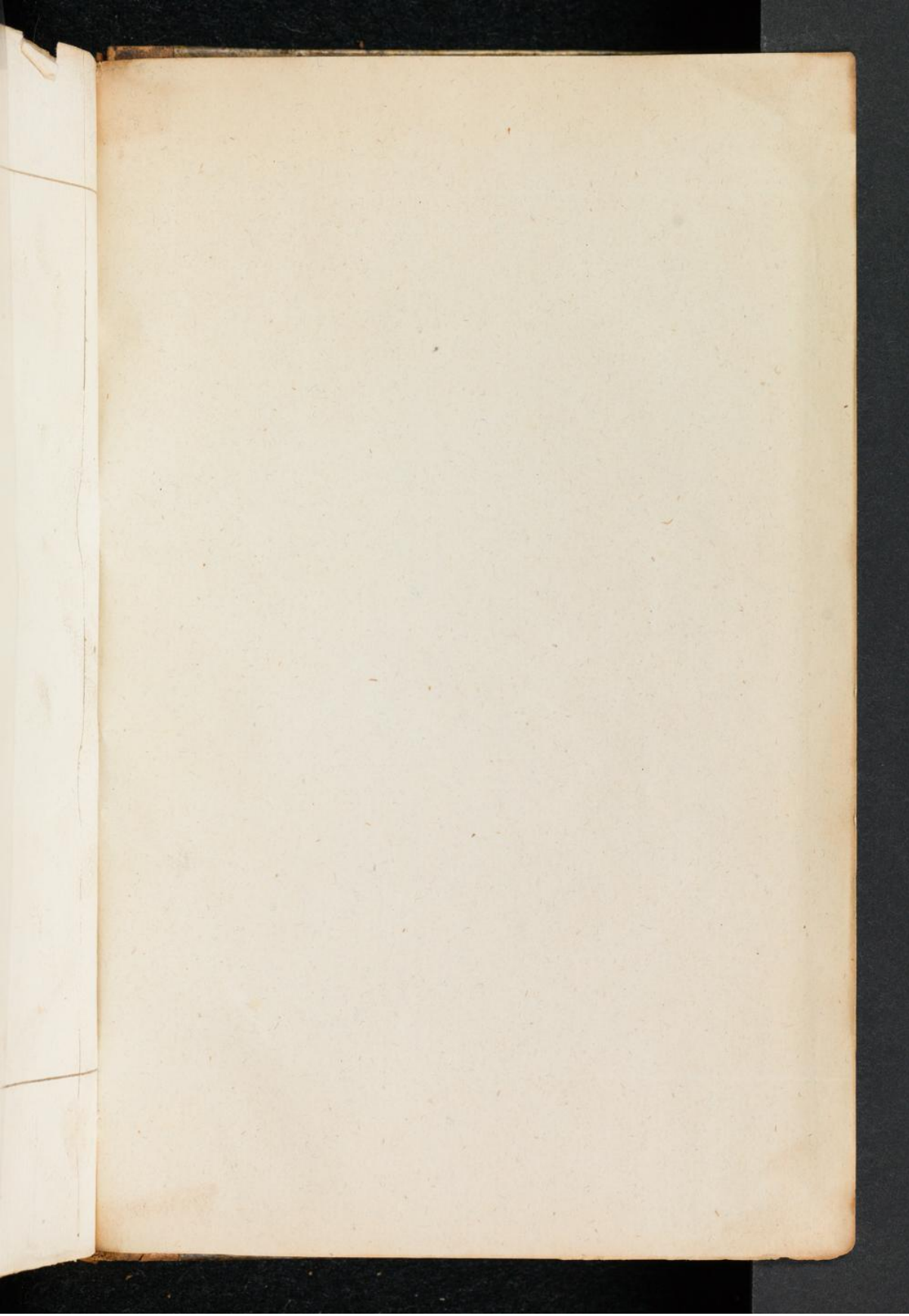

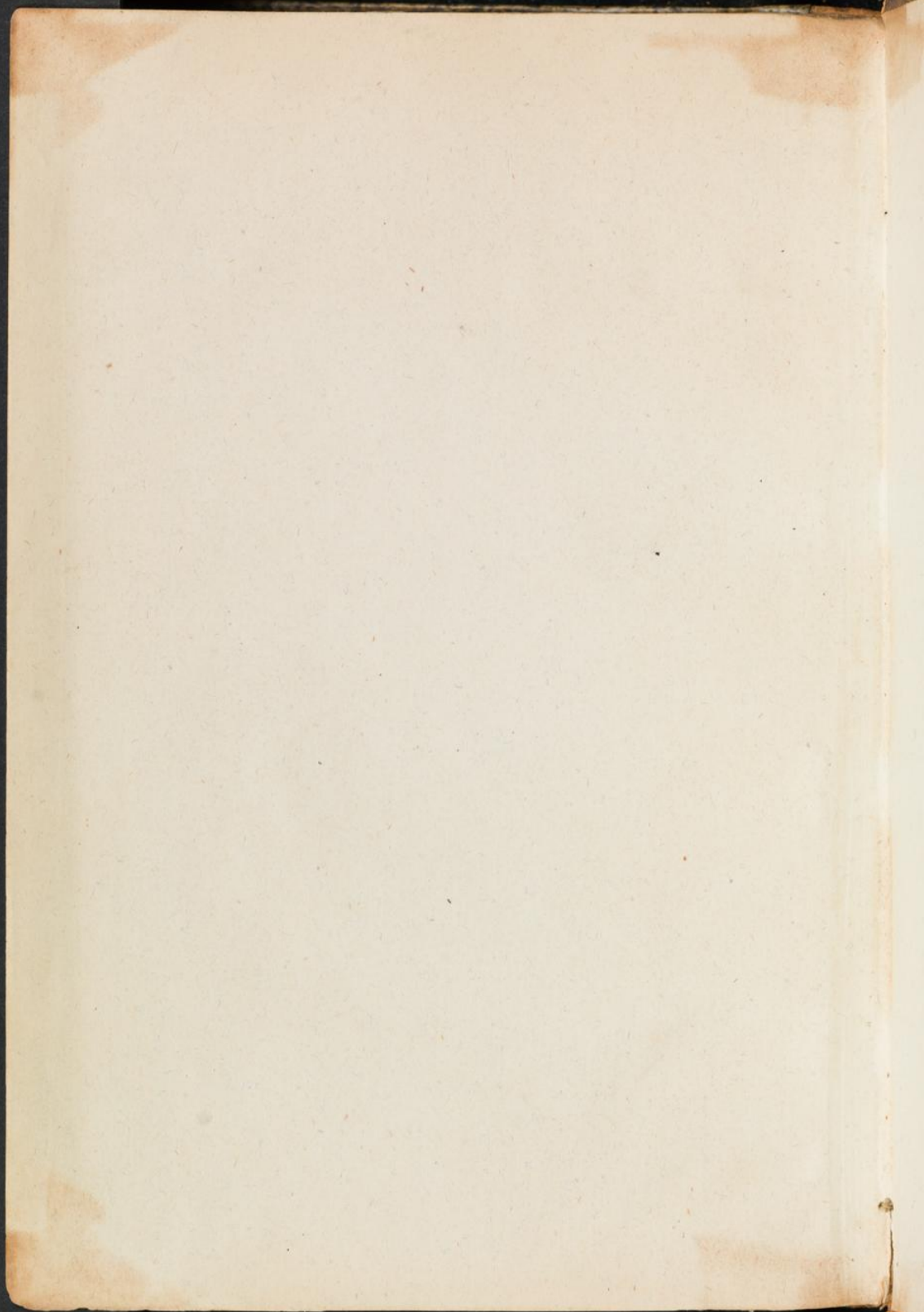
(200)

10

(201)
101

(202)

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

19	M	17	M	15	B	13	12	11	K	10	G	9	8	W	6	5	B	4	3	G	2	R	1	A
----	---	----	---	----	---	----	----	----	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
------	------	-------	--------	-----	---------	-------	---------	-------

Centimetres: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19

Inches: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

